

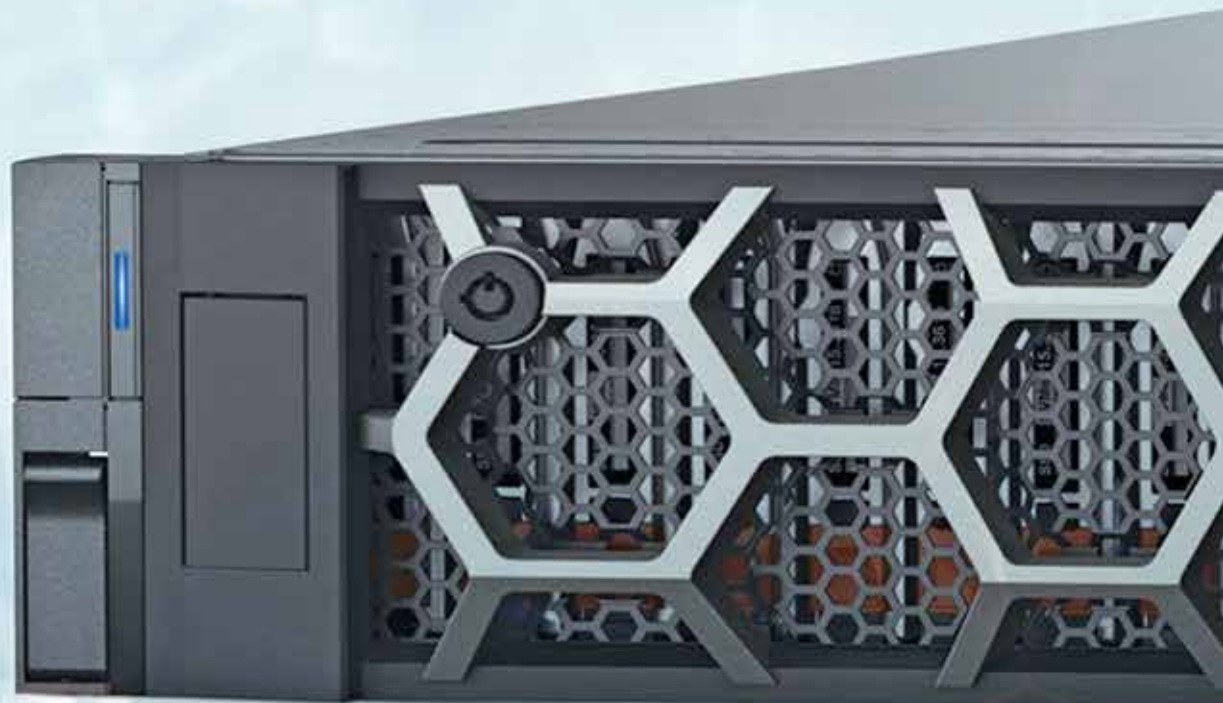
VODIČ
SAVET
STRANIH
INVESTITORA
2021/22

The logo for FIC (Foreign Investment Council) is a circular emblem. It features a central white circle containing the letters 'FIC' in a bold, sans-serif font. The 'F' is red, the 'I' is black, and the 'C' is white with a black outline. This central circle is surrounded by a thick, stylized border composed of multiple concentric, curved lines in red and black, creating a sense of motion and depth.

FIC

Dell EMC PowerStore 500: Intelligent, flexible unified storage

INGRAM MICRO®
dellmc-serbia@ingrammicro.com

DELL Technologies
AUTHORIZED DISTRIBUTOR

DELL EMC

PowerStore

Blue is the heart that yearns to explore.

Blue is the pull of the unknown.

Blue is the fire that burns inside.

Wake up your blue with our tires.

Ignite your BLUE.

TOYO TIRES

Open Roads Await

IMPRESSUM

UREDNIK
Tanja Jakobi

ART DIREKTOR
Branislav Ninković
b.ninkovic@aim.rs

FOTOGRAFIJA
Zoran Petrović

PREVOD I LEKTURA
Halifax Translation Services

MENADŽERI PROJEKTA
Biljana Dević
b.devic@aim.rs
Vesna Vukajlović
v.vukajlovic@aim.rs
Mihailo Čučković
m.cuckovic@aim.rs

POSLOVNI SEKRETAR
Svetlana Petrović
s.petrovic@aim.rs

FINANSIJE
Dragana Skrobonja
finance@aim.rs

GENERALNI MENADŽER
Maja Vidaković
m.vidakovic@aim.rs

POSEBNA ZAHVALNOST

Aleksandar Ljubić, FIC Izvršni direktor
Koviljka Nikolić, Rukovodilac kancelarije

IZDAVAČ
Ivan Novčić
i.novcic@aim.rs

DIREKTOR
Ana Novčić
a.novcic@aim.rs
a.novcic@cordmagazine.com

ŠTAMPA
Rotografika d.o.o.
Segedinski put 72, Subotica

FIC 2021/22

Published by:
alliance international media
Prote Mateje 52,
11111 Belgrade 17,
PAK 126909, Serbia
Phone: +(381 11) 2450 508
Fascimile: +(381 11) 2450 122
E-mail: office@aim.rs;
office@cordmagazine.com
www.aim.rs;
www.cordmagazine.com

ISSN: 2560-4465

Sva prava zadržana
alliance international
media 2021

The views expressed
in this publication are those
of the presenter; they do
not necessarily reflect the view
of publications published by
alliance international media

BESPLATAN PRIMERAČ

aim alliance
international
media

10 **MORAMO PRIGRLITI NOVU REALNOST**

MAJK MIŠEL, predsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor Telenora

14 **MORAMO BITI I BRZI I PROMIŠLJENI**

ZORANA MIHAJLOVIĆ PH.D., potpredsednica Vlade Srbije i ministarka rudarstva i energetike

18 **GRADIMO BUDUĆNOST SRBIJE**

TOMISLAV MOMIROVIĆ, ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

22 **LIDERSKI NA PUTU KA CIRKULARNOJ EKONOMIJI I EKOLOŠKOM NAPRETKU**

BRANISLAV SAVIĆ
direktor fabrike Ball Beverage Packaging Europe
NIKOLA NARANČIĆ
lidarski na putu ka cirkularnoj ekonomiji i ekološkom napretku

24 **PAŽLJIVO ČUVAMO STABILNOST I UVODIMO INOVACIJE**

JORGOVANKA TABAKOVIĆ
guverner Narodne banke Srbije

27 **NARODNA BANKA REAGUJE NAJBOLE KADA GRAĐANIMA ZNAČI NAJVIŠE**

MARIJA POPOVIĆ, članica Izvršnog odbora Mobi Banke

28 **AGILNA TRANSFORMACIJA JE KLJUČ LIDERSTVA**

PREDRAG MIHAJLOVIĆ
predsednik Izvršnog odbora OTP banke Srbija i predsednik Upravnog odbora Udruženja banaka Srbije

30 **BEZ DIGITALNE AGENDE NEMA NAPRETKA**

TATJANA MATIĆ
ministarka trgovine, turizma i telekomunikacija u Vladi Srbije

33 **DOBRA STRATEGIJA SE ISPLATI**

JELENA KNEŽEVIĆ
partner, LeitnerLeitner

34 **STABILAN RAST UPRKOS PANDEMIJI**

JOSIF VANGELATOS
generalni direktor,
INOS BALKAN

36 **PANDEMIJA POKAZALA DA IMAMO DOBRU STRATEGIJU**

DRAGANA MARKOVIĆ
direktorka Poreske uprave Republike Srbije

39 **PROCREDIT BANKA – VAŠA ONLINE BANKA**

PROCREDIT BANKA

40 **KA BOLJOJ I ZELENIJOJ BUDUĆNOSTI**

ALESANDRO BRAGONZI, šef regionalne kancelarije EIB za Zapadni Balkan

43 **SAČUVALI SMO PRIVREDNU BAZU**

DEJAN VUKOTIĆ, direktor Agencije za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije (AOFI)

44 **INVESTITORI PREPOZNAJU ZNAČAJNA UNAPREĐENJA POSLOVNOG OKRUŽENJA U SRBIJI**

DEJAN TURK, potpredsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor A1 Srbija i A1 Slovenija

46 STAVILI SMO NA RASPOLAGANJE SRBIJI SVOJA ISKUSTVA I ZNANJA

ANA GOVEDARICA, potpredsednica i portparol Saveta stranih investitora i generalna direktorka kompanije Roche

48 NAŠE STRATEŠKO OPREDELJENJE ZA DIGITALIZACIJU POKAZALO SE ISPRAVNIM

ALEKSANDAR LJUBIĆ izvršni direktor Saveta stranih investitora (FIC)

50 POJEDNOSTAVLJENJE I DIGITALIZACIJA USLUGA U INTERESU KORISNIKA

DUŠAN LALIĆ, predsednik Odbora za finansijske usluge Saveta stranih investitora (Generali Osiguranje Srbija a.d.o.)

51 VIŠE TRANSPARENTNOSTI I DIJALOGA

DRAGAN DRAČA predsednik Poreskog odbora Saveta stranih investitora (PricewaterhouseCoopers d.o.o.)

52 SISTEMSKA BORBA PROTIV SIVE EKONOMIJE JE PRIORITET

DRAGAN PENEZIĆ kopredsednik Odbora za borbu protiv nedozvoljene trgovine i hranu Saveta stranih investitora (British American Tobacco SEE d.o.o. Beograd)

53 EU INTEGRACIJA U OBLASTI HRANE I DALJE IZAZOV

DRAGANA STIKIĆ kopredsednica Odbora za borbu protiv nedozvoljene trgovine i hranu Saveta stranih investitora (Nestlé Adriatic S d.o.o.)

54 ZA 5G MREŽU VAŽNO UKLANJANJE ADMINISTRATIVNIH PREPREKA

DANIEL ŠUŠNJAR predsednik Odbora za telekomunikacije i digitalnu ekonomiju Saveta stranih investitora (Telenor d.o.o.)

55 ZAOSTAVŠTINA PANDEMIJE U OBLASTI RADNIH ODNOSA

MILENA JAKŠIĆ PAPAC predsednica Odbora za ljudske resurse Saveta stranih investitora (Karanović & Partners o.a.d.)

56 TRŽIŠTE NEKRETNINA STABILNO, OBNOVLJIVI IZVORI HVATAJU ZALET

IVAN GAZDIĆ predsednik Odbora za infrastrukturu i građevinarstvo Saveta stranih investitora (Petričić & Partneri a.o.d. in cooperation with CMS Reich-Rohrwig Hainz)

Foreign Investors Council

57 PRAVNA SIGURNOST PRIVLAČI INVESTITORE

IGOR ŽIVKOVSKI predsednik Pravnog odbora Saveta stranih investitora (Živković Samardžić a.o.d.)

58 DIGITALIZACIJOM DO KVALITETNIJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

RADOMIR CERVIĆ predsednik Odbora za farmaceutsku industriju Saveta stranih investitora (Roche d.o.o.)

60 KLJUČNE PORUKE

66 REGISTAR

Strateški fokus na digitalizaciju **SE ISPLATI**

Pre pet godina, što u ovo naše brzo vreme svakako možemo smatrati davnom prošlošću, Savet stranih investitora održao je svoj prvi „Dijalog za promene“, koji je podstakao Vladu da razmisli o načinima kako ubrzati digitalizaciju i pokrenuti promene oslanjajući se na znanja i inovacione kapacitete članova Saveta. Danas, više nego ikad, čini se da je digitalizacija od fundamentalnog značaja za povećanje konkurentnosti Srbije i njene privrede

Danas deluje očigledno da je „vreme papira, poštanskih markica i faks mašina odavno prošlo“. Razvijene zemlje i njihova privreda, što važi i za zemlje u tranziciji, pronalaze načine da poboljšaju svoju efikasnost i transparentnost uključivanjem digitalizacije u svoje poslovanje i proširenjem telekomunikacione infrastrukture. Ipak, u vreme kada je Savet stranih investitora prvi put javno pokrenuo ovu temu, verovatno niko nije očekivao da će Vlada Srbije biti toliko uspešna u postavljanju okvira za poslovanje, uvođenju e-government i m-government u cilju unapređenja sopstvene efikasnosti i pružanja boljih usluga privatnom sektoru i građanima.

Od tada do danas Savet je kontinuirano pomagao Vladi u rešavanju izazova povezanih sa potrebnim reformama, kako u vezi sa razmenom znanja i kreiranjem regulatornog okvira, tako i u prevazilaženju praktičnih prepreka u podsticanju digitalizacije i razvoju sektora telekomunikacija.

Nema potrebe naglašavati da je regija Zapadnog Balkana zaostajala – i još uvek

zaostaje – za EU, u smislu digitalne transformacije. Ipak, od tada je postignut znatan napredak u raznim srodnim područjima, kao što je razvoj infrastrukture za omogućavanje visokokvalitetnog pristupa internetu; uvođenje regulatornog okvira koji je neophodan za implementaciju rešenja koja

uprave, obrazovanja i zdravstvene zaštite tokom COVID-19.

Savet stranih investitora bio je na čelu ovih promena, čineći digitalizaciju jednim od glavnih fokusa svoje saradnje sa Vladom Srbije, i održavajući temu relevantnom čak i u vreme pandemije.

Uprkos velikom napretku, postoje mnoga područja u kojima se procesi digitalizacije još uvek nedovoljno koriste ili se o njima tek razmišlja, na primer, u organizovanju elektronskih aukcija, u izvršnim postupcima ili upotrebi softvera za efikasnije vođenje sudskih postupaka. Savet je dao doprinos mnogim od ovih inicijativa

se tiču e-dokumenata i e-trgovine i razvoja ljudskog kapitala. Svi ovi koraci razvijeni su kao posledica pretpostavke da će Srbija i druge zemlje u regionu koristiti digitalizaciju kao adut za tehnološki skok svojih privreda i bržu konvergenciju sa EU. Nesporno je da se digitalizacija pokazala kao ključni faktor u smanjenju prepreka za poslovanje, funkcionisanje finansijskog sektora i Poreske

Među mnogim inicijativama Saveta koje su implementirane ili tek čekaju implementaciju jesu one koje se odnose na osiguranje, oporezivanje, e-usluge, digitalizaciju carinskih procedura, digitalizaciju i pojednostavljenje strogo formalnog načina komunikacije između poslodavca i zaposlenog, poboljšanje sudskih procedura i digitalne transformacije zdravstvenog sektora.

Spremni za
prave prilike!

NLB Banka

Za sve što dolazi.

KOMERCIJALNA BANKA

NLB Group

Moramo prigriliti NOVU REALNOST

Pred nama je još mnogo posla što se tiče dugoročnog oporavka Srbije. Moramo da povećamo produktivnost i održiva ulaganja koja stimuliraju ekonomski rast, ali i da shvatimo da nema povratka na stare načine poslovanja. Moramo da se ubrzamo i odredimo prioritete u novoj realnosti

Ni ove, a verovatno ni sledeće godine iz našeg rečnika nećemo moći da izbacimo izraz „kovid 19“, ali to ne treba da nas spreči da prihvatimo nove načine poslovanja i nove tehnologije, smatra Majk Mišel, predsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor Telenora. Vlada Srbije bi, po mišljenju našeg sagovornika, sada trebalo da se fokusira na to kako da podrži te promene i motiviše organizacije i kompanije da se okrenu novim tehnologijama i inovacijama.

Iz perspektive vaših članova, koliko dobro je Vlada Republike Srbije odgovorila na izazove koje je donela pandemija bolesti kovid 19?

Kada govorimo o onome što je najbitnije, a to je da se građani osećaju sigurno tokom ove duge neizvesnosti u kojoj se nalazimo, mislim da je Vlada Republike Srbije uradila solidan

Ne možemo izbeći kovid 19, ali naš fokus trebalo bi preusmeriti na aktivnosti koje će ubrzati dalji rast, dok činimo sve kako bismo podržali Vladu i građane da nastave da prihvataju nove načine života i rada

posao. To je svakako bio najveći izazov i prioritet u proteklih godinu i po dana. Od januara 2021. godine do danas napravljen je veliki korak sa vakcinacijom, iako još uvek ima prostora za poboljšanje, posebno kada govorimo o vakcinaciji mladih. Ukoliko ljudi ne žele da se vakcinišu, nije dovoljno samo učiniti vakcine dostupnim kako bi se postigao visok odziv. U Srbiji smo na oko 50% vakcinisanih sa obe doze, ali potrebno je da ovaj broj brzo poraste kako bi svi bili bezbedni i, u isto vreme, kako ne bi bilo daljih iznenađenja kada dođe ono što sada već sa sigurnošću znamo da nas očekuje.

Što se tiče privrede, Srbija se nalazi među zemljama u Evropi koje su najmanje pogođene pandemijom. Vlada se fokusirala

PRIORITETI

Ako želimo da sačuvamo zamah i ubrzamo transformacione procese, moramo da se posvetimo još bržoj digitalizaciji jer nam je to pandemija dodatno nametnula.

SARADNJA

Čvrsto verujemo u dijalog i želimo da i dalje budemo saveznici Vlade kako bismo Srbiju načinili još boljim mestom za ulaganje.

ODGOVORNOST

Veoma naporno smo radili kako bismo omogućili da naši zaposleni budu bezbedni, dok smo istovremeno uspeali da sačuvamo radna mesta.

na pružanje pomoći onima koje je kriza najviše pogodila, a to su mala i srednja preduzeća, preduzetnici, sektori turizma i transporta, ali je ponudila podršku i velikim kompanijama. Sveobuhvatan paket hitnih mera (monetarnih, fiskalnih i bankarskih) usmeren je na ublažavanje negativnog ekonomskog uticaja krize i to je donelo rezultate, jer su ove mere adekvatne i u skladu s merama preduzetim u većini drugih zemalja. Navešću jedan primer: prognoza Evropske komisije po pitanju stope nezaposlenosti bila je 9,3% u 2020. godini i 9,6% u 2021. godini. Pre nekoliko nedelja skupštinski Odbor za finansije dao je zeleno svetlo za kredit Evropske investicione banke u iznosu od 200 miliona evra, na ime podrške malim i srednjim preduzećima koje trpe posledice u poslovanju zbog kovida. Pred nama je još mnogo posla što se tiče dugoročnog oporavka Srbije. Moramo povećati produktivnost i održiva ulaganja koja stimulišu ekonomski rast kako bismo prevazišli značajan rast dugovanja. I na kraju, srpska privreda umnogome zavisi od oporavka Evropske unije, koja prolazi kroz ekonomsku krizu istorijskih razmera.

U kojim je oblastima doprinos Saveta bio najrelevantniji kada je u pitanju snalaženje u ovim teškim vremenima?

Rekao bih da su naša najveća snaga stručnost i veliko iskustvo koje imaju naše članice, što je dovelo do toga da pomognemo tamo gde je bilo najvažnije. Da pojasnim: mi predstavljamo ujedinjeni glas više od 120 vodećih kompanija u Srbiji; naš najveći dopri-

nos je u tome što možemo brzo, stručno i fleksibilno da damo preporuke kako se boriti sa bilo kakvom krizom, uvek vodeći računa o svim stranama. I ne smemo da zaboravimo dobru praksu koju je Savet uspostavio u vidu izveštaja o svakodnevnom izazovima tokom krize koji su ometali poslovanje i predlozima za njihovo prevazilaženje.

FIC je prikupio i dostavio predloge o potrebnim ekonomskim merama i kako ih sprovesti. Naš vodeći projekat, „Bela knjiga 2020“, uspešno je predstavljen na događaju koji je okupio ključne akttere, a oko 400 ljudi ga je pratilo onlajn. Nastavili smo da razgovaramo

sa svima, uključujući Vladu Republike Srbije, Evropsku uniju, međunarodne finansijske organizacije, i druga slična udruženja. FIC je kroz osam restrukturiranih radnih odbora dao konkretne predloge za brojna regulatorna poboljšanja, dok su različite radne grupe identifikovale probleme koji kočice poslovanje i inicirale načine kako da se oni prevaziđu. Veoma naporno smo radili kako bismo omogućili da naši zaposleni budu bezbedni, dok smo istovremeno uspeali da sačuvamo radna mesta.

Iako je pandemija još uvek s nama, svet se sve više priprema za nove realnosti na tržištu. Koliko dobro Vlada Srbije uspeva da se pozabavi ovim promenama kroz dublje reforme?

Iako je pandemija već duže vreme naša nova realnost, ona još uvek određuje pravac u kom idu 2021, pa i 2022. godina. Nove mutacije virusa i ljudski životi koji su ugroženi daju nam razloga da budemo zabrinuti. Šanse za oporavak zavise i od toga koliko efikasno će ekonomske mere ublažiti štetu nastalu usled krize.

Vlada je glavno telo zaduženo za kontrolu epidemije i svih njenih aspekata. Očekivanja su velika, kao i odgovornost, i to ne samo u Srbiji; s tim se suočavaju vlade širom sveta. Ali ovde nije reč o tome da se jednostavno vratimo na stare načine

poslovanja. Novi načini rada, radna okruženja, inovacije, navike korisnika i digitalizacija stvorili su i imperativ, ali i priliku da se sve te promene prihvate. Vlada bi trebalo da se fokusira na to kako podržati te promene i motivisati organizacije i kompanije da idu u tom pravcu. Ovde govorimo o ubrzanju i definisanju prioriteta, a ne o uvođenju drastičnih promena.

Drago nam je što je Vlada Srbije prilikom osmišljavanja mera podrške privredi imala razumevanja za položaj stranih investitora i što uvek imamo otvorenu i transparentnu komunikaciju

Kada su u pitanju ključna područja fokusa, koja su vaša glavna očekivanja od Vlade 2021. godine?

Naša očekivanja u Savetu stranih investitora ostaju ista kao i prethodnih godina: dalje ubrzanje reformi. Drugim rečima, nastavak i ubrzanje pregovora o članstvu sa EU, uz rad na održivoj fiskalnoj konsolidaciji i boljem sprovođenju zakona. Sve što stoji zapisano u zakonima mora se primenjivati, brzo i bez izuzetaka.

Tokom pandemije nije bilo puno prostora za dijalog između Vlade i preduzeća. Kako je ovo uticalo na celokupni regulatorni postupak? Koje prethodne pozitivne pomake treba ponovo podstaći?

Čvrsto verujemo u dijalog i imali smo vrlo intenzivne razgovore s Vladom tokom 2020. godine. Naš najbitniji proizvod,

„Bela knjiga“, jeste platforma zasnovana na dijalogu između investitora i Vlade sa ciljem da podstaknemo promene i zajednički radimo na tome da Srbija postane bolje mesto za dalja ulaganja. Drago nam je što je Vlada Srbije imala razumevanja za položaj stranih investitora i što uvek imamo otvorenu i transparentnu komunikaciju.

Šta je sledeće na redu ako želimo da sačuvamo zamah i ubrzamo procese digitalne transformacije?

Jednom rečju: digitalizacija! U više reči – brža digitalizacija, jer nam je to pandemija dodatno nametnula. Digitalizacija je jedan od prioriteta i glavnih zaključaka u „Beloj knjizi“ 2020. godine i definitivno je nešto o čemu ćemo još da razgovaramo u 2021. godini. Veštačka inteligencija, autonomni sistemi, robotska

FIC je kroz osam restrukturiranih radnih odbora dao konkretne predloge za brojna regulatorna poboljšanja, dok su različite radne grupe identifikovale probleme koji koče poslovanje i inicirale načine kako da se oni prevaziđu

automatizacija procesa i tehnologija pametnih gradova su rešenja za vremena pred nama. Svet mora više da razmišlja o tome kako da se pomogne naprednoj tehnologiji da ostvari svoj puni potencijal. Ona suštinski transformiše način na koji živimo i radimo i duboko utiče na sve sektore, na produktivnost, zaposlenost, sticanje novih veština i zaštitu životne sredine. Regulativa Evropske unije u ovoj oblasti već postoji, Vlada radi svoj deo posla, značajno je unapređen digitalni okvir bankarskog sektora. Sada je na nama, privatnom sektoru, da ubrzamo inovativna rešenja.

„Bela knjiga“ FIC-a promenila se 2020. godine kako bi odrazila uticaj bolesti kovid 19 na relevantna regulatorna područja. Kako će izgledati izdanje za 2021. godinu?

Ne možemo da izbegnemo reč „kovid“ u 2021, to je sigurno. Kraj pandemije možda nije blizu, ali ovo više nije nepoznata ili naučno sumnjiva tema. Poslednji rezultati istraživanja Evropske komisije pokazuju da su privredne aktivnosti u Evropskoj uniji već značajno promenile tok. Dakle, ne, ne možemo izbeći kovid, ali naš fokus trebalo bi preusmeriti na aktivnosti koje će ubrzati dalji rast, dok činimo sve kako bismo podržali Vladu i građane da nastave da prihvataju nove načine života i rada. Kao i uvek, transparentno ćemo predstaviti napredak postignut tokom godine i pozabaviti se glavnim oblastima za poboljšanje.

Kakva su vaša očekivanja kada je u pitanju saradnja između Vlade i Saveta stranih investitora putem Radne grupe za „Belu knjigu“?

Da i dalje budemo saveznici po pitanju toga da od Srbije stvorimo odlično mesto za ulaganje! Vlada će uvek podržavati privredu tako što će obezbediti stabilno i sigurno poslovno okruženje.

KONSTRUKTOR

WE CONSTRUCT YOUR VISION

In the course of 17 years of its work, **KONSTRUKTOR** as a general contractor, has imprinted its brand on more than 250 facilities, total area of over 1,000,000 m².

Construction model, set on the principles of modern construction business, "turn-key", "design and build", "in-house solutions".

We design and build, with short deadlines and maximum efficiency at every stage of project realization.

Complete responsibility for the Investor's facility is on us.

Re-engagement and successful cooperation with renowned domestic and foreign Investors is business strategy focus of **KONSTRUKTOR GROUP**.

WWW.KONSTRUKTORGRUPA.COM

Moramo biti **I BRZI I PROMIŠLJENI**

Energetska tranzicija je proces koji je realnost za čitavu Evropu, pa i za nas. Zelena agenda nam daje priliku da tu realnost pretvorimo u model rasta i da iz energetske tranzicije izađemo kao dobitnici, sa novim investicijama i tehnologijama, radnim mestima, ali i čistijom životnom sredinom. Ozbiljno se pripremamo za ovaj veliki posao

STANDARDI

Verujem da je budućnost Srbije održivo, zeleno rudarstvo, koje doprinosi privrednom rastu, ali koje obavezno podrazumeva i najviše standarde zaštite životne sredine.

INVESTICIJE

Srbija već kasni u investiranju u energetski sektor i svako dalje kašnjenje plaćaćemo zaostajanjem ne samo u energetici već i u privrednom razvoju.

SARADNJA

Rad sa poslovnim udruženjima i međunarodnim finansijskim institucijama na unapređenju poslovnog ambijenta doneo nam je značajno bolji rejting.

Motor tih promena jesu investicije, a Srbija u tome kao zemlja već kasni i svako dalje kašnjenje plaćaćemo zaostajanjem ne samo u energetici već i u privrednom razvoju, smatra prof. dr Zorana Mihajlović, potpredsednica Vlade Srbije i ministarka rudarstva i energetike.

Promene u energetici ne dešavaju se preko noći, već se moraju dugoročno planirati. Ukoliko želimo ostvarenje naše vizije zelene Srbije, ako hoćemo da do 2050. godine 50 odsto energije dobijamo iz OIE, na toj viziji moramo početi da radimo koliko danas. Zato je ova godina prekretnica u razvoju energetike, kaže naša sagovornica.

Ministarstvo je donelo četiri nova zakona, kako bi napravilo povoljan okvir za ulaganja i pripremio novi investicioni plan koji odražava nove prioritete u energetske politici. Pored toga, krenulo se i sa pripremom najvažnijih strateških dokumenata, Strategije razvoja energetike i Integrisanog nacionalnog i klimatskog plana, koji će utvrditi ciljeve i put našeg razvoja do 2050. Plan Ministarstva je da nacrti oba dokumenta budu završeni do novembra i da iduće godine budu usvojeni i počne njihovo sprovođenje.

Koliko je za Srbiju ograničenje to što evropske finansijske institucije više nemaju nameru da ulažu u energetska postrojenja koja se zasnivaju na korišćenju uglja?

Razlog zašto finansijske institucije nemaju interes da ulažu u ovakva postrojenja jeste upravo u procesu energetske tranzicije, zelenoj agendi, kao i činjenici da će nove termoelektrane, zbog taksi za ugljenik koje će se u budućnosti samo uvećavati, biti ekonomski neisplative. To, naravno, ne znači da ne treba da ulažemo u smanjenje štetnih uticaja po životnu sredinu u postojećim termoelektrana, što i radimo, upravo uz podršku međunarodnih kreditora.

Energetski miks u decenijama ispred nas će sasvim sigurno izgledati drugačije nego što izgleda danas, kad dve trećine električne energije Srbija dobija iz uglja, ali taj proces će biti postepen i planski, sa težištem pre svega na izgradnji novih energetske kapaciteta.

Koji sektori, kada govorimo o obnovljivim vrstama energije, privlače pažnju stranih investitora?

U prethodnim godinama najveća ulaganja u oblasti obnovljivih izvora energije (OIE) bila su u izgradnju vetroelektrana, tako da danas imamo blizu 400 MW iz ovog izvora na mreži i još 168 MW u izgradnji. Srbija je, međutim, bogata i drugim potencijalima kad je reč o OIE, i verujemo da ćemo sa novim Zakonom o korišćenju OIE ubrzo videti ne samo nove vetroparkove već i više investicija u iskorišćavanje solarne energije, biomase, nove biogasne elektrane...

U novom investicionom planu, vrednom ukupnom 17 milijardi evra, obnovljivi izvori energije zauzimaju važno mesto, pre svega projekti u oblasti solarne energije i energije vetra. Vrednost potencijalnih projekata u oblasti solarne energije i energije vetra iznosi više od pet milijardi evra i to su projekti namenjeni pre svega privatnom sektoru.

Koje bi preostale institucionalne prepreke trebalo otkloniti da bi ovaj sektor bio atraktivan za ulaganja?

Donošenjem četiri nova zakona iz oblasti energetike i rudarstva, ovaj sektor je u potpunosti otvoren za nove investicije. To se posebno odnosi na oblast OIE, koja je prvi put regulisana posebnim zakonom. Novim zakonom uvode se tržišne premije umesto dosadašnjih fid-in tarifa, koje se zadržavaju samo za mala postrojenja i demonstracione projekte, u skladu sa pravilima državne pomoći koja važe u EU.

Takođe, kroz novi zakon uveden je institut kupca-proizvođača, koji je fokusiran na proizvodnju električne energije iz OIE za sopstvene potrebe. To podrazumeva, na primer, i da će građani moći da proizvode električnu energiju iz solarnih panela kada ima najviše sunca, da tu količinu energije isporučuju u sistem, a da je troše u večernjim satima. Ukoliko u tom mesecu proizvedu više nego što

su potrošili, višak mogu da iskoriste u narednom mesecu.

U tome ćemo ih podržati i subvencijama, po istom modelu kao i za program energetske sanacije, gde Ministarstvo i lokalna samouprava sufinansiraju investiciju sa po 25 odsto, a sami građani snose preostalih 50 odsto. Prvi javni poziv za sufinansiranje

Ukoliko želimo ostvarenje naše vizije zelene Srbije, ako hoćemo da do 2050. godine 50 odsto energije dobijamo iz obnovljivih izvora energije, na toj viziji moramo početi da radimo koliko danas

INTERVJU

solarnih panela biće raspisan početkom septembra.

Vidljiv je interes Srbije da ubrza digitalnu transformaciju. Šta su u tom kontekstu vaši prioriteti u sektorima energetike i rudarstva?

Videli smo koliko je uvođenje e-dozvole pozitivno uticalo na celokupan poslovni ambijent i želeli smo da to iskustvo prenesemo i u sektor energetike i rudarstva. Jedna od novina u donetim zakonima je i digitalizacija procedura izdavanja različitih dozvola i saglasnosti, kroz reforme e-rudarstvo i e-energetika.

S jedne strane, Srbija je atraktivno tržište za kompanije koje se bave eksploatacijom rudnog bogatstva, a s druge strane, zemlje koje žele da nastave evrointegracije moraju da poštuju pravila zaštite životne sredine koje su propisane u EU. Koliko će Srbija u tom smislu uspeti da se drži ovih standarda?

Ne vidim da su te stvari u suprotnosti, naprotiv, svaki projekat u oblasti rudarstva u Srbiji može da se realizuje samo ukoliko su ispunjeni svi zahtevi koji se tiču zaštite životne sredine. Jer rudarstvo nije samo eksploatacija i prerada rude, ono je i briga o ljudima koji žive pored rudnika i briga o prirodi.

Rudarstvo je i veliki razvojni potencijal, jer vrednost potvrđenih mineralnih rezervi u Srbiji iznosi oko 200 milijardi dolara. Donošenjem izmena Zakona o rudarstvu i geološkim istraživanjima

omogućili smo efikasno i održivo korišćenje ovih resursa, što podrazumeva najviše standarde u zaštiti životne sredine.

Verujemo da sa novim investicijama učešće rudarstva u BDP može da se udvostruči u narednih nekoliko godina, sa sadašnjih 1,9 odsto na 3,5 do 4 odsto BDP. Ali to nije jedini cilj, već težimo tome da kroz saradnju sa najvećim svetskim kompanijama imamo i najbolju rudarsku praksu, a to znači održivo i zeleno rudarstvo. Prvi zeleni rudnik u Srbiji biće rudnik Čukaru Peki, u kojem je otpočela probna proizvodnja, a trebalo bi da bude otvoren na jesen.

Verujem da je budućnost Srbije održivo, zeleno rudarstvo, koje doprinosi privrednom rastu, ali koje obavezno podrazumeva i najviše standarde zaštite životne sredine, i to će biti naš zahtev svim rudarskim kompanijama i u svim novim projektima. S druge strane, moramo da se borimo i protiv raznih neistina koje se pojavljuju u vezi

Vrednost potencijalnih projekata u oblasti solarne energije i energije vetra iznosi više od pet milijardi eura i to su projekti namenjeni pre svega privatnom sektoru

sa rudarskim projektima, što smo najviše videli na primeru projekta „Jadar“.

Energetika je plodna oblast za primenu veštačke inteligencije, mašinskog učenja i inovacija. Koliko Srbija može u ovoj oblasti da se osloni na sopstvene akademske i inovacione potencijale?

Sve zemlje koje imaju razvijeni energetski sektor nisu do njega došli samo zahvaljujući svojim prirodnim resursima već i tako što su razvijali i koristili resurs bez kojeg nema razvoja, a to je znanje. Tako je bilo i u prošlosti, tako je i danas, kad ceo svet prolazi kroz energetsku tranziciju, i sve više će se oslanjati i na OIE, a u budućnosti i na vodonik.

Ministarstvo je otvoreno za saradnju sa svima koji znanjem i iskustvom mogu da pomognu. Već smo potpisali i sporazume o saradnji sa više strukovnih udruženja, koja će zajedno sa nama raditi na izradi najvažnijih strateških dokumenata. Takođe verujem da je novi investicioni ciklus prilika i za naše inženjere koji će imati mogućnost da rade na novim projektima, jer nas očekuje izgradnja novih hidroelektrana, gasnih elektrana, novih kapaciteta koji koriste OIE, kao i prvi koraci u razvoju vodoničnih tehnologija, koje će biti poseban deo Strategije razvoja energetike.

U mandatu ministra građevinarstva postigli ste veliki uspeh u podizanju rejtinga Srbije na *Doing Business* listi, pritom blisko saradujući sa privatnim sektorom gde, na primer, kompanije okupljene u FIC, imaju ekspertizu u

ovoj oblasti. Koje su teme danas u fokusu vašeg rada kada govorimo o unapređenju poslovne klime?

Već dugo radimo zajedno sa poslovnim udruženjima i međunarodnim finansijskim institucijama na unapređenju poslovnog ambijenta, a najveći uspeh svakako je uvođenje e-dozvole, zahvaljujući kojoj je Srbija danas 9. u svetu po ovom kriterijumu na *Doing Business* listi Svetske banke. Sa tom reformom pokrenuli smo ili otkočili mnoge investicije i gradnju, doprinoseći i većem ekonomskom rastu.

Kad govorimo o resoru energetike, cilj nam je da, po uzoru na e-dozvole, imamo potpuno digitalizovane procedure i u energetici, ali i da učinimo efikasnijim procedure za dobijanje priključka na elektromrežu. Ova procedura, prema analizama Svetske banke, trenutno traje 125 dana, a naš cilj je da traje najviše 50 dana i na tome ćemo raditi sa Elektrodistribucijom Srbije.

AIK Banka

Za dobre odluke
i nezaboravna
iskustva

Mastercard® Platinum
Kreditna kartica AIK banke

Gradimo **BUDUĆNOST SRBIJE**

Neometan nastavak rada na najvećim infrastrukturnim projektima i započinjanje novih prioriteta je države Srbije, jer je to ogromno ulaganje u budućnost ove zemlje i održavanje njene ekonomske konkurentnosti u evropskim i svetskim okvirima

SINERGIJA

Srbija nije ostrvo i svaki naš dinar i svaki naš evro uložen u infrastrukturu osetiće se u celom regionu.

DIGITALIZACIJA

Digitalna transformacija cele državne uprave, uključujući i segment građevinarstva, visoko je na listi prioriteta ove Vlade i jačaćemo kapacitete u ovom sektoru.

ULAGANJA

Sa sadašnjim i planiranim projektima u visini od blizu pola milijarde evra, Srbija je, zajedno sa Belgijom i Holandijom, apsolutni lider po ulaganjima u razvoj vodnog transporta.

Ovo je istorijski trenutak u izgradnji celokupne infrastrukture u Srbiji, kaže Tomislav Momirović, ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Iza ove rečenice sledi nabranje niza projekata koji bi Srbiju trebalo da postave na transportnu mapu Evrope i da ubrzaju privredni rast u zemlji i u regionu. „Želimo da omogućimo brže povezivanje, dolazak investitora i otvaranje što većeg broja mogućnosti za saradnju i mogućnosti za zaradu na Zapadnom Balkanu“, kaže naš sagovornik.

moćnosti za saradnju i za zaradu. Naše ulaganje u modernizaciju drumskog, železničkog, unutrašnjeg vodnog saobraćaja, kao i u prilagođavanje svih saobraćajnih standarda umnogome će doprineti povezivanju Evropske unije i Zapadnog Balkana. Srbija nije ostrvo i svaki naš dinar i svaki naš evro uložen u infrastrukturu osetiće se u celom regionu. Veoma smo ponosni što je Beograd izabran za sedište sekretarijata Transportne zajednice i tu smo za svaki projekat koji vodi integrisanju regiona, zajedničkom radu i pove-

Da li ćemo sa sadašnjom dinamikom radova uspeti da ispunimo ciljeve postavljene za 2021?

Svaki od velikih infrastrukturnih projekata ima svoju dinamiku izvođenja, veoma pažljivo pratimo napredak i nemamo zabeleženih većih kašnjenja. Ove godine moramo da pustimo brzu prugu do Novog Sada, da završimo najveći deo obilaznice oko Beograda i da produžimo auto-put „Miloš Veliki“ do Požege. Gradi se Moravski koridor, pa deonica Požega–Preljina, Kuzmin–Sremska Rača, Ruma–Šabac. Nadam se da ćemo ove godine započeti Fruškogorski koridor, zatim saobraćajnicu Požega–Boljare, Veliko Gradište–Golubac i auto-put Zrenjanin–Beograd. Radimo sa najvećim svetskim kompanijama u sferi izgradnje infrastrukture. Na osnovu međudržavnih ugovora i bilateralnih sporazuma angažovane su kineske kompanije CRBC, CCCC-CRIC, SHANDONG, ruski gigant RŽD železnice, turski TASYAPI, azerbejdžanski AZVIRT, globalne korporacije BECHTEL ENKA, STRABAG, francuski Ežis Rejl za Metro.

Uprkos sve većoj prekograničnoj povezanosti između Evropske unije i Zapadnog Balkana, rastu i prepreke za nesmetan protok roba. Šta Srbija može da učini da takve izazove otkloni i gde joj je potrebna podrška?

Naše međusobno povezivanje u regionu je imperativ svih imperativa. To ne samo da je deo moje lične agende već i agende Vlade Srbije i predsednika Srbije Aleksandra Vučića. Srbija je pokrenula najveći investicioni ciklus u istoriji srpske putničke i saobraćajne infrastrukture, baš zbog toga da bismo celom regionu omogućili brže povezivanje, dolazak investitora i otvaranje što većeg broja

Naše međusobno povezivanje u regionu je imperativ svih imperativa. To ne samo da je deo moje lične agende već i agende Vlade Srbije i predsednika Srbije Aleksandra Vučića

zivanju sa Evropskom unijom. Ova naša zajednica i svi naponi koje činimo unutar nje praktično nas čine delom zajedničkog evropskog transportnog tržišta, što je jedna velika stvar za ceo region. Dok političari vode svoje bitke, ekonomija ide svojim tokovima, a cilj nam je da imamo jake lokalne ekonomije i da investitori dolaze na tlo koje je sigurno, spremno za investiranje i usaglašeno sa najmodernijim evropskim standardima.

INTERVJU

Pored putne i železničke mreže, u Srbiji je veoma aktivno i tržište stanogradnje i izgradnje poslovnog prostora. Šta nam postojeći trendovi govore o prilivu stranih investicija u ovaj segment?

Srbija je godinama beležila rekordne podatke o stranim investicijama u izgradnju i komercijalne nekretnine. Period korone je ovaj trend zaustavio, ali vidljivo je interesovanje za izgradnju velikih poslovnih prostora, naročito u Beogradu. Veoma je nezahvalno prognozirati u kom će se smeru ovaj segment kretati, jer je u korelaciji sa globalnim finansijskim kretanjima, ali Vlada Srbije čini sve da naša zemlja bude otvorena za investicije i za poslovanje.

U prethodnom mandatu Vlade puno je učinjeno na unapređenju procesa izdavanja e-građevinskih dozvola. Šta je vaš cilj kada govorimo o daljoj digitalnoj transformaciji u ovom sektoru?

Srbija je zaslužno ušla u prvih deset zemalja sveta po lakoći izdavanja građevinskih dozvola i naravno da mi je želja da se taj trend nastavi. Statistika centralne evidencije objedinjenih procedura za izdavanje građevinskih dozvola zabeležila je uticaj svetske pandemije na broj zahteva za izdavanje dozvola, ali i tu imamo zabeležen ohrabrujuć rast. Digitalna transformacija cele državne uprave, uključujući i segment građevinarstva, visoko je na listi prioriteta ove Vlade i jačaćemo kapacitete u ovom sektoru.

Građevinski sektor smatra se jednim od sektora koji je najmanje dotakla digitalna transformacija, iako je on u svetu zapravo predmet snažnih inovacija. Zašto je to tako i šta država može tu da promeni?

Ovo je pitanje za same građevinske kompanije, a država čini velike napore na ispunjavanju ciljeva svoje digitalne agende, koja bi trebalo da olakša svakodnevni život građana i poslovanje privrednih subjekata.

U pismu koje vam je prošle godine uputio Savet stranih investitora konstatuje se da je primetno interesovanje stranih kompanija i investitora da budu uključeni u nov ciklus daljeg razvoja infrastrukturnih projekata u Srbiji. Šta vi činite da takve kompanije zainteresujete za ulaganja?

Na infrastrukturnim projektima u Srbiji za partnere imamo najveće svetske i evropske finansijske institucije, kao i neka od najvećih imena među privatnim kompanijama. Njihove pozitivne ocene i iskustva su najbolja preporuka za rad u Srbiji

Naša vrata u Ministarstvu su uvek otvorena i spremni smo za razgovore i zajednički rad na projektima privatno-javnog partnerstva ili neki drugi modalitet angažovanja i saradnje. Na infrastrukturnim projektima u Srbiji za partnere imamo najveće svetske i evropske finansijske institucije, kao i neka od najvećih imena među privatnim kompanijama. Njihove pozitivne ocene i iskustva su najbolja preporuka za rad u Srbiji.

U istom pismu dato je i nekoliko sugestija za unapređenje privrednog ambijenta vezanih za dobijanje građevinske dozvole. Koju od ovih inicijativa Ministarstvo može da usvoji?

Inicijative Saveta stranih investitora uvek pažljivo razmatramo i veoma nam je bitan dijalog sa privatnim sektorom. Ogromnu količinu energije i sredstava uložili smo tokom pandemije korone da sačuvamo radna mesta i privatni sektor i građani su dobili ogromna sredstva kao pomoć. Neometan nastavak rada na najvećim infrastrukturnim projektima i započinjanje novih je prioritet države Srbije, jer je to ogromno ulaganje u budućnost ove zemlje i održavanje njene ekonomske konkurentnosti u evropskim i svetskim okvirima.

Šire se i kapaciteti luka u Beogradu, Smederevu, Prahovu, Bogojevu i Sremskoj Mitrovici. Koliko je korporativni sektor zainteresovan za njihovo korišćenje?

Plan Vlade Srbije i MGSJ je da do 2024. povežemo Dunav i Savu sa putnim i železničkim Koridorom 10. Srbiju ćemo tako i vodnim putem regionalno povezati sa Nemačkom, Austrijom, Rumunijom, Bugarskom, Rusijom i Turskom. Po završetku svih planiranih projekata Srbija će imati

izgrađenu modernu lučku infrastrukturu, potpuno uređeni vodni put Dunava i Save, kao i moderan sistem upravljanja bezbednošću plovidbe. Vrednost projekata u vodnom saobraćaju u ovom trenutku iznosi 380 miliona evra, a kada tome dodamo i ulaganja budućih koncesionara u srpskim lukama, ukupna vrednost ovih projekata dostiže iznos od 500 miliona evra. Sa sadašnjim i planiranim projektima, s kojima će ukupan nivo ulaganja biti blizu pola milijarde evra, Srbija je, zajedno sa Belgijom i Holandijom, apsolutni lider po ulaganjima u razvoj vodnog transporta. Ovaj nivo investicija govori o realnim planovima i potrebama države i privatnog sektora.

NAŠA FORMULA ZA ODRŽIVI **RAST I RAZVOJ**

Pirot & Tigar Tyres

**Growing
together**

Naš pristup:

Bezbednost + Zadovoljstvo zaposlenih i kupaca + Brzo prilagođavanje tržištu + Operativne sposobnosti + Finansijski uspeh + Visoke ekološke performanse + Kontinuirana posvećenost našoj lokalnoj zajednici

U brojkama:

3600 zaposlenih; **380** miliona evra investicija u proteklih 10 godina;
3000 različitih dimenzija; **10** brendova; **770** miliona evra ostvarenog prihoda u 2020;

Tigar Tyres

Liderski na putu ka cirkularnoj ekonomiji i **EKOLOŠKOM NAPRETKU**

Prihvatili smo lidersku ulogu u pronalaženju rešenja za ostvarenje ekološkog napretka, ali i pronalaženju rešenja za klimatsku krizu. Zajedno sa interesnim grupama širom sektora proizvodnje aluminijske ambalaže za piće, Ball radi na razvoju i promovisanju najboljih metoda, politike i postupaka za ostvarivanje potpuno cirkularnog sistema aluminijske ambalaže za piće

Branislav Savić

Nikola Narančić

Otkada je položila kamen temeljac u Srbiji, pre 17 godina, kompanija Ball kontinuirano doprinosi našoj privredi i životnoj sredini. Kao jedna od najvećih *greenfield investicija*, sa preko 180 miliona evra ulaganja u proizvodnju, zapošljava preko 250 radnika i godišnje proizvede oko 1,5 milijardi limenki, od čega 80% izveze. Aktivno se zalaže za podizanje svesti o neophodnosti reciklaže kroz aktivnosti neprofitne organizacije *Recan* i stalnim regionalnim kampanjama već 1.000 lokacija je uključeno u sistem „Svaka limenka se računa“.

RECIKLAŽA I PUT KA NULTOJ EMISIJI CO₂

Svaki uspeh nosi i odgovornost, a najveća je ona prema planeti i sredini u kojoj živimo. Stalna unapređenja, strateški ciljevi i zajednički rad neophodni su za ostvarenje ekološkog napretka, ali i pronalaženje rešenja za klimatsku krizu. Kompanija Ball je prihvatila lidersku ulogu u pronalaženju tih rešenja, kao i u predvođenju sektora na putu ka potpunoj cirkularnoj ekonomiji.

– Jedan od ciljeva u oblasti održivosti na koje smo se obavezali do 2030. godine na globalnom nivou jeste ostvarivanje nultih neto emisija CO₂. Kupci traže niskokarbonsku i cirkularnu ambalažu,

jer je sve veća potražnja za održivim proizvodima, što jedino možemo ostvariti aluminijskom ambalažom koja se beskonačno reciklira. Pokrenućemo akciju koja podrazumeva razvoj uputstava za smanjenje emisija CO₂ u našem sektoru, jer verujemo da zajedničkim radom možemo da premašimo stopu reciklaže od 90% za aluminijske limenke, boce i čaše – ističe Nikola Narančić, direktor prodaje za jugoistočnu Evropu u kompaniji Ball.

– Činjenica je da se u Evropi trenutno reciklira 76% limenki, a cilj je da, zajedničkim radom sa partnerima iz sektora, taj broj premaši 90% do 2030. godine. Verujemo da će u narednim godinama procenat reciklaže limenki značajno porasti, dok će se, osim očuvanja životne sredine i ekonomskih benefita, cirkularnom ekonomijom otvoriti i prostor za otvaranje novih radnih mesta.

OD AMBALAŽE BUDUĆNOSTI DO CIRKULARNE EKONOMIJE

Limenka je ambalaža koja sadrži mnoge prednosti. Štiti sadržaj od spoljnih uticaja, vrlo je izdržljiva i nije je lako polomiti ili oštetiti, a neretko je veoma privlačnog izgleda i dizajna. Povrh svega toga, štiti planetu kao potpuno ekološki proizvod koji se može beskonačno reciklirati, a nova limenka se zahvaljujući jednostavnom procesu reciklaže za samo 60 dana vraća u upotrebu. Pritom se od 10 g reciklirane limenke izgubi samo 0,4 g aluminijuma. Vizija sektora je da se do 2030. godine globalni prosek recikliranog materijala poveća na čak 85%.

– Limenka zaslužno nosi titulu ambalaže budućnosti. To pokazuje i činjenica da u proteklih 10 godina beleži najveći rast kao pakovanje za piće. Verujemo da uz saradnju sa partnerima, vodećim kompanijama iz industrije obrade metala, možemo da pokrenemo inicijativu koja će za cilj imati smanjenje energetski zahtevnog procesa proizvodnje aluminijuma, počev od iskopavanja same rude boksita, pa sve do reciklaže gotovih proizvoda – kaže Branislav Savić, direktor fabrike Ball Beverage Packaging Europe i dodaje: – Zajedno sa interesnim grupama širom sektora proizvodnje aluminijske ambalaže za piće, radićemo na razvoju i promovisanju

najboljih metoda, politike i postupaka za ostvarivanje potpuno cirkularnog sistema aluminijumske ambalaže za piće.

„MANING“ SE KAŽE „STAFFING“

Tema reciklaže i održivih ciljeva su ključne vrednosti kompanije, kojima se teži i u budućnosti, ali ako nemate dobar tim, ništa od toga nije moguće. U svakodnevnoj komunikaciji susrećemo se sa raznim titulama, gde bez obzira na nivo pozicije i tip zanimanja, vrlo često pročitamo „operater“, „menadžer“, „saradnik“. Kada je oglas za posao u pitanju, istraživanja su pokazala da se propuštaju talenti zbog navođenja samo muškog roda. Tu je Ball korporacija pronašla prostor za unapređenje i proširenje postojećih programa diverziteta i inkluzije, kao i socijalnih programa, te i ovu temu stavila kao prioritet u 2021. godini, ali i u narednom periodu.

– Globalna strategija i ciljevi su u sprovođenju, kao i adaptirani programi za svaku zemlju u kojoj poslujemo. Ball Beverage

Verujemo da će snažan rast reciklaže limenki dovesti do očuvanja životne sredine i ekonomskih benefita i otvoriti prostor za otvaranje novih radnih mesta

Packaging EMEA planira da poveća učešće žena u poslovima u proizvodnji na 25%, a u Rusiji je već zaposlena i prva direktorka fabrike, što se desilo prvi put u istoriji ove industrije. Na globalnom nivou organizuju se treninzi koje prolaze svi zaposleni u korporaciji, pa tako svako ima priliku da, pored

stručnog savetovanja o različitosti i predrasudama, sluša vrlo otvorena i iskrena privatna iskustva svojih nadređenih. Uveden je i interni sistem nagrađivanja zaposlenih za lično zalaganje u programima diverziteta i inkluzije, a postoji i posebna funkcija u korporaciji kojoj je zaduženje isključivo ova tema – napominje Branislav Savić.

Malim koracima ka prelomnim promenama i nekoj novoj, diverzifikovanoj i ekološki osvećenju industriji, gde „maning“ više nije „maning“ već „staffing“. Verujemo da rešenje postoji, te da će sigurno biti i generalno usvojeno.

Pažljivo čuvamo stabilnost i **UVODIMO INOVACIJE**

Očuvanje postignute cenovne i finansijske stabilnosti ostaje naš prioritet. Sa zadovoljstvom možemo da konstatujemo da smo uspeli da ostvarimo ove ciljeve i u vreme pandemije i povećane neizvesnosti na međunarodnom tržištu

ZADUŽENOST

Najvažnije je da učešće javnog duga centralne države ostane ispod nivoa od 60% BDP-a, što je fiskalnom politikom i predviđeno.

RAST

Ključni zadatak kreatora ekonomske politike jeste da obezbede uslove za dinamičan rast u srednjem roku, uz očuvanje makroekonomske stabilnosti.

INOATIVNOST

Građanima moramo da ostavimo mogućnost izbora, da im približimo inovativne servise, ali ne i da ih namećemo kao isključivo rešenje.

Međunarodni monetarni fond (MMF) je, kao i druge međunarodne finansijske institucije i domaći izvori, potvrdio da očekuje snažan rast BDP Srbije u 2021, a zatim i nastavak visokih stopa rasta od 4,5% u 2022. i 2023. godini i 4% od 2024. godine. To, međutim, ne znači da kreatori javnih politika mogu da se opuste, smatra Jorgovanka Tabaković, guverner Narodne banke Srbije (NBS).

Kakva nas monetarna politika očekuje u narednom periodu?

Najvažniji cilj NBS je stabilnost cena, tako da monetarna politika zavisi od velikog broja faktora iz domaćeg i međunarodnog okruženja koji utiču na inflaciju. Među njima je, svakako, i privredni rast. Međutim, nije svejedno kada se rast ostvaruje dominantno pod uticajem rasta potrošnje, kao što je to bilo do 2008. ili kada privredni rast dominantno vode fiksne investicije i izvoz, kao što je to u najvećoj meri slučaj od 2015. godine do danas. Naravno, rast potrošnje je važan stub privrednog rasta i danas, ali je ključno to što imamo rast potrošnje koji je sporiji od rasta ukupnog BDP-a. Na taj način učešće potrošnje u BDP se smanjuje i stvara se dodatni prostor za investicije i izvoz. Istovremeno, na inflaciju u velikoj meri utiču i brojni drugi faktori poput svetske cene nafte i poljoprivrednih proizvoda, a u određenoj meri i cene industrijskih proizvoda i repromaterijala preko uticaja na troškove proizvodnje, što je upravo situacija kakvu trenutno imamo u svetu. Kada je reč o domaćim faktorima, veliki uticaj i dalje ima ishod poljoprivredne sezone, a na inflaciju se svakako odražava i rast regulisanih cena. Ipak, kada sve nabrojano uzmemo u obzir, ove i sledeće godine NBS očekuje da se međugodišnja inflacija u proseku kreće oko centralne vrednosti cilja od oko 3%.

Iako su vesti o očekivanom privrednom rastu nesumnjivo dobre, one su praćene i očekivanjima da će se reforme nastaviti i ubrzati. Šta su vaši prioriteti do kraj ove i u idućoj godini?

Naši prioriteti ostaju isti – očuvanje postignute cenovne i finansijske stabilnosti, u čijoj je osnovi i relativna stabilnost deviznog kursa. Sve to smo uspeli da ostvarimo čak i u periodu od izbijanja pandemije i povećane neizvesnosti na međunarodnom tržištu. Kada je reč o strukturnim reformama, često se zaboravlja šta je sve NBS u prethodnim godina uradila u tom domenu. Višestruko smo smanjili problematične kredite u bankarskom sistemu – sa preko 22% na ispod 4%, povećali smo stepen dinarizacije, modernizovali platni sistem Srbije. Pored toga, konstantno radimo na razvoju domaćeg tržišta kapitala. Nastavićemo da radimo na unapređenju

poslovnog ambijenta preko unapređenja finansijskog sistema, kroz razvoj inovativnih servisa i tehnologija u oblasti finansijskih usluga, između ostalog, i omogućavanjem novih funkcionalnosti sistema za instant plaćanje i *Dinacard* kartice.

U 2020. strane investicije iznosile su 2,9 milijardi evra. Kakva su vaša očekivanja za 2021?

Rekordni prilivi stranih direktnih investicija u godinama pre pandemije i priliv od 3 milijarde evra čak i u pandemijskoj 2020. godini najbolje pokazuju da međunarodna investiciona javnost vidi Srbiju kao povoljnu investicionu destinaciju i odgovorno vođenu ekonomiju. Još važnije, priliv SDI je bio dominantno usmeren u industriju i infrastrukturu, što srednjoročno i dugoročno povećava naš izvoz. Što se ove godine tiče, mi smo već u prvih 6 meseci, prema preliminarnim podacima, imali priliv SDI od preko 1,7 milijardi evra, što je rast od oko 19% u odnosu na prvu polovinu 2020. Kada je reč o našoj projekciji za celu godinu, međunarodne institucije i domaća stručna javnost dobro znaju da su one uvek vrlo konzervativne. U skladu sa tim, projektujemo da će priliv SDI na nivou godine iznositi oko 2,8 milijarde evra, što će biti više nego dovoljno da pokrije deficit tekućeg računa platnog bilansa.

Reforme koje je preduzela NBS znatno su olakšale prelazak mnogih privrednih i finansijskih aktera na e-transakcije. Šta biste izvukli kao ključne lekcije kada govorimo o ovoj promeni?

Reforme koje je sprovela NBS kao regulator, uz unapređenje platne infrastrukture, snažno su uticale na rast elektronskih plaćanja u Srbiji. U 2020. godini nastavljen je trend rasta broja izvršenih transakcija upotrebom mobilnog i elektronskog bankarstva. Beležimo i stalni rast broja transakcija koje se izvršavaju u našem instant platnom sistemu, a naši građani i privreda su već navikli da novac do primaoca stiže za nekoliko sekundi. NBS nije radila isključivo na razvoju infrastrukture već i na razvoju različitih funkcionalnosti sistema. Korisnici brzo i lako prihvataju moderne i inovativne usluge čim ih samo jednom koriste, i one odmah postaju njihova svakodnevnica ako su ti servisi sigurni, laki za korišćenje i ako štede vreme ili smanjuju trošak odlaska u ekspozituru banke. Ipak, građani moraju imati mogućnost da odaberu plaćanje gotovinom, karticom, plaćanje telefonom.

Za razliku od finansijske krize 2008, bankarski sistem je tokom pandemije ostao stabilan, likvidan i dobro kapitalizovan, a na to su nesumnjivo uticale mere Vlade Srbije i NBS. Da li je sada vreme da se vratimo na put fiskalne stabilizacije?

Oprezan pristup daljoj liberalizaciji kretanja kapitala često se pogrešno tumači kao restriktivan, a takođe se pogrešno zaključuje da liberalizacija kapitalnih tokova podrazumeva ukidanje izveštavanja

Kao što ste i sami naveli, mere Vlade i NBS obezbedile su i stabilnost bankarskog sektora, ali ne zaboravite da je, u do sada nezabeleženim okolnostima, očuvana i puna makroekonomska stabilnost. Da li je vreme da se vratimo na put fiskalne stabilizacije? Planovi države upravo idu u tom smeru i Srbija se već nalazi na tom putu. Fiskalnom strategijom za naredne tri godine predviđeno je da se u 2022. godini deficit smanji na oko 3% BDP-a, u 2023. godini na oko 1,5%, a u godinama nakon toga na oko 1% BDP-a. Isto važi i za učešće javnog duga u BDP-u, za koje je plan da se smanjuje za 1 do 2 procentna poena godišnje. Najvažnije je da učešće javnog duga centralne države sigurno ostaje ispod nivoa od 60% BDP-a, i to vidimo ne samo mi već i međunarodne institucije i rejting agencije.

Da li, s obzirom na spekulacije o inflaciji, očekujete promene? Kako se to može odraziti na nivo naše uvećane eksterne zadužnosti i mogućnosti otplate duga?

Za Srbiju je veoma važno što je u periodu pre krize ostvarila makroekonomsku stabilnost i uspela da je očuva u toku pandemije. Uspešno sprovedena fiskalna konsolidacija od 2015. do 2017. kao i održavanje gotovo izbalansiranog budžeta nakon toga, uz dinamičan ekonomski rast, omogućili su smanjenje javnog duga na održiv nivo, i time smanjili rizike od kretanja kamatnih stopa. To svakako ne znači da rizika nema – u narednom periodu najvažniji zadatak kreatora ekonomske politike jeste da obezbede uslove za dinamičan rast u srednjem roku, kao i da, kao i ranije, ekonomske politike budu usmerene na očuvanje makroekonomske stabilnosti.

U mnogo čemu NBS je bila progresivna, ali čini se da u nekim stvarima privredni akteri nailaze na restriktivnija pravila nego što bi smatrali za potrebno. Na primer, u izveštavanju o prekograničnim transakcijama zajmova, opsegu diskrecionog prava NBS da ograniči rezidenta da daje hartije od vrednosti ili garancije u vezi sa stranim kreditima i sličnim pitanjima. Šta je rezultat vaših konsultacija sa FIC kada govorimo o preporukama prethodne „Bele knjige 2020“, u kojoj su izlistani neki od predloga za NBS?

Progresivnost NBS rezultat je pažljive analize i praćenja svih predloga privrednih aktera i kontinuiranog preduzimanja aktivnosti u cilju stvaranja povoljnijeg poslovnog okruženja. Oprezan pristup daljoj liberalizaciji kretanja kapitala često se, nažalost, pogrešno tumači kao restriktivan. Pored toga, pogrešno se zaključuje da libe-

Ozelenjavanje ekonomija ne sme da bude konkurentno već isključivo komplementarno ekonomskom razvoju – potreban nam je zeleni realizam, što je naročito važno za rastuće zemlje

ralizacija kapitalnih tokova podrazumeva ukidanje izveštavanja. Upravo suprotno, paralelno sa liberalizacijom raste potreba za praćenjem efekata liberalizacije, kako bi se dobili ažurni i tačni podaci neophodni za donošenje adekvatnih odluka i blagovremeno reagovanje monetarne politike. S tim u vezi, konstatacija da NBS diskreciono ograničava rezidentima da daju hartije od vrednosti ili garancije u vezi sa stranim kreditima još je jedan od primera pogrešnog razumevanja pozitivnih propisa. Naime, prema deviznim propisima rezidenti – pravna lica mogu slobodno da daju hartije od vrednosti ili garancije, jemstva i druga sredstva obezbeđenja po stranim kreditima, odnosno kreditnim poslovima sa inostranstvom. Takođe, rezidenti mogu slobodno davati hartije od vrednosti i druga sredstva obezbeđenja i po kreditnim poslovima između nerezidenata iz EU, dok je za kreditne poslove između nerezidenata van EU potrebno da rezident bude većinski vlasnik nerezidenta dužnika. Prilikom donošenja odluke o eventualnim ograničenjima za obavljanje navedenih poslova, NBS poštuje načela pojedinačne procene, targetiranosti i proporcionalnosti, a primena navedenih načela prethodno je usaglašena i sa Evropskom komisijom i u skladu je sa propisima EU.

Takođe, postavljaju se i pitanja o daljem ublažavanju administrativnih zahteva i proširenju mogućnosti za elektronsko izveštavanje. Šta su vaše brige u vezi sa tim?

NBS kontinuirano radi na unapređenju postupka izveštavanja u cilju njegovog pojednostavljenja, tako da je već duži niz godina za sve transakcije sa inostranstvom uvedeno elektronsko izveštavanje. Obaveza dostavljanja dokumentacije po kapitalnim poslovima svedena je na najmanju moguću meru, i to prevashodno radi utvrđivanja da se ne radi o fiktivnim transakcijama, a s obzirom na mogućnost velikih iznosa deviznih priliva i odliva koji mogu značajno uticati na finansijsku stabilnost.

Smanjivanje papirne dokumentacije je samo mali deo „zelenog bankarstva“. Šta će za vas i za Srbiju značiti članstvo u Mreži za ozelenjavanje finansijskog sistema?

NBS je iskreno posvećena upravljanju klimatskim rizikom i zbog toga je njeno mesto u ovoj uglednoj grupi. Nismo pristupili ovoj organizaciji da bismo pratili moderne trendove, već u želji da direktno učestvujemo u pronalaženju najboljih rešenja za podršku ozelenjavanju ekonomije.

Narodna Banka reaguje najbolje kada **GRAĐANIMA ZNAČI NAJVIŠE**

Mobi Banka omogućila je kupovinu više od 750 hiljada savremenih uređaja u iznosu od 228 miliona evra za stotine hiljada građana Srbije

Bankarski sektor u Srbiji bio je jedan od prvih koji je ušao u digitalnu transformaciju, a tokom pandemije kovida 19 pokazalo se da su ta ulaganja bila dragocena i za same banke i pre svega za korisnike. O tome smo razgovarali sa Marijom Popović, članicom Izvršnog odbora Mobi Banke.

Vaša banka bila je predvodnik digitalne transformacije u ovom sektoru. Šta je sledeća stepenica u digitalizaciji vaših usluga i procesa poslovanja?

Posebno bih izdvojila nedavno realizovan pilot projekat nastao u partnerstvu sa Vladom Republike Srbije i Narodnom bankom Srbije pod nazivom „Moji podaci za banku“. Usluga se koristi preko portala eUprava, i omogućava korisnicima da automatski prikupe sve neophodne podatke za podnošenje zahteva za keš kredit i druge proizvode, bez dodatnih troškova i uz veliku uštedu vremena. Pored toga što olakšava pristup bankarstvu, ovaj projekat je zaista ogroman skok u digitalizaciji bankarstva u Srbiji, na čemu moramo da se zahvalimo ambicioznoj i agilnoj agendi Vlade i Narodne banke. Na nama je ostalo da implementaciju ovog projekta uradimo što bolje, što verujem da i hoćemo, imajući u vidu da su svi temelji već postavljeni.

Gde je vaša tržišna niša u bankarskom sektoru koji se sve više ukрупnjava?

Naša niša su uglavnom mladi ljudi koji žele da se bave sobom i svojim porodicama i nemaju previše slobodnog vremena. U suštini, bilo ko ko oseti draž „banke u džepu“ u bilo koje doba dana ili noći. Svakako je mobilno bankarstvo postalo mnogo važnije tokom globalne pandemije, ali njegova dugoročna privlačnost je praktičnost. Mi smo od samog početka mobilna banka, i to prva u regionu.

Naše usluge su sinergija telekomunikacija i bankarstva, zahvaljujući neizmerno bliskoj saradnji sa Telenorom, sa kojim smo deo iste PPF grupe

Šta su za vas najvažnije prednosti strateške saradnje sa Telenorom?

Usluge koje pružamo komplementarne su u svakom smislu, a partnerstvo u velikoj meri ostvarujemo kroz programe finansiranja i prodaje mobilnih uređaja i prateće opreme, ali i otvaranja novih kanala kroz partnerstva sa maloprodajnim lancima Telenora. Do sada smo kreditirali kupovinu više od 750 hiljada savremenih uređaja u iznosu od 228 miliona evra za stotine hiljada ljudi, što je neprocenljiv benefit za građane Srbije, ali takođe veliki impuls digitalizaciji zemlje. Ovo ne bi bilo moguće bez odluke Narodne banke da

omoguće keš kredite do 90.000 dinara na osnovu izjave u kojoj sam korisnik naveo svoj mesečni dohodak. Ova izjava je postala važeći dokument, što je ljudima olakšalo život, ali i pokazalo da im se veruje. A ljudi su poverenje uzvratili još većim poverenjem.

Dakle, vaše iskustvo sa Narodnom bankom i regulatornim okvirom ocenjujete pozitivno?

Apsolutno, najpozitivnije moguće. Narodna banka je reagovala i reaguje najbolje kada to građanima znači najviše. Iako je ova odluka deo paketa mera pomoći građanima tokom korone, nadamo se da će ostati i nakon završetka krize. Takođe, verujemo i da je iznos moguće povećati jer će tako ljudi moći da priušte digitalne uređaje, tablete, telefone i računare najnovije generacije. Ovo govorimo na osnovu naših podataka koji su tokom prethodnih godinu dana pokazali da ovaj proizvod nosi najmanji mogući rizik, a da omogućava najveće moguće benefite.

Agilna transformacija je **KLJUČ LIDERSTVA**

Naša ambicija je da ostanemo lider u kreditiranju kako gotovinskih i stambenih kredita stanovništva, tako i u kreditiranju privrede, uz posebnu pažnju na segment malih i srednjih preduzeća, kao i na finansiranje poljoprivrede

Photo: Orange studio by Nebojša Babić

S pavanje OTP banke i Vojvođanske banke jedan je od najkompleksnijih projekata koji je viđen do sada na regionalnom finansijskom tržištu. Kao rezultat, „bankarsko tržište je bogatije za jednu veliku i snažnu banku koja želi da pomera granice, prati svoje klijente u njihovim finansijskim planovima, bude lider u inovacijama i vrhunskom korisničkom iskustvu koje pruža klijentima“, kaže Predrag Mihajlović, predsednik Izvršnog odbora OTP banke Srbija i predsednik Upravnog odbora Udruženja banaka Srbije. „Integracija nas je naučila da su pažljivo planiranje, zajednička vizija i optimizam naših zaposlenih glavni razlog što smo uspeli da ostvarimo zacrtane

Zato što su prijatelji tu jedni za druge i kada je najteže, OTP banka je i u jeku pandemije bez dvoumljenja produžila partnerstvo i za naredni olimpijski ciklus i zajedno idemo ka novim uspesima i na predstojećim Letnjim igrama u Parizu 2024. godine

ciljeve. Čitav proces je tekao paralelno sa pandemijom korona virusa, što nas je naučilo i da izazovna vremena mogu biti akcelerator

velikih ideja jer nas navode da se pokrenemo, prilagodimo i unesemo promene u uobičajene tokove. Upravo zato, kako u životu tako i u poslu, agilnost predstavlja ključnu sposobnost!

Da li očekujete nastavak ukрупnjavanja bankarskog sektora ili je to sada, manje-više završen proces?

Verujem da će se nastaviti konsolidacija bankarskog sektora i u Srbiji i u regionu. Nakon naše integracije, danas imamo 24 banaka u Srbiji od kojih prvih 10 banaka po veličini bilansne aktive imaju oko 80 odsto tržišnog učešća. To nam govori da postoji jasna prilika za dalju konsolidaciju u cilju veće profitabilnosti, optimizacije poslovanja i unapređenja proizvoda i usluga. Takođe, prvih 10 najvećih banaka ostvaruje 93 odsto ukupnog profita gde prinos na kapital iznosi 6,5 odsto. To znači da se svake godine povećava trend koncentracije profita i da banke koje nisu u top 10 moraju da menjaju model poslovanja, traže druge prilike ili da se povlače sa tržišta. A svedoci smo najava da će se to i desiti u narednom periodu.

Bankarski sektor je mnogo lakše prebrodio krizu izazvanu kovidom 19, a vi ste zabeležili rezultate poslovanja koji su bili iznad očekivanih. Gde vidite mogućnost za dalji prodor na tržištu u uslovima sadašnjih veoma niskih kamata?

Banke su spremno dočekale krizu zahvaljujući adekvatnoj likvidnosti. Kada je reč o niskim kamatnim stopama, makroekonomski posmatrano, prednost je što one oslobađaju raspoloživ novac i time pospešuju dalju potrošnju i investicije. Ekonomija raste uz

povećanje prihoda i profita što je rezultiralo i poboljšanim kreditnim rejtingom zemlje. Naša ambicija u OTP banci je da ostanemo lider u kreditiranju kako gotovinskih i stambenih kredita stanovništva tako i kreditiranja privrede uz posebnu pažnju na segment malih i srednjih preduzeća, kao i na finansiranje poljoprivrede. Prepoznajemo daje upravljanje tokovima novca jedan od glavnih izazova u privredi i svojim klijentima nudimo visok nivo ekspertize i iskustva.

Jedan ste od pionira u digitalnoj transformaciji bankarskog sektora. Da li ste zadovoljni postignutim?

Digitalna transformacija je dugotrajan i složen proces koji se zapravo nikad ne završava, jer je suština u konstantnom prilagođavanju tendencijama na tržištu i što je najvažnije potrebama korisnika. Agilna transformacija nam omogućava da postavimo ciljeve, definišemo kako ćemo ih ostvariti i budemo spremni da se nam tom putu prilagođavamo. Digitalizacija ima drugi cilj a to je promena svih procesa u cilju bržeg, lakšeg i boljeg servisiranja potreba korisnika. Radeći paralelno na digitalizaciji i agilnoj transformaciji dolazimo do digitalne transformacije i stvaranja konkurentne prednosti. A srž toga je u promeni načina razmišljanja svih aktera u organizaciji. Dosta radimo na tome u banci tako da svi organizacioni delovi pođu od osnovne premise – šta je potreba našeg korisnika.

Pored digitalizacije servisa namenjenih klijentima, u poslednje vreme veće banke i osiguravajuća društva razmišljaju ili već primenjuju softverske robote koji se oslanjaju na veštačku inteligenciju i mašinsko učenje. Da li je to slučaj u OTP banci?

Jedna smo od najinovativnijih banaka na tržištu gde stalno pratimo potrebe klijenata primenjujući najbolja svetska rešenja. To postižemo kroz upotrebu novih tehnologija uz dominaciju veštačke inteligencije i adekvatne upotrebe podataka. Već sada kroz našu onlajn ekspozituru, klijentima su bankari na raspolaganju kroz opciju četa ili video poziva, kako bi im pomogli da sve svoje poslove obave bez dolaska u banku. Takođe, među prvima smo uveli i druge brojne novine koje omogućavaju kartičarsko beskontaktno

plaćanje korišćenjem mobilnog telefona. Za segment malog biznisa i privrede uveli smo prošle godine e-commerce uslugu kao potpuno novi kanal prodaje za njih u vidu mogućnosti prihvatanja platnih kartica na web sajtu klijenta koja je automatizovana i dostupna 24 časa dnevno za kupce iz celog sveta. Koliko je to važno za korisnike govori podatak da je u protekle tri godine e-commerce zabeležio značajan rast od 80 odsto godišnje, a broj transakcija na internetu veći za 103 odsto u 2020. pri čemu smo u OTP banci zabeležili u 2021. do sada 3,5 miliona transakcija kroz našu

Znamo koliki je potencijal razvoja poljoprivredne grane u Srbiji, te smo za sva poljoprivredna gazdinstva omogućili potpuno novi inovativni proizvod na tržištu u vidu investicionih kredita bez hipoteke na rok do pet godina kroz softversku platformu koja obradi preko 100 zahteva u jednom satu, a vreme obrade traje oko 30 minuta po klijentu. Ova metoda se pokazala kao veoma efikasna i rezultira brzim odgovorom, što je prepoznao i Evropski investicioni fond i odobrio posebne uslove podrške za ovako značajno unapređenje finansiranja poljoprivrede.

Photo: Orange studio, by Nebojsa Babic

Jedna smo od najinovativnijih banaka na tržištu i stalno pratimo potrebe klijenata primenjujući najbolja svetska rešenja

e-commerce platformu. Podjednako važna je i funkcionalnost e-fakture, za sve one kojima je dosta papira i žele da prave i šalju fakture elektronskim putem kroz standardni sigurnosni kanal, što su klijenti prepoznali imajući u vidu da mi na mesečnom nivou imamo preko 20.000 e-fakture.

Imate odličnu saradnju sa startapima i drugim članovima inovativnog ekosistema kroz Generator Game Changer, a dugogodišnji ste sponzor OKS. Kakve su vaše dalje ambicije na ovom planu?

Radi jačanja konkurentnosti srpskog preduzetništva, nastavljamo rad na Generatoru i upravo spremamo novo izdanje koje je posvećeno ekologiji i održivosti čime OTP banka doprinosi i osnaživanju inovacija i domaćeg preduzetništva.

Zajedničke vrednosti i stremljenje ka zacrtanom cilju su ono što nas spaja i motiviše da podržavamo najbolje među nama. Upravo to je razlog što smo već pet olimpijskih ciklusa pouzdan partner naših olimpijaca.

Bez digitalne agende

NEMA NAPRETKA

Srbija je demonstrirala da je spremna za digitalnu integraciju u okviru Digitalne agende za Zapadni Balkan i da intenzivno radi na izgradnji IKT infrastrukture, koja je osnov ubrzane digitalne transformacije u zemlji. Omogućavanje korišćenja digitalnih rešenja i usluga već sada doprinosi poboljšanju kvaliteta života ljudi, što je i glavna svrha digitalne transformacije

OBRAZOVANJE

Ovom Ministarstvu je prioritet izgradnja računarske mreže u osnovnim i srednjim školama, što će omogućiti potpunu digitalizaciju obrazovnog sistema.

DIGITALIZACIJA

Strateški ciljevi u oblasti elektronskih komunikacija u Republici Srbiji u potpunosti su usklađeni sa ciljevima Evropske digitalne agende.

SARADNJA

U bliskoj komunikaciji sa privatnim sektorom unapređen je čitav niz propisa i donete su mere za razvoj inovativnih ideja.

Nastavak sistemske digitalizacije je prioritet ovog ministarstva, kaže Tatjana Matić, ministarka trgovine, turizma i telekomunikacija u Vladi Srbije. U prethodnom periodu pokazalo se da je strateški pristup Ministarstva u ovoj oblasti imao ogroman značaj za razvoj e-trgovine, podizanje digitalne pismenosti i povezivanje kako aktera u poslovnom sektoru, tako i u obrazovanju. Na svojevrsnom testu koji je usledio sa izbijanjem pandemije pokazalo se da su i sektor telekomunikacija i institucionalni okvir koji je omogućio kompleksan razvoj svih aspekata Digitalne agende bio dobro postavljen i omogućio da u vanrednim uslovima srpska privreda i društvo lakše podnesu teret krize. Istovremeno, postavljeni su temelji za nastavak ovih trendova kako u oblasti širenja pokrivenosti Srbije mrežom širokopoljarnog interneta, što ima dalekosežan značaj za ravnomeran razvoj srpske ekonomije, tako i u oblasti obrazovanja, gde digitalizacija može da donese značajne benefite.

Jedna od najvažnijih etapa na tom putu – izgradnja 5G mreža – omogućice automatizaciju proizvodnih procesa i uvođenje inovativnih servisa. S obzirom na nove trendove u srpskoj industriji, koja se kreće ka proizvodnji sve tehnološki složenijih proizvoda i usluga, stvaranje preduslova za usvajanje koncepta *Industrije 4.0* omogućice ubrzanje već postojećih procesa i stvoriti preduslove za potencijalni *leapfrogging*, odnosno tehnološki skok u srpskoj privredi.

U proteklom periodu bili smo svedoci uspona e-trgovine. Koliko smo institucionalno i organizaciono bili spremni za ovakav skok i šta nam je sada potrebno da bi se taj zalet održao?

Mi smo ne samo predvideli već i podsticali razvoj ovog sektora s ob-

Kancelarija za IT radi na razvoju novih i usluga i inovativnih rešenja u oblasti pametnih gradova i mogu se očekivati značajni pomaci u tom pogledu

zirom na globalne trendove i jasne benefite koje ovaj vid trgovine donosi i za razvoj digitalne ekonomije, ali i ukupni ekonomski i društveni razvoj. Skoku e-trgovine prethodilo je donošenje programa razvoja e-trgovine i realizacija čitavog seta aktivnosti koji, pored uspostavljanja čvrstog pravnog okvira sa novim zakonima o trgovini i elektronskoj trgovini, uključuju i analize koje je Ministarstvo sprovelo u saradnji sa USAID-om i Asocijacijom E-komerc Srbija, zatim objavljivanje vodiča za e-trgovce i vodiča za e-potrošače koji su dostupni i na sajtu Ministarstva, kao i sprovođenje kampanje u nacionalnim medijima.

Iako su kvalitet i brzina interneta prepoznati u poslovnom sektoru kao veoma dobri, nisu svi delovi Srbije jednako pokriveni brzim internetom, koji se sada pokazuje kao kičma ubrzanog privrednog rasta. Šta nas očekuje na ovom planu u narednom periodu?

U septembru prošle godine pokrenut je projekat zajedničke izgradnje širokopoljarnog infrastrukture u ruralnim područjima za koje ne postoji komercijalni interes operatora. On podrazumeva sprovođenje javnih konkursa i potpisivanje ugovora sa operatorima, a nakon izrade projekata i pribavljanja građevinskih dozvola izgradnju *midmile* trasa koju će sprovesti država i *lastmile* dela mreže za koji će biti zaduženi operatori. Projekat uključuje više od 500 naselja sa oko 80.000 domaćinstava i planirano je da bude završen do kraja 2022. godine. Program se nastavlja sa ciljem da do 2025. praktično sva domaćinstva u Srbiji imaju brz pristup internetu i samim tim digitalnim servisima. Time će značajno biti smanjen digitalni i ekonomski jaz između urbanih i ruralnih područja, biće stvorena osnova za ravnomeran razvoj svih delova zemlje zajedno sa

INTERVJU

platformom za uvođenje novih digitalnih usluga, savremenog načina poslovanja i obrazovanja.

Koliko će po vašem mišljenju ostvarenje Digitalne agende u narednom periodu pomoći privrednom rastu i privrednom povezivanju?

Bez Digitalne agende nema napretka. U oblasti elektronskih komunikacija na strateškom nivou u Republici Srbiji postavljeni su ciljevi koji su usklađeni sa ciljevima Evropske digitalne agende. Strateškim dokumentima ističe se važnost korišćenja širokopojasnog pristupa visokog kapaciteta, prepoznajući da će buduće pristupne mreže koristiti fiber-optičke veze kao ključni deo mrežne infrastrukture da bi ispunile sve veću potrebu za protokom. Naglašavaju i važnost ulaganja u savremenu infrastrukturu, što su preduslovi za celokupan dalji razvoj, u oblastima privrede, proizvodnje, ekonomije, obrazovanja.

Na koji način saradujete sa privatnim sektorom u razmeni znanja i industrijskog iskustva kada su u pitanju ove teme?

Nadležno Ministarstvo, ali i druge institucije Vlade, u bliskoj su komunikaciji sa privatnim sektorom. Rezultate saradnje je čitav niz unapređenih propisa i podsticajnih mera za razvoj inovativnih ideja, koji su razvijani u saradnji sa Privrednom komorom Srbije, E-komerc Srbija, Naledom, u okviru platforme „Serbia Creates“ itd.

Njavili ste da postoji mogućnost da se u Srbiji do kraja godine sprovede aukcija za 5G mrežu. Od čega to zavisi?

Poziv za iskazivanje zainteresovanosti je raspisan i traje do 1. 9. 2021. godine. Dalji koraci u pogledu aukcije će zavisi od odziva kako operatora elektronskih komunikacija, tako i drugih privrednih subjekata koji mogu imati interes za korišćenje, ali i izgradnju 5G mreža u cilju automatizacije proizvodnih procesa i uvođenja inovativnih servisa.

Koliko Srbija ima takvih kompanija za koje je važna 5G mreža i koje su ušle u više faze digitalne transformacije?

U Srbiji posluje značajan broj inovativnih kompanija kako onih

Operatori elektronskih komunikacija podneli su veliki pritisak u početku epidemije, ali su istovremeno pokazali veliki stepen izdržljivosti, što potvrđuje odlično stanje u srpskim telekomunikacijama

razvijenih, tako i malih startupova. 5G tehnologija stvara mogućnost za razvoj novih inovativnih proizvoda, usluga i uopšte automatizaciju mnogih procesa što je šansa za svaku od ovih kompanija.

Najveća primena 5G mreže očekuje se, između ostalog, i u medicini i komunalnim uslugama i u izgradnji pametnih gradova. Šta možemo očekivati u Srbiji u tom domenu?

Kancelarija za IT radi na razvoju novih i usluga i inovativnih rešenja u oblasti pametnih gradova i mogu se očekivati značajni pomaci u tom pogledu.

Uporedo sa porastom korišćenja e-usluga, videli smo i da raste digitalni jaz, jer deo stanovništva pa i manjih kompanija nije lako mogao da se pridruži ovim trendovima. S druge strane, videli smo i da postoje neka uska papirološka grla odnosno operacije gde je za biznise potrebno fizičko dolaženje na mesto procesiranja neke usluge ili podnošenje dokumentacije u papirnom obliku. Šta su vaši dalji koraci u uklanjanju ovih uskih grla?

Kancelarija za IT uvodi sve više elektronskih servisa koji olakšavaju građanima život. Paralelno se sprovodi pojednostavljenje administrativnih procedura i postupaka kroz program „ePapir“ koji Kancelarija realizuje zajedno sa Republičkim sekretarijatom za javne politike.

Vi ste u velikoj meri bili uključeni i u organizovanje nastave onlajn. Šta su ključne poruke u ovom domenu koje će biti bitne za nas i kada se pandemija okonča?

Operatori elektronskih komunikacija podneli su veliki pritisak u početku epidemije, ali su istovremeno pokazali veliki stepen izdržljivosti, što potvrđuje odlično stanje u srpskim telekomunikacijama. Ovom Ministarstvu je svakako prioritet nastavak systemske digitalizacije koja uključuje, pored izgradnje mreže u ruralu, i nastavak projekta „Povezane škole“, odnosno izgradnje računarske mreže u osnovnim i srednjim školama koja je do sada završena u više od 900 školskih objekata, odnosno u polovini škola u Srbiji. Ovaj projekat omogućiće potpunu digitalizaciju obrazovnog sistema.

Dobra strategija **SE ISPLATI**

Budući da pružamo usluge mnogima od njih, sa sigurnošću možemo potvrditi da je sve više inostranih međunarodnih kompanija u Srbiji kojima raste potreba za poreskim i računovodstvenim savetima kako bi osigurale sigurno i korektno poslovanje i procedure

SDI su ključne za napredak i blagostanje naše zemlje jer doprinose ne samo upotrebi i razvoju tehnologije već i razvoju preduzetničkih i liderskih veština. S tim u vezi, vredno je pomena da je Srbija bila na trećem mestu po prilivu stranih direktnih investicija u 2020. godini među zemljama u tranziciji, ispred Rusije i Kazahstana, kaže Jelena Knežević, partner LeitnerLeitner grupacije i dodaje: „U poređenju sa regionom, Srbija je generisala dvostruko veći iznos stranih direktnih investicija, što svakako doprinosi poverenju i reputaciji koju naša zemlja ima u svetu.“

Šta vidite kao neophodne korake ako želimo da povećamo potencijale Srbije u postpandemijskom svetu?

Shvatili smo da su se zemlje koje su radile na digitalizaciji tokom pandemije, ali i u postpandemijskom periodu, brže i uspešnije suočavale sa novonastalim situacijama i nastavile da funkcionišu pod novim okolnostima, što je doprinelo njihovoj otpornosti.

Zahvaljujući e-upravi, Srbija je nastavila da pruža usluge na način koji je bio nezamisliv pre nekoliko godina. IT sektor se tokom pandemije proširio i trenutno ima gotovo isti udeo u srpskoj privredi kao i poljoprivreda, a globalne korporacije počele su da ulažu u tehnološki sektor u Srbiji. Vlada Republike Srbije prepoznala je značaj digitalizacije i razvoja e-uprave, što je znatno doprinelo napredovanju ove oblasti u prethodnih nekoliko godina.

Na koji način vaš tim i njegova stručnost doprinose poboljšanju poslovnog okruženja u Srbiji?

Put ka konkurentnoj prednosti u poslovanju uključuje kompetentnost, pouzda-

Digitalizacija, kao jedan od prioriteta Vlade Republike Srbije, transformiše funkcionisanje javne uprave i poboljšava ekonomičnost, transparentnost i kvalitet njenog rada

nost i brzinu – principe koje LeitnerLeitner u praksi koristi već više od 60 godina. Uvereni smo da su izvanredne tehničke sposobnosti našeg tima, kao i visok kvalitet usluga koje LeitnerLeitner pruža, ključni faktor uspeha u Srbiji. Naše kancelarije blisko međusobno saraduju. Primenjujemo interdisciplinarni i dinamičan pristup kako bismo istražili sve mogućnosti i našli najbolji pristup za svakog klijenta. Naši klijenti su međunarodne kompanije i mi im pomažemo pružajući im adekvatne računovodstvene i poreske usluge. Zahvaljujući tome, ove kompanije mogu da se posvete svojoj primarnoj poslovnoj delatnosti, što olakšava poslovanje i garantuje tržišni udeo.

Takođe, negujemo lične, ali i proverene profesionalne odnose sa brojnim renomiranim konsultantskim kućama. Na taj način možemo da eliminišemo rizike koji su specifični za određenu zemlju i nađemo najbolje rešenje, čak i u kompleksnim situacijama.

Fokusiramo se i na mlade talente i dajemo priliku mladima da započnu karijeru u našoj kompaniji. Ulažemo u mlade i pomažemo im da razviju svoje znanje i steknu dragoceno iskustvo u našoj kompaniji. Kao rezultat toga tokom godina smo stvorili tim na koji smo ponosni, a koji može da odgovori na sve izazove na entuzijastičan i posvećen način, poštujući ciljeve kompanije.

Naši zaposleni i njihovo znanje su naš najdragoceniji resurs. Živimo u doba pracenom stalnim promenama u zakonodavstvu, uključujući poresko zakonodavstvo, pa je stoga ključno uvek biti u toku sa najnovijim izmenama. Znanje naših zaposlenih nam omogućava da klijentima pružimo usluge visokog kvaliteta i poboljšamo poslovno okruženje.

Stabilan rast

UPRKOS PANDEMII

Smatramo da je tržište reciklaže metala trenutno veoma atraktivno. Ipak, potrebni su dodatni naponi u pogledu primene vladavine prava, transportne infrastrukture, slobodnog kretanja robe i regulisanja finansijskih usluga

Širok opseg i složenost upravljanja otpadom otežavaju identifikaciju jedinstvenog tržišta reciklaže u Srbiji. Prilikom procenjivanja industrije reciklaže uvek se moraju uzeti u obzir njeni raznovrsni segmenti, kao i različita tržišta koja ti segmenti predstavljaju, napominje Josif Vangelatos, generalni direktor INOS BALKAN. „Naš strateški plasman na tržištu je svakako u sektoru reciklaže metala. Uprkos pandemiji kovida 19, svedoci smo stalnog rasta tržišta, što odgovara rastu BDP-a u zemlji. Više od 600.000 MT sekundarnih metalnih sirovina sakuplja se i reciklira u Srbiji, dok je veliki porast kapitalnih ulaganja najvažniji u naporima sektora da izgradi veće kapacitete. S druge strane, povećane cene metalnih proizvoda stvaraju veće potrebe za obrtnim kapitalom na tržištu koje je već intenzivno u tom pogledu. Mnoge firme se uveliko suočavaju sa problemima likvidnosti i očekujemo da će ovaj faktor odrediti kako će u budućnosti izgledati konkurencija u industriji“, kaže naš sagovornik.

Da li smatrate da institucionalni okvir koji se odnosi na zaštitu životne sredine i cirkularnu ekonomiju omogućava razvoj sektora?

Harmonizacija zakonodavnog okvira u oblasti zaštite životne sredine i cirkularne ekonomije Republike Srbije sa pravnim tekovinama EU predstavlja poseban izazov. Put je dobro mapiran, a potrebno finansiranje je već dostupno. Štaviše, srpska vlada je sve aktivnija kada je u pitanju kreiranje strategije i njeno sprovođenje i brzo rešavanje kašnjenja iz prethodnih godina. Ipak,

Srpske vlasti moraju uspostaviti pojednostavljene administrativne procedure kako bi olakšale nove investicije, a istovremeno se obratile svim akterima u industriji, uz poruku da je omogućen rigorozan sistem inspekcije radi zaštite životne sredine, kao i poštena konkurencija

pitanje sprovođenja i kontrole propisa i dalje predstavlja veliki izazov. Srpske vlasti moraju uspostaviti pojednostavljene administrativne procedure kako bi olakšale nove investicije, a istovremeno se obratile svim akterima u industriji, uz poruku da je omogućen rigorozan sistem inspekcije

radi zaštite životne sredine, kao i poštena konkurencija.

Na koji način vaša kompanija doprinosi radu Saveta stranih investitora u Srbiji (FIC) i u kojim oblastima tražite podršku Saveta?

FIC je glas poslovne zajednice u zemlji. Od samog dolaska naše grupe u Srbiju shvatili smo važnost takve organizacije u cilju postizanja predvidivog i održivog poslovnog okruženja, gde su jednaki uslovi za sve zainteresovane strane. Naša kompanija traži podršku Saveta u svim slučajevima u kojima su povređena osnovna načela slobodne trgovine i konkurencija nije slobodna. Aktivno učestvujemo u odborima za infrastrukturu i nekretnine, kao i u pripremi poglavlja o zaštiti životne sredine u okviru godišnje „Bele knjige“ Saveta stranih investitora.

Šta vidite kao ključne preduslove da vaša kompanija nastavi da napreduje u Srbiji?

Plasman na srpsko tržište je od strateškog značaja za našu grupu. U Srbiji smo aktivni od 2004, dok se kupovina Inos Balkana dogodila 2006. godine. Od tada smo svedoci napora Srbije da osigura političku stabilnost i održivi finansijski razvoj. Izazovi koji su pred nama su veliki, ali smatramo da je trenutak adekvatan. Određeni fokus mora da postoji u pogledu primene vladavine prava, transportne infrastrukture, slobodnog kretanja robe i regulisanja finansijskih usluga. Na kraju, što je još važnije, demografske promene i u skladu sa tim nedostatak kvalifikovanih zaposlenih mogu predstavljati teret za dalji razvoj naše organizacije.

Your Waste Management Partner

SINCE 1951

INOS Balkan is one of the leading metal recycling companies in Serbia, processing and trading ferrous and non-ferrous scrap metals, It also offers a wide range of integrated waste management services since 1951.

INOS-BALKAN D.O.O.

www.inosbalkan.com

Pandemija pokazala da imamo **DOBRU STRATEGIJU**

Poreska uprava konstantno radi na unapređenju integrisanog informacionog sistema, kako bi potvrdila svoje mesto lidera u korišćenju informacionih tehnologija u okviru državne uprave Republike Srbije. Pandemija kovida 19 bila je na svojevrsan način potvrda ispravnosti odabranog strateškog pravca razvoja

U skladu sa strateškim opredeljenjem Vlade Republike Srbije ka digitalizaciji državne uprave, a u okviru ranije započetog procesa transformacije Poreske uprave, uspeli smo da stvorimo izuzetno modernu digitalnu infrastrukturu koja je i u vreme pandemije maksimalno podržavala efikasno sprovođenje svih Vladinih mera, uz poštovanje mera zaštite zdravlja,

kako poreskih obveznika tako i zaposlenih u Poreskoj upravi, kaže Dragana Marković, direktorka Poreske uprave Republike Srbije.

„Značajnu pomoć koju je privrednim subjektima obezbedila država Srbija kroz direktna davanja ili odlaganje plaćanja poreskih obaveza – Poreska uprava Republike Srbije uspešno administrira. Pandemija kovida 19, proglašena u poslednjoj godini sprovođenja

DOSLEDNOST

Izuzetnu pažnju poklanjamo i pitanju pravilnog i doslednog tumačenja zakona, kao i jednobraznom postupanju na terenu i ravnopravnom tretmanu svih poreskih obveznika.

AUTOMATIZACIJA

Ključne aktivnosti Poreske uprave vezane su za suštinsku promenu poslovnih procesa i automatizaciju poslovnih aktivnosti kojima se bavimo.

SPECIJALIZACIJA

Jedan od najvećih izazova jeste pitanje razvoja funkcije ljudskih resursa i kreiranje profila novog poreskog službenika sa posebnim veštinama i znanjima.

prvog Programa transformacije Poreske uprave, bila je na svojevrsan način potvrda ispravnosti odabranog strateškog pravca razvoja", navodi naša sagovornica.

Ilustracije radi, danas se elektronski posredstvom portala ePorezi dnevno u proseku podnese oko 19.200 prijava. Sve prijave su elektronske, omogućen je elektronski upit stanja i izdavanje elektronskih uverenja.

U toku je nastavak reforme Poreske uprave koji bi trebalo da se okonča do 2025. Koliko je u ovim uslovima bilo moguće raditi na redovnim zadacima iz ove oblasti i šta su vaši prioriteti do kraja ove i u idućoj godini?

Ukoliko želimo da uspostavimo efikasne i savremene poslovne procese, konstantni rad na promenama je put koji nema alternativu. Naprotiv, sve što se dešavalo prošle godine uverilo nas je da smo na dobrom putu i da moramo da nastavimo da unapređujemo i naš rad, ali i usluge koje pružamo našim poreskim obveznicima.

Naplata javnih prihoda za koje je zadužena Poreska uprava u 2021. godini u odnosu na 2014. godinu ostvarena je sa indeksom od 170,3%. Ukupna naplata svih javnih prihoda iz godine u godinu beleži trend rasta. I u godini pandemije uspeli smo da, primenom mera naplate javnih prihoda za koje smo ocenili da su primerene novonastaloj situaciji, sve planirane naplatne zadatke realizujemo u punom obimu bez obzira na ograničenja.

Novi Program transformacije Poreske uprave 2021–2025. godine, koji je Vlada Republike Srbije usvojila u maju ove godine, predviđa stvaranje moderne i efikasne institucije koja obezbeđuje održive i predvidive javne finansije realizacijom strateških ciljeva kroz tri komponente.

Prva komponenta je integrisan informacioni sistem koji većinu podataka, bilo da su podaci Poreske uprave ili podaci od trećih lica, međusobno ukršta i proverava u cilju identifikacije obveznika koji ne poštuju poreske propise. Druga komponenta je lični ePortal poreskog obveznika kao osnovni model

komunikacije sa Poreskom upravom, a treća formiranje novog profila poreskog službenika izuzetnog nivoa profesionalnosti i kompetentnosti.

Ako govorimo o daljoj digitalnoj transformaciji Poreske uprave, šta bi po vašem mišljenju bili sledeći ključni koraci u tom poslu? Koje nove usluge ste namenili korisnicima?

Ključne aktivnosti vezane su ne samo za digitalizaciju i puko prevođenje postupaka iz papirnog u digitalni oblik već za suštinsku promenu poslovnih procesa i automatizaciju poslovnih aktivnosti

kojima se bavimo. Dalji razvoj usmerili smo u dva pravca – interni pravac, koji se odnosi na pojednostavljenje, digitalizaciju i automatizaciju radnji postupanja naših poreskih službenika, kao i eksterni pravac, koji se odnosi na razvoj usluga koje pružamo našim poreskim obveznicima i koji ima za cilj blagovremeno i potpuno ispunjenje poreskih obaveza bez potrebe fizičkog dolaska u organizacione jedinice Poreske uprave.

Pored toga, usmereni smo na izgradnju poslovne infrastrukture koja će nam omogućiti dovoljno informacija o poslovanju poreskih obveznika uz minimalizaciju prisustva, želimo da u njihovo poslovanje budemo integrisani, prisutni a nevidljivi i da obuhvatimo poreske obveznike koji u poreskim prijavama iskazuju delimičnu poresku osnovicu.

To će nam omogućiti i uvođenje registra e-faktura, ali pre toga i uvođenje novog modela fiskalizacije. Zakon o fiskalizaciji stupa na snagu 1. januara 2022. godine, a Poreska uprava se intenzivno priprema da spremno dočeka prelazak na nov način rada.

Iako su postignuti nesumnjivi pomaci u efikasnosti rada Poreske uprave, čini se da je kompanijama u Srbiji potreban dalji, jasniji pomak u vezi s pravilnim i doslednim tumačenjem zakona i shodno

tome, jednakim tretmanom svih poreskih obveznika.

Prema Zakonu o poreskom postupku i poreskoj administraciji u cilju obezbeđivanja jedinstvenog sprovođenja propisa iz nadležnosti Ministarstva finansija, akti o primeni tih propisa (objašnjenja, mišljenja,

Zahvaljujući elektronskim fiskalnim uređajima u svakom trenutku i u realnom vremenu, Poreska uprava imaće uvid u to ko na terenu ne izdaje fiskalne račune i preduzimaće mere iz svoje nadležnosti

INTERVJU

instrukcije, upustva i sl.) koje daje ministar nadležan za poslove finansija, odnosno lice koje on ovlasti, obavezujuća su za postupanje Poreske uprave. Ovi akti se objavljuju na internet stranicama Ministarstva finansija i Poreske uprave tako da su svima dostupni. Poreska uprava Republike Srbije je organ uprave u sastavu Ministarstva finansija, sa kojim imamo izuzetno dobru saradnju i svakodnevnu otvorenu i kvalitetnu komunikaciju za rešavanje svih eventualnih pitanja. Izuzetnu pažnju poklanjamo i pitanju pravilnog i doslednog tumačenja zakona, kao i jednobraznom postupanju na terenu i ravnopravnom tretmanu svih poreskih obveznika.

Jedna od inicijativa FIC je uspostavljanje funkcije upravnog nadzora u okviru Ministarstva finansija, koja će obezbediti efikasan mehanizam za kontrolu zakonske usklađenosti rada organizacionih jedinica Poreske uprave. Koliko bi po vašem mišljenju ovaj mehanizam doprineo unapređenju rada Poreske uprave?

Mehanizmi kontrole nad radom Poreske uprave već postoje. Za nadzor nad radom i postupanjem organa državne uprave nadležna je Upravna inspekcija u okviru Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave. Prema pozitivnim zakonskim propisima, drugostepeni organ u slučaju Poreske uprave je Ministarstvo finansija – sektor za drugostepeni poreski i carinski postupak, koji na zahtev stranke ili po službenoj dužnosti može u celini ili delimično poništiti konačno rešenje Poreske uprave, kao i u celini ili delimično ukinuti rešenje Poreske uprave. Dakle, drugostepeni organ u okviru Ministarstva već obavlja određenu vrstu kontrole rada Poreske uprave. I najzad, kontrolu nad primenom zakona i drugih propisa od strane organizacionih jedinica kao i unutrašnju kontrolu rada i ponašanja poreskih službenika i nameštenika, shodno pozitivnim propisima, obavlja i sama Poreska uprava koja je s tim u vezi i u obavezi da preduzima zakonom predviđene mere. Stoga je pitanje da li je uvođenje još jedne kontrolne funkcije neophodno i da li bi doprineo unapređenju rada Poreske uprave.

Jedna od ključnih tema unazad nekoliko godina jeste kadrovsko unapređenje Poreske uprave. Do koje mere su vaši sadašnji kapaciteti dovoljni da izađete u susret korisnicima?

Trenutni kapaciteti su nedovoljni, međutim Poreska uprava pre-

Poreska policija primenom tehnika pretrage otvorenih izvora otkriva fizička i pravna lica koja preko internet portala prodaju robu na crno i tako suzbija tržište „sive ekonomije“ u e-trgovini

duzima sve neophodne aktivnosti kako bi se poslovni procesi odvijali nesmetano i efikasno. Jedan od najvećih izazova u promenama koje sprovodimo vezano je za pitanje razvoja funkcije ljudskih resursa. I to se ne odnosi samo na broj zaposlenih i postupke regrutacije već to pitanje posmatramo u širem kontekstu jer razvoj funkcije ljudskih resursa podrazumeva i kreiranje profila novog poreskog službenika sa posebnim veštinama i znanjima. Za postizanje tog cilja potreban nam je razvijen sistem obrazovanja koji podrazumeva i opšte obuke, ali i obuke za specijalistička znanja po poreskim oblicima po dubini.

Koliko je Poreska uprava u uslovima kovida 19 bila u mogućnosti da se u potpunosti posveti nastavku rada na suzbijanju sive ekonomije?

Kao ključna institucija u borbi protiv sive ekonomije, Poreska uprava redovno je sprovodila aktivnosti suzbijanja neregistrovane delatnosti i nelegalnog prometa robe široke potrošnje kao i kontrole rada pojedinih segmenata i u vreme pandemije.

Izuzetno dobri rezultati u borbi protiv sive ekonomije postignuti su i zahvaljujući sjajnoj saradnji sa brojnim državnim institucijama, a pre svega Ministarstvom unutrašnjih poslova, Tužilaštvom, Upravom carina. Posebnu pomoć od svih državnih organa očekujemo i u postupku primene Zakona o utvrđivanju porekla imovine i posebnom porezu, na šta njih ovaj zakon i obavezuje, ali i od čega umno-

gome zavisi uspešnost sprovođenja odnosno rezultati na tom polju.

U vašem radu sve više su prisutna moderna elektronska rešenja i softveri. Koliko ona mogu da pomognu između ostalog i u otkrivanju poreskih obveznika rizičnog ponašanja i sofisticiranim slučajevima sive ekonomije?

Moderna elektronska rešenja i softveri, koji su sve prisutniji u radu Poreske uprave, omogućavaju brži način pretraživanja i obrade veće količine podataka u postupku otkrivanja poreskih obveznika rizičnog ponašanja. S obzirom na to da je na proširenje tržišta „sive ekonomije“ uticao razvoj e-trgovine, Poreska policija primenom tehnika pretrage otvorenih izvora (OSINT) otkriva određena fizička i pravna lica koja reklamiranjem preko internet portala prodaju robu na crno u cilju izbegavanja obračuna i plaćanja pripadajućih javnih prihoda.

ProCredit banka – VAŠA ONLINE BANKA

U XXI veku jedina konstanta jeste promena. Inovacija je danas imperativ u poslovnom svetu. Mudri prihvataju izazove, pozitivne tehnološke promene i koriste prednosti opcija koje nudi online sfera

U XXI veku jedina konstanta jeste promena. Inovacija je danas imperativ u poslovnom svetu. Mudri prihvataju izazove, pozitivne tehnološke promene i koriste prednosti opcija koje nudi online sfera.

ProCredit banka razume inovacije, stoga se menja i oblikuje kako bi opravdala poverenje svojih klijenata. Više se ne mora kasniti na omiljene aktivnosti, jer moramo „nešto da završimo u banci“. ProCredit štedi vreme svojih klijenata. Možda nije moguće izbeći posao ili neke druge obaveze, ali to više nije slučaj sa bankom. Više nema izgubljenog vremena, više nema čekanja u redu.

ProCredit je od sada potpuno online banka, i omogućava da se sa bankom konačno pređe na „T“, te jednostavno, brzo i lako završavanje svih obaveza. Banka sada omogućava otvaranje računa uz video poziv, bez odlaska u filijalu. Tu je i mogućnost plaćanja QR kodom i Apple pay-om za lakšu svakodnevicu. Za upravljanje svojim finansijama sada je potrebna samo aplikacija za elektronsko i mobilno bankarstvo. Svima onima kojima ipak treba keš, banka nudi mogućnost podizanja novca u svojim zonama 24/7. ProCredit uvek misli na vandredne situacije, te su tako klijenti u mogućnosti da pet puta mesečno podižu novac sa bankomata drugih banaka bez dodatne provizije.

Ova banka je pravi partner za ljude koji konstantno unapređuju svoja znanja i veštine, trude se da budu inovativni i u toku sa vremenom. ProCredit banka je tu za svoje klijente, i to onda kada njima to odgovara.

U ProCredit banci važi pravilo da je vreme saveznik, te da je bitno utrošiti ga na prave stvari. Ovo nisu fraze i floskule, jer sve, ali baš sve, što nekome zatreba od banke dostupno je online – preko računara, tableta ili mobilnog telefona.

Think Living
Better Together.

When things take an unexpected turn, you have no reason to worry. UNIQA insurance is a reliable backbone for you, no matter what happens.

We adapt to all the specifics of your life situations and offer complete solutions for total protection of everything what is most important to you – your life, family, health and property.

This is backed up by over 200 years of experience, focused on providing top-level service to 15 million customers across Europe.

Think

Ka boljoj i zelenijoj **BUDUĆNOSTI**

EIB će blisko sarađivati sa Evropskom komisijom na izradi ekonomskog i investicionog plana, kao i zelene i digitalne agende za Zapadni Balkan. Za podršku održive mobilnosti, zelene i digitalne tranzicije i stvaranje zajedničkog tržišta izdvojeno je preko 30 milijardi evra

Modernizacija i rehabilitacija ključne transportne infrastrukture na Zapadnom Balkanu bili su glavni pokretač ekonomskog razvoja u poslednjih nekoliko godina. Postignut je i značajan napredak u integraciji regiona u zajedničko tržište. Nedavno ukidanje naknada za roming na Zapadnom Balkanu, zeleni koridori za trgovinu i putovanja bez pasoša unutar regiona poboljšaće kvalitet života i olakšati poslovanje.

Od 2009. godine EIB je Zapadnom Balkanu obezbedila blizu 10 milijardi evra, ulažući u sve ključne privredne sektore i podržavajući vitalne infrastrukturne projekte i razvoj privatnog sektora. Kao jedan od najvećih stranih investitora u regionu, pomogla je u modernizaciji saobraćaja, zdravstvenih i obrazovnih ustanova i sektora zaštite životne sredine, doprinoseći tako ekonomskom rastu u regionu pre pandemije, otvorivši put ka klimatski neutralnoj ekonomiji i održivom transportu.

„Danas su zagađenja vazduha i vode jedan od najozbiljnijih problema koji utiču na život ljudi širom regiona, zajedno sa posledicama klimatskih promena koje izazivaju sve češće i skuplje prirodne katastrofe. Zato zaštita okoline i mere u oblasti klimatskih promena hitno zahtevaju našu pažnju“, Alesandro Bragonzi, šef regionalne kancelarije EIB za Zapadni Balkan.

Koliko smo odmakli u nastojanjima da ovaj region učinimo atraktivnijim za poslovanje i poboljšamo kvalitet života?

Povoljna ekonomska klima za poslovanje umnogome zavisi od daljeg poboljšanja i stabilizacije zakonodavnog okvira, pravosudnog i antikorupcijskog sistema, te obima i kvaliteta transportne, energetske i digitalne infrastrukture, kao i od uslova koji podstiču preduzetništvo, inovacije, otvaranje novih radnih mesta i inkluzivne mogućnosti zapošljavanja. Uloga EIB-a kao investitora jeste da pomogne u postizanju ovih ciljeva pružanjem pristupačnijih investicija i tehničke podrške lokalnim ekonomijama.

Prema izveštaju Svetske banke o poslovanju za 2020. godinu, Srbija je na 44. mestu sa ukupnom ocenom 75,7 od 100. Srbija je uspeła da poboljša svoj rezultat u odnosu na prethodne godine,

PODRŠKA

EIB će pružiti tehničku i finansijsku pomoć vladama, lokalnim zajednicama i drugim partnerima pri prikupljanju sredstava za strateške projekte.

OSNOVE

Nova metodologija proširenja, koja stavlja naglasak na vladavinu prava i osnovne slobode, ključna je za stabilnost čitavog Zapadnog Balkana.

MISIJA

EIB ima za cilj da postavi plan održivog razvoja i zelenog oporavka kako u regionu, tako i na globalnom nivou.

uglavnom u oblastima zaštite manjinskih investitora, rešavanja insolventnosti i dobijanja električne energije. U drugim segmentima, poput građevinskih dozvola i poreza, još ima prostora za poboljšanja.

EIB se takođe raduje napredovanju Srbije u procesu pristupanja EU, u skladu sa izveštajem Evropske komisije o proširenju, i napretku u oblastima pravosuđa, slobode izražavanja i borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Koje reforme smatrate pokretačima budućeg razvoja u regionu, a naročito u Srbiji?

Kao banka Evropske unije, podržavamo približavanje politikama i standardima EU, što će takođe omogućiti prelazak na zeleniju ekonomiju i integraciju u sistem vrednosti EU.

Pozdravljamo reforme u oblasti upravljanja javnim ulaganjima koje će poboljšati efikasnost pripreme i implementacije projekata. Prelazak na ekonomiju orijentisanu na privatni sektor takođe je od suštinskog značaja za podsticanje inovacija, konkurentnosti i stvaranja novih radnih mesta. Takođe bi trebalo nastaviti poboljšanja u pogledu efikasnosti sudova, zakona protiv korupcije

i vladavine prava, a EIB će podržavati sve ove procese sve dok se region u potpunosti ne integriše u tržište EU i ne poboljša životni standard građana.

Koji su vaši prioriteti u oblasti zelene i digitalne agende?

EIB nastavlja da pomaže Zapadnom Balkanu da poboljša svoje digitalne kapacitete i pripremi se za novi talas digitalne revolucije koji će tek nastupiti. Digitalni kapaciteti igraće važnu ulogu u konkurentnosti globalnih ekonomija, posebno kada je reč o dekarbonizaciji, održivoj mobilnosti i pametnim rešenjima za preduzeća. Već smo počeli da ulažemo u digitalizaciju kako u javnom, tako i u privatnom sektoru u Srbiji. EIB Grupa je 2020. godine odobrila kredit u iznosu od 65 miliona evra za digitalnu infrastrukturu, opremu i obuku nastavnika u pogledu digitalnih veština u preko 1.500 srpskih škola. Evropski investicioni fond dodelio je dodatnih 60 miliona evra za partnerstvo sa finansijskim institucijama koje podržavaju mala preduzeća da prošire svoje digitalne kapacitete. Pored toga, EIB je nedavno odobrila finansiranje uvođenja 5G u Srbiji i razvoj veza širokog opsega u udaljenim područjima širom zemalja Zapadnog Balkana kako bi se smanjio digitalni jaz.

EIB planira da podrži Zapadni Balkan tokom zelene tranzicije i prelaska sa uglja na efikasnije, raznovrsnije i sigurnije izvore energije uz nižu emisiju gasova staklene bašte

Prelazak na obnovljive izvore energije već je doveo do nesuglasica jer je uglj ključan za sadašnji pristup proizvodnji energije. Koliko će dug i naporan biti prelazak na obnovljivu energiju i kako ćete podržati ovaj proces?

Ulaganja koja povoljno utiču na klimu i energetska tranzicija nisu samo deo ekonomskog programa koji je uspostavljen kako bi se ubrzao rast, oni su minimum kako bi se planeta spasla od razornog porasta temperatura i svih tragičnih događaja koji će neizbežno uslediti, poput ekstremnih vremenskih uslova, razaranja i društvenih nemira. Poplave u Belgiji i Nemačkoj, tornada u Češkoj, šumski požari u Grčkoj, suše u Srbiji koje utiču na poljoprivrednu proizvodnju, sve su to pozivi za buđenje.

Dobra vest je da nam zelene investicije takođe mogu pomoći da izgradimo održiv i uravnotežen dugoročni ekonomski model. Ovo može ubrzati i oporavak od pandemije virusa korona, a klimatske mere su u stvari jedinstvena prilika za spasavanje planete i poboljšanje društva. Kako bismo bili sigurni da niko ne zaostaje, Evropska unija je izdvojila posebna sredstva i kreirala programe prilagođene zemljama partnerima. Kao klimatska banka EU, EIB će biti spremna da podrži Zapadni Balkan na ovom putu.

Zagađenje vazduha jedan je od najvećih problema na čitavom Zapadnom Balkanu, a održivi transport se smatra jednim od odgovora na ovaj problem. Osim razvoja železnica, kako ćete podržati ovaj sektor?

Efikasne i sigurne transportne veze između zemalja Zapadnog Balkana i regiona, kao i Evropske unije, neophodne su za poboljšanje regionalne saradnje i trgovine. Međutim, pred nama je dvostruki izazov koji menja tok globalne ekonomije – klimatske promene i pandemija virusa korona.

Transportni sektor će se pozabaviti klimatskim pitanjem i stvaranjem digitalnih i održivih rešenja sa nižom stopom ugljenika. Obnova železničke mreže je važan korak ka tome jer pruža energetske efikasniji način transporta. EIB će povećati svoja ulaganja u ovaj sektor, a u okviru Evropske godine železnice i u saradnji sa Transportnom zajednicom i Evropskom bankom za obnovu i razvoj, organizujemo Samit o železnici Evropske komisije koji će se održati u septembru u Beogradu. Radujemo se promovisanju održivih transportnih rešenja i platformi koji će omogućiti modernizaciju infrastrukture, digitalizaciju železničkih sistema i transformaciju transporta. Mobilnost plovnih puteva je još jedan primer održivog transporta i EIB podržava poboljšanja u plovitvi duž panevropskih koridora u Srbiji već odobrenim ulaganjima u vrednosti od 100 miliona evra.

Kada se radi o gradskom prevozu, koji stvara komplikacije u većim gradovima zbog zagađenja, rešenje je poboljšanje i elektrifikacija javnih i privatnih vozila, kao i fiksni transportni mreža, što dovodi do modalne promene u ponašanju putnika.

Pandemija virusa korona otkrila je prednosti, ali i slabosti srpskog zdravstvenog sistema. Već ste podržali izgradnju i renoviranje kliničkih centara u Srbiji i nabavku najsavremenije medicinske opreme. Šta je sledeće?

EIB je jedan od strateških partnera Srbije u razvoju nacionalnog zdravstvenog sistema. Drago nam je što vidimo da je naše dosadašnje ulaganje u zdravstvo u vrednosti od 250 miliona evra pomoglo Srbiji da efikasnije odgovori na pandemiju i poboljša kvalitet usluga i medicinske kapacitete. Takođe se radujemo završetku proširenja kliničkih centara u Vojvodini i Beogradu, koji će uskoro početi sa radom. Kada se radovi završe, svi u Srbiji će

Nastavljamo da saradujemo sa Vladom Republike Srbije kako bismo podržali centre za obrazovanje i inovacije

imati koristi od otpornijeg zdravstvenog sistema sa povećanom pristupačnošću, poboljšanim kapacitetima i višim nivoom medicinske zaštite. Međutim, još uvek postoje mnoga pitanja koja treba rešiti kako u Srbiji, tako i u celom regionu. Dalje poboljšanje medicinskih i obrazovnih kapaciteta biće naš prioritet.

Deluje da su inovacije i održivost ključne reči za oporavak nakon pandemije. Već ste podržali izgradnju nekih od najinovativnijih struktura u Srbiji, poput Instituta BioSense. Kako EIB namerava da podrži tehnološke inovacije?

EIB je jedan od vodećih globalnih investitora u inovacije. Samo u 2020. godini EIB je uložio 14 milijardi evra u različite projekte koji podržavaju održivost, nove tehnologije i inovativne lekove i terapije za brojne bolesti širom sveta.

Dodelivši 200 miliona evra sektoru za istraživanje i razvoju u Srbiji, doprineli smo izgradnji tri inovaciona centra koji su postali sedište visokotehnoloških preduzeća u razvoju koja spajaju nauku i industriju u najnaprednijim oblastima. Podsticanjem inovacija, naš cilj je da nadahnemo razvoj pametnijih i održivijih rešenja u svim oblastima, uključujući životnu sredinu, transport, medicinu, industriju i obrazovanje. Drago nam je što smo videli da su mnoge kompanije koje posluju u okviru inovacionih centara uspele da razviju najsavremenije proizvode i usluge zasnovane na naprednim tehnologijama, koji su već doprili na

lokalno i globalno tržište.

Iz te perspektive, koliko su srpske kompanije sposobne da idu korak sa digitalnom transformacijom?

Digitalna revolucija je počela da transformiše industrije i videćemo njen pravi uticaj kako bude dobijala na značaju. Podaci iz EIB-ove Ankete o ulaganjima pokazuju da su firme koje su usvojile digitalne tehnologije produktivnije i inovativnije, te je veća verovatnoća da će izvoziti i otvarati nova radna mesta. S druge strane, naša Anketa o pozajmljivanju banaka CESEE pokazuje da je pandemija virusa korona značajno ubrzala digitalizaciju na Zapadnom Balkanu, uglavnom u oblastima internih procesa, odnosima sa klijentima i upravljanja rizicima.

Da bi podstakla kompanije u Srbiji da prošire svoje digitalne kapacitete, EIB Grupa je potpisala prvi ugovor o garanciji 2020. godine u okviru programa digitalizacije za mala preduzeća.

Sačuvali smo **PRIVREDNU BAZU**

Zahvaljujući Programu ekonomske podrške Vlade Srbije, privreda Srbije, uprkos pandemiji kovida 19 i otežanim uslovima poslovanja, očuvala je izvoz, investicije i zaposlenost, dok se u 2021. godini očekuje trend rasta ovih pokazatelja. Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije je tokom pandemije aktivno učestvovala u sprovođenju ovog Programa

Svet se u 2020. godini suočio sa teškim ekonomskim posledicama globalne zdravstvene krize izazvane pandemijom korona virusa. Republika Srbija je pravovremeno odgovorila na izazove koje je pred ekonomiju, a pre svega pred fiskalnu politiku postavila zdravstvena kriza. Osnovni ciljevi postavljeni Programom ekonomskih mera za podršku privredi Srbije su ispunjeni. Sačuvani su privredni kapaciteti i pružena je podrška u održanju likvidnosti privrede u toku trajanja vanrednih okolnosti. „Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije (AOFI) je tokom pandemije aktivno

učestvovala u sprovođenju ovog Programa”, kaže Dejan Vukotić, Direktor AIOFI, koji je za našu publikaciju sumirao posledice pandemije kovida 19 i perspektive srpske privrede u 2021. godini. „U saradnji sa Vladom i resornim Ministarstvima Agencija je svoje aktivnosti, tokom i nakon pandemije, usmerila na kreditno osiguranje potra-

Tokom 2021. godine završena je aktivnost izrada opštih i posebnih uslova i nove polise osiguranja, koja ima za cilj pokretanje saradnje sa bankarskim sektorom

živanja srpskih izvoznika i preuzimajući rizik od te naplate pomogla ne malom broju izvozno orijentisanih privrednika da neometano nastavi svoje poslovanje.”

Tako je tokom 2020. godine Agencija je osigurala 2.820 kupaca u 75 zemalja u ukupnom iznosu od 765.326.609 EUR što predstavlja rast međugodišnji rast od 13% mg.

Šta su po vašem mišljenju bili najveći izazovi i koliko se srpska privreda pokazala spremnom da na njih odgovori?

Privreda Srbije, uprkos pandemiji kovida 19 i otežanim uslovima poslovanja, očuvala je izvoz, investicije i zaposlenost, dok se u 2021. godini očekuje trend rasta ovih pokazatelja. Makroekonomska i finansijska

stabilnost praćena trendom rasta izvoza, SDI kao i potrošnje uz pravovremeni i sveobuhvatni paket mera omogućile su da posledice kovida 19 i globalnog usporavanja imaju manje posledice na privredu Republike Srbije u odnosu na većinu evropskih zemalja.

Izvoz Republike Srbije je tokom 2020. godine pokazao visoku otpornost na globalne negativne posledice pandemije koje su prekinule lance snabdevanja ostvarivši blago smanjenje od 2,0%. Najveći pad zabeležen je u prerađivačkoj industriji koji je prouzrokovan padom eksterne tražnje i poremećajima u globalnim lancima snabdevanja.

Ipak, spoljnotrgovinska razmena je trpela velike pritiske i mnogi poslovi nisu mogli da se realizuju?

Pandemija je uticala na našu ekonomiju i u pogledu mogućnosti plasmana i u pogledu snabdevanja naših proizvođača. Posledice nastalih tržišnih okolnosti bile su očekivane, a u kreditnom osiguranju se manifestuju kroz povećani broj prijava neplaćanja i bankrotstva kompanija. Tako je sektor osiguranja u 2020. godini isplatio 1,6 miliona evra, što je najviše isplaćenih šteta od osnivanja. Sa druge strane, u regresnom postupku naplaćeno je od dužnika 903 hiljade evra.

U 2021. se očekuje da će se izvoz, i pored globalne recesije, vratiti na prethodnu putanju rasta, što i pokazuju podaci Narodne banke Srbije za prvi kvartal 2021. godine.

Investitori prepoznaju značajna unapređenja poslovnog OKRUŽENJA U SRBIJI

Poslovno okruženje za strane investitore u Srbiji beleži značajna unapređenja u poslednjih nekoliko godina, o čemu svedoči i veći priliv SDI. Atraktivnost domaćeg tržišta rezultat je stabilne i kontinuirane komunikacije FIC-a sa državnim institucijama. Prostora za dalja, značajna unapređenja ka uspostavljanju predvidivih, merljivih i jednakih uslova za sve igrače na tržištu ima, ali je napredak evidentan

ako je period od početka pandemije do danas bio izuzetno izazovan, srpska privreda pokazala se prilično otpornom na krizu i atraktivnom za nastavak stranih ulaganja. Mnoge od odgovora na pitanje kako su postignuti ovi rezultati moguće je naći u Beloj

knjizi, a intervju sa Dejanom Turkom, potpredsednikom Saveta stranih investitora i generalnim direktorom A1 Srbija i A1 Slovenija dodato osvetljava i dobre prakse i dalje korake koji su važni da se postignuti rezultati sačuvaju i unaprede.

POSVEĆENOST

Srbija je, za razliku od drugih zemalja u okruženju, sprovedila politiku otvorene privrede tokom čitave pandemije. Za nas strane investitore to je najbolji pokazatelj koliko je Vladi važna privreda.

INVESTICIJE

Interesovanje investitora da ulažu u našu zemlju je veliko uprkos uticaju trenutnog investicionog ciklusa koji je pandemija naglo oborila.

POTENCIJAL

Režim rada od kuće otvorio je vrata mogućnosti zapošljavanja ljudi iz lokalnih sredina i teže zapošljivih kategorija, što je veliki benefit i za poslodavce i za privredu, koji treba iskoristiti.

„Bela knjiga“ predstavlja najmerodavniji i najažurniji vodič za unapređenje poslovnog okruženja u Srbiji. Šta ona govori potencijalnim investitorima koji žele da ulože u sigurne projekte?

„Bela knjiga“ pre svega pokazuje da Srbija zna šta može da ponudi stranim investitorima i da je spremna da ih podrži u njihovim poslovnim naporima u zemlji. To je u velikoj meri rezultat stabilne i kontinuirane komunikacije FIC-a sa državnim institucijama, koje su odgovorne za razvoj poslovnog okruženja i koje su tokom godina pokazale jasne pomake u unapređenju poslovnog okruženja za strane investitore u Srbiji. To je doprinelo većem prilivu stranih direktnih investicija tokom poslednjih nekoliko godina. Prostora za dalja, značajna unapređenja ima, ali je uprkos tome napravljen veliki pomak u odnosu na period od pre recimo pet-šest godina.

Kako ocenjujete saradnju FIC-a sa međunarodnim institucijama na zajedničkom radu na unapređenju poslovne klime u Srbiji?

Interesovanje investitora da ulažu u našu zemlju je veliko uprkos uticaju trenutnog investicionog ciklusa koji je pandemija naglo oborila. Priliv stranih investicija je u 2019. godini bio značajnih 3,8 milijardi evra, a u 2020. Srbija se našla na trećem mestu među ekonomijama u tranziciji. Verujem da značajnu ulogu u pozitivnoj percepciji domaćeg tržišta i interesovanju za njega imaju aktivnosti Saveta i saradnja sa međunarodnim institucijama.

Koje dobre prakse koje je Vlada sprovela tokom pandemije treba da nastave da se primenjuju i da se unaprede kako bi pomogle kompanijama u prelaznom periodu koji nam predstoji?

Na prvom mestu da se zadrži jasan fokus na balans između privrede i zdravstva. Srbija je, za razliku od drugih zemalja u okruženju, sprovedila politiku otvorene privrede tokom čitave pandemije. To je uticalo da efekti ekonomske krize budu manje vidljivi u odnosu na neke druge zemlje i veću konkurentnost. Za nas strane investitore je to najbolji pokazatelj koliko je Vladi važna privreda.

Sve procedure koje nisu digitalizovane pre epidemije kovida 19 su značajno usporene zbog smanjenja broja radnika u admini-

Verujem da značajnu ulogu u pozitivnoj percepciji domaćeg tržišta i interesovanju za njega imaju aktivnosti Saveta i saradnja sa međunarodnim institucijama

straciji. Šta možemo da naučimo iz ovoga? Na koji način možemo da ubrzamo promene?

Pandemija je dodatno istakla značaj i neophodnost digitalne transformacije s jedne i agilnosti s druge strane. Način na koji organizacija razmišlja je ključna polazna osnova za uvođenje promena. Da bi digitalna transformacija ostvarila svoj pun potencijal, potrebno je povećati efikasnost kroz radikalno osnaživanje zaposlenih i negovanje korporativne kulture u kojoj je greška prilika za učenje. Brža implementacija dolazi sa dobrom organizacijom timova, pojednostavljenjem procesa, postavljanjem jasnih prioriteta i uvođenjem brzih i jednostavnih digitalnih rešenja.

Mnogi veruju da će rad od kuće ostati aktuelan čak i nakon završetka pandemije. Ovo je samo jedan od nekoliko predloga Saveta stranih investitora za unapređenje srpskog Zakona o radu. Koje korake očekujete u ovoj oblasti?

Pre svega još veću fleksibilnost kada je u pitanju zapošljavanje i saradnja sa zaposlenima, koja će poslodavcima omogućiti da oblikuju okruženje koje na najbolji način zadovoljava potrebe organizacije rada, poštujući prava i poslodavaca i zaposlenih. Praksa rada od kuće je u našoj kompaniji postojala i pre pandemije,

iako u dosta manjem obimu. Pandemija nam je pokazala da podjednako efikasno možemo da funkcionišemo i kada 80% zaposlenih radi od kuće, uključujući i sektore koji tu mogućnost ranije nisu imali – kakav je korisnički servis. Dodatno, ovaj režim je otvorio vrata mogućnosti zapošljavanja ljudi iz lokalnih sredina i teže zapošljivih kategorija, što je veliki benefit i za poslodavce i za privredu, koji treba iskoristiti.

Koje od inicijativa koje je Savet stranih investitora pokrenuo 2021. godine biste istakli?

Važnost ubrzanja digitalne transformacije u svim sferama je od suštinskog značaja, zato bih istakao lansiranje inicijative za Digitalizaciju finansijskih usluga i angažovanje Radne grupe za Zakon o elektronskim komunikacijama. Značajne aktivnosti su realizovane i u oblastima zaštite ličnih podataka i rada od kuće, koje je pandemija dodatno stavila u fokus. Ne treba zaboraviti ni dalji rad na smanjenju birokratije i kreiranju predvidivog i sigurnog poslovnog okruženja za strane investitore.

Stavili smo na raspolaganje Srbiji svoja **ISKUSTVA I ZNANJA**

Srbija ima dobru osnovu za digitalizaciju zdravstva i može jako brzo da napreduje i pruži kvalitet usluga na nivou najrazvijenijih zemalja EU. FIC će nastojati da pruži snažnu podršku ovom procesu deljenjem znanja i iskustava svojih članica

Iako nas je covid 19 zatvorio u domove, u prethodnom periodu svedočili smo živoj razmeni mišljenja između Vlade i Saveta stranih investitora (FIC), kao i FIC i drugih aktera, što je omogućilo brzo prilagođavanje društva novim okolnostima.

Koje biste aktivnosti istakli kao najvažnije u prethodnom periodu, pitali smo našu sagovornicu Anu Govedaricu, potpredsednicu i portparola FIC i generalnu direktorku kompanije Roche.

Covid-19 je uzrok velikih izazova u čitavom svetu pa i u Srbiji, ali istina je i da je podstakao zajednicu da se brže kreće u nekim pravcima. Kao rezultat došlo je do izuzetno pozitivnih promena koje se, da nije ove pandemije, možda nikada ne bi dogodile, ili bi se odvijale znatno sporije. Suočeni sa velikom pretnjom, počeli

Fokus FIC je na stvaranju predvidljivog i stabilnog poslovnog ambijenta uz puno poštovanje zakona i prava, što je preduslov za još snažniji ekonomski razvoj i saradnju ekonomija Srbije i EU

smo mnogo više da saradujemo i komuniciramo jedni sa drugima: kompanije između sebe, čak i konkurenti, privreda sa državom i čitavom zajednicom. Jednostavno, svi smo shvatili da ćemo ovu situaciju mnogo lakše prebroditi ako se držimo zajedno i tako je i bilo. Uprkos svemu, život i privreda nisu sasvim stali, društvo vida rane i prilagođava se ubrzanim promenama.

FIC je u prethodnom periodu predstavljao most između kompanija i Vlade, izuzetno tesno je saradivao sa državom, a članice su međusobno pokazale ogroman stepen solidarnosti i želje da na svaki način doprinesu normalizaciji situacije, vodeći često više računa o društvenim interesima umesto o kompanijskim.

Na početku pandemije, nakon zaključavanja država, bilo je važno da sačuvamo lance snabdevanja i protok roba, pa je FIC u saradnji

SARADNJA

Vlada Srbije je u velikoj meri konsultovala FIC u kreiranju gotovo svih uredbi vezanih za privredu.

SOLIDARNOST

Članice su tokom pandemije međusobno pokazale ogroman stepen solidarnosti, vrlo često stavljajući na prvo mesto društvene a ne svoje interese.

DIGITALIZACIJA

Digitalizacija zdravstvenog sistema je jedini način da se u punoj meri koriste najnovija medicinska otkrića i procedure.

sa državom intenzivno radio na uspostavljanju zelenih koridora i vrlo uspešno, u najkraćem mogućem roku, uspostavljeno je gotovo nesmetano kretanje sirovina i proizvoda u svim pravcima i smerovima.

Shvatili smo koliko je važno da kovid 19 ne preseče komunikaciju, koliko je bitno osnaživanje digitalnih platformi, pre svega u finansijskom i zdravstvenom sistemu, pa smo kao Savet inicirali i pomagali razvoj digitalnih rešenja.

Kako je Savet održavao dijalog sa predstavnicima EU i kako to može da pomogne Srbiji da napreduje u procesu pristupanja EU?

Evropska investiciona banka i EBRD su stalni članovi FIC-a. EU je najveći partner Saveta, jer najveći broj naših članica upravo dolazi iz EU.

Sve naše kompanije insistiraju na vladavini prava i standardima koji važe u matičnim zemljama. FIC je udruženje kompanija koje već posluju u Srbiji i već su investirale ogromna sredstva u Srbiji. Dobro poznajemo ovo tržište, ali i tržište EU, pa predstavljamo jaku sponu na povezivanju ekonomija Unije i Srbije. Ono na čemu nam je fokus na svim aktivnostima koje sprovodimo jeste stvaranje predvidljivog i stabilnog poslovnog ambijenta uz puno poštovanje zakona i prava, što je preduslov za još snažniji ekonomski razvoj i saradnju ekonomija Srbije i EU.

U kojim oblastima je Savet stranih investitora bio najaktivniji sa sopstvenim predlozima za ublažavanje pandemije?

Zaista moram da napomenem da je Vlada Srbije u velikoj meri konsultovala FIC u kreiranju gotovo svih uredbi vezanih za privredu. FIC je u tom smislu dao snažan doprinos deleći sa Vladom ekspertizu svih svojih članica, ali i iskustva i rešenja iz drugih zemalja u kojima naše kompanije posluju. To je omogućilo Vladi da brzo reaguje i donosi optimalne mere u odnosu na situaciju koja se munjevitom brzinom menjala.

Kojim alatima i tehnikama ste se koristili da biste javno izrazili mišljenje svojih članova?

Pre svega digitalizacijom i korišćenjem digitalnih platformi. Ono što je bilo korisno jeste da smo te alate i pre pandemije intenzivno koristili, pa smo potpuno bili spremni za njihovo korišćenje u većem obimu.

Naš cilj je da u saradnji s Vladom dostignemo cilj od 50% usvojenih preporuka iz „Bele knjige“, ali s druge strane razumemo da se Vlada bori s pandemijom i da ne mogu sve aktivnosti biti prioriteti

Koja su ključna postignuća Radne grupe za „Belu knjigu“ u prethodnom periodu i koliko smo blizu zajedničkom cilju implementacije najmanje 50% preporuka Saveta stranih investitora u WB 2021. godine?

Saradnja Saveta i Vlade se odvija kroz rad Radne grupe za sprovođenje preporuka iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora, čiji je cilj da se dostignemo 50% usvojenih preporuka. S druge strane, razumemo da se Vlada bori sa pandemijom i da ne mogu sve aktivnosti da budu prioriteti. Na kraju krajeva, trka koju trčimo je maraton, a ne sprint.

Prošle godine, zbog vanrednih okolnosti, većina kompanija nije merila rezultate poslovanja, ali smatramo da je vreme da nastavimo sa radom na ostvarivanju postavljenih ciljeva.

Šta očekujete od najavljene digitalizacije zdravstvenog sistema u Srbiji i kako Savet može pomoći ovom procesu?

Najkraće rečeno, digitalizacija zdravstvenog sistema u Srbiji omogućila bi pacijentima pristup najefikasnijim načinima lečenja, pa samim tim duži i kvalitetniji život i brži oporavak. Sa druge strane, zdravstveni sistem bi bio znatno efikasniji u pružanju usluga, korišćenju resursa i što je najvažnije, imao bi pristup ogromnoj bazi informacija i znanja, pa

bi epilog bio efikasna zdravstvena zaštita uz razumnu potrošnju novca. Na kraju, digitalizacija sistema je i jedini način da se u punoj meri koriste najnovija medicinska otkrića i procedure, koje su snažno oslonjene na velike baze podataka i korišćenje najnovijih tehnologija. Kao što je neko primetio – danas su u lečenju pacijenta jednako važni i lekar i inženjer, a ja moram da dodam i ekonomista, jer iza svakog ulaganja u zdravstvo mora da postoji i jasna računica zašto je ona potrebna.

Vlada Srbije je prepoznala da je digitalizacija zdravstva važna i nužna i snažno je podržava. FIC će ta nastojanja pomoći deljenjem znanja i iskustava svojih članica i drugih zemalja, kao i pokretanjem inicijativa koje bi trebalo da kreiraju društveni konsenzus za opsežnu digitalizaciju u zdravstvu.

Srbija ima dobru osnovu za digitalizaciju zdravstva, može u tom pogledu jako brzo da napreduje i da kvalitet zdravstvene usluge, uz povećanje dostupnosti najnovijim terapijama i metodama lečenja, bude za kratko vreme na nivou usluge u najrazvijenijim zemljama EU.

Naše strateško opredeljenje za digitalizaciju pokazalo se **ISPRAVNIM**

Pandemija je pokazala značaj digitalizacije, ne samo u finansijskom sektoru već i u svim drugim sektorima u kojima će digitalizacija poslovanja omogućiti lakši i efikasniji rad. FIC će, kroz našu mrežu članica, podržati edukaciju građana da bi digitalna rešenja bila svima jednako dostupna

Sledeće godine navršavaju se dve decenije od osnivanja Saveta stranih investitora (FIC). Sudeći po vestima na internet stranici FIC, i u vreme pandemije virusa korona, FIC je dobijao nove članice. Sa Aleksandrom Ljubićem, izvršnim direktorom FIC, razgovarali smo o novostima u radu izvršne kancelarije i planovima za budućnost.

Koliko je kompanija danas u FIC?

Broj članica Saveta stranih investitora se svake godine uvećava, i to nas svakako ispunjava ponosom, ali smo još zadovoljniji time da smo, pored državnih institucija, jedna od prvih adresa kojoj se obraćaju

potencijalni novi strani investitori u Srbiju. U zemljama u kojima oni posluju upućuju ih na nas jer okupljamo veliku zajednicu od preko 120 kompanija koje su investirale preko 36 milijardi evra i zapošljavaju preko 100.000 ljudi, što čini da se u našem okruženju osećaju dobro primljenim i znaju da mogu da se oslone na naše resurse znanja.

Kako se promenio rad vaše kancelarije 2021. godine u poređenju sa 2020. godinom, u pogledu glavnih oblasti podrške vašim članovima?

Glavni ciljevi FIC-a u prošloj godini bili su da se osigura zdravlje i bezbednost zaposlenih, održi kontinuitet poslovanja i da se kompanije brzo i efikasno prilagode novim okolnostima. Najvažniji zadatak

SARADNJA

Naporno smo radili sa Vladom Srbije na digitalnim rešenjima koja su svoju punu vrednost pokazala tokom pandemije.

DIJALOG

Novo izdanje „Bele knjige“ daje konkretne predloge za poboljšanje poslovnog okruženja i pruža platformu za aktivan dijalog na daljem unapređenju zakonodavnog okvira u Srbiji.

KOMUNIKACIJA

Kao organizacija nastaviceemo da koristimo i razradujemo digitalne alate koji nam omogućavaju brzu i pouzdanu komunikaciju i podržavaju rad naših odbora.

izvršne kancelarije bio je da im pruži podršku u svim aktivnostima. I dalje smo u stanju povećane gotovosti i spremni da priskočimo u pomoć svakoj članici.

Ipak, ove godine smo se koliko-toliko vratili normalnom životu i redovnim aktivnostima FIC. Dok se „Bela knjiga 2020“ bavila uticajem kovida 19 na sva relevantna regulatorna područja, ove godine će naša najvažnija publikacija ponovo sadržati preporuke za poboljšanje poslovne klime sa konkretnim predlozima za rešavanje gorućih pitanja. U 2019. imali smo veliki pomak jer je bilo ispunjeno 40% naših preporuka, a ove godine smo postavili cilj da polovina datih preporuka bude usvojena. I ako u 2021. ne ispunimo ovaj cilj u potpunosti, verujemo da ćemo nastaviti da sa Vladom Srbije uspešno radimo na izgradnji predvidivog poslovnog okruženja i digitalizaciji, koja ostaje naša ključna tema.

Prošle godine imali smo priliku da vidimo koliko je digitalizacija važna u mnogim oblastima društvenog života i koliko je važno da se ukinu postojeća uska grla. Puno smo radili sa Vladom Srbije i Narodnom bankom na rešenjima kao što su digitalizacija menica, uvođenje video-identifikacije, implementacija potpisa u cloud-u i drugim rešenjima čiji se značaj pokazao izuzetno važnim, posebno tokom pandemije. Kancelarija za informacione tehnologije i eUpravu i Narodna banka Srbije uradili su sjajan posao da takva rešenja budu uvedena. Sada smo kao prioritet dodali i digitalizaciju u zdravstvu. Naravno, nastaviceemo da radimo i na drugim temama koje su tradicionalno u našem fokusu.

Na osnovu rezimea Skupštine Saveta stranih investitora o ključnim postignućima organizacije, kao i spiska aktivnosti 2021. godine, čini se da je digitalizovana komunikacija učinila komunikaciju Saveta sa zainteresovanim stranama i javnošću još efikasnijom. Šta su vaša zapažanja iz prakse?

Članice FIC-a prisutne su u svim delovima zemlje i otuda su se nama, daleko pre izbivanja pandemije, digitalna rešenja nametnula kao odlična mogućnost za održavanje intenzivne komunikacije između članica koje kroz osam odbora rade na predlozima za unapređenje zakonodavnih rešenja u brojnim oblastima. Iz sopstvenog iskustva rada Saveta nam je bilo jasno da je digitalizacija ima dalekosežne pozitivne posledice na društvo. U narednom periodu ćemo se kroz našu mrežu članica posebno fokusirati na popularizaciju digitalizacije

i na edukaciju građana da bi digitalna rešenja bila svima jednako dostupna.

Predstavljate Savet stranih investitora u Vladinoj radnoj grupi koja radi na zakonu o elektronskim komunikacijama i Vladinom Savetu za podsticanje razvoja digitalne ekonomije, inovacija, visokotehnološkog preduzetništva i digitalizacije. Koje su ključne teme za Savet stranih investitora?

Pored razvoja putne infrastrukture, koja dobro napreduje i otvara neke od delova Srbije koji su do juče bili nepristupačni, za direktne strane investicije i za dalji privredni razvoj izuzetno je bitna izgradnja digitalnih auto-puteva kako bi u Srbiju moglo da dođe što više kapitalno intenzivnih investicija.

Primer uvođenja zelenih koridora uz pomoć korišćenja Sistema elektronske razmene podataka između carinskih uprava u okviru CEFTA, na kojima je radila Delegacija Evropske unije uz ogromnu podršku FIC-a, pokazao je važnost slobodnog protoka roba i nadamo se da će oni nastaviti da žive i posle pandemije.

U ovom trenutku sa Ministarstvom finansija i Upravom carina radimo na različitim modulima unutar višegodišnjeg procesa razvoja Nacionalnog jednošalterskog sistema kojim će, kada bude završen za pet godina, povezati svi učesnici u spoljnotrgovinskom prometu, kako državni organi tako i poslovna zajednica, a što kao krajnji cilj ima efikasnije obavljanje spoljnotrgovinskog prometa i evropske integracije.

Osim saradnje u različitim Vladinim inicijativama, koje su zainteresovane strane i teme bile u vašem fokusu 2021. godine?

U ovom periodu smo bili posebno fokusirani na saradnju sa Vladom Srbije, ali pored toga smo nastavili da održavamo i dobre veze i saradnju sa akademskom zajednicom, i drugim

poslovnim udruženjima kao što su AmCham, NALED i Privredna komora Srbije. Svako od nas ima sopstvene prioritete, a naš je svakako digitalizacija i svi procesi koji su sa njom povezani.

Šta se promenilo u internoj organizaciji vašeg rada i koje ćete modalitete digitalne saradnje zadržati kada se pandemija završi?

Kao organizacija nastaviceemo da koristimo i razradujemo digitalne alate koji nam omogućavaju brzu i pouzdanu komunikaciju, ali ćemo svakako negovati hibridni model rada koji nam pruža mogućnost da negujemo sve vidove razmene mišljenja između članica.

Upravo u trenucima kakav je bio izbivanje pandemije pokazali su se korporativni kvaliteti velikih multinacionalki i njihova svest da, pogotovo u domenu zdravlja, nesebično dele iskustva

Pojednostavljenje i digitalizacija USLUGA U INTERESU KORISNIKA

Želimo da nastavimo odličnu saradnju sa predstavnicima Vlade Republike Srbije i Narodne banke Srbije na digitalizaciji finansijskih usluga i ubrzamo ovaj proces u skladu sa evropskim trendovima

Odbor za finansijske usluge Saveta stranih investitora bio je veoma aktivan u prethodnom periodu. Tako smo, na primer, uspešno radili na inicijativi digitalizacije finansijskih usluga i imali odličnu saradnju sa predstavnicima Vlade Republike Srbije i Narodnom bankom Srbije, što je omogućilo da razjasnimo dosta nedoumica koje smo imali u tumačenju propisa. Takođe, od Narodne banke Srbije dobili smo odgovore na naše navode u „Beloj knjizi“, a njihovi komentari pomogli su nam da dobijemo jasniju sliku u kom pravcu će ići realizacija naših inicijativa u „Beloj knjizi“. Dodatno, postignut je uspeh konkretnih inicijativa, očekuje se uvođenje digitalne menice, omogućena je elektronska razmena podataka

između banaka i klijenata, kao i elektronska isporuka ovlašćenja za registraciju vozila koja su predmet lizinga. Optimistični smo i povodom realizacije ostalih predloga koje su deo Inicijative za digitalizaciju finansijskih usluga. Pripremili smo i zvaničnu

Očekujemo da uskoro sednemo sa Poreskom upravom i zajedno razmotrimo kako da na najbolji način uvedemo poreske podsticaje u oblasti životnog osiguranja

inicijativu za izmene Zakona o porezu na dohodak čija je suština da se uvedu poreski podsticaji za životno osiguranje. Očekujemo da uskoro sednemo sa Poreskom upravom i zajedno razmotrimo kako da se najbolje uvedu navedeni poreski podsticaji. Pored toga radimo i na organizovanju godišnje konferencije finansijskog sektora i plan je da početkom sledeće godine iniciramo i taj projekat. Ako sumiramo period iza nas, treba reći da smo i ove godine radili na „Beloj knjizi“ i uveli još neke nove inicijative.

Ovde izdvajamo nekoliko inicijativa na kojima aktivno radimo zajedno sa državnim organima. Jedna od njih je vezana za simplifikaciju video-identifikacije i naš predlog je da se pojednostavi ceo proces kako u tehničkom, tako i regulatornom smislu, kao i da naša regulativa prati promene

evropske regulative u ovoj oblasti. Iz dana u dan u Evropi se razvijaju nova softverska rešenja koja su učinila proces identifikacije u potpunosti digitalnim i automatizovanim (sa uključenjem ljudskog faktora samo u izuzetnim slučajevima). Prednosti tih rešenja je što bi potencijalnim klijentima omogućila da sve procese sa finansijskom institucijom završe od kuće i bez odlaska u instituciju. Uz ovu funkciju, proces pristupanja klijenata bi bio lakši i brži nego što je trenutno, budući da klijent neće morati da obavlja razgovor sa predstavnikom finansijske institucije već bi se identifikacija izvršila potpuno automatski. Sve u svemu, inicijativa bi doprinela značajnom unapređenju korisničkog iskustva.

Još jedna jako važna inicijativa jeste da se pojednostavi štampa polisa osiguranja vlasnika motornih vozila od odgovornosti za štetu pričinjenu trećim licima (MTPL). Ta polisa jeste obavezujući dokument u procesu registracije vozila i trenutno mora da se štampa na posebnom obrascu i posebnom štampaču. Predlažemo da propis koji uređuje proces registracije vozila dozvoli osiguravajućim kompanijama da štampaju MTPL polise isto kao u drugim privrednim oblastima.

I ove godine članovi odbora su aktivno učestvovali na konferenciji o zaštiti podataka o ličnosti. Kao i u ranijim godinama, nastavljena je otvorena komunikacija sa Ministarstvom pravde i Poverenikom za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

Više transparentnosti I DIJALOGA

Jedan od naših prioriteta u narednom periodu biće povratak na pitanja unapređenja poreskih propisa i prakse uz veću transparentnost i blagovremeno stavljanje na uvid javnosti svih nacrti propisa. Ovo je oblast koja je tokom pandemije doživela dodatno pogoršanje

Od značajnijih novina bih istakao izmene Zakona o PDV-u i usvajanje jedinstvenog Pravilnika za PDV koji smo očekivali prethodnih nekoliko godina i koji je objedinio više različitih podzakonskih akata u cilju olakšavanja poreskim obveznicima i Poreskoj upravi snalaženje u ovoj materiji.

vođenje preporuka iz „Bele knjige“ Saveta stranih investitora i otvorene diskusije sa Ministarstvom finansija o nekim od važnih poreskih pitanja i problema. Međutim, uprkos našim očekivanjima u prethodnoj godini nije došlo do nastavka konstruktivnog dijaloga sa Ministarstvom finansija.

Uprkos našim očekivanjima u prethodnoj godini nije došlo do nastavka konstruktivnog dijaloga sa Ministarstvom finansija u vezi sa sprovođenjem preporuka iz „Bele knjige“

Izmenama PDV Zakona su u određenoj meri promenjena pravila u vezi sa PDV tretmanom građevinske delatnosti, što je imalo za cilj razjašnjenje dosadašnjih nedoumica i problema, ali je otvorilo i brojna nova pitanja. Regulisana su i pitanja PDV tretmana investicionih fondova, digitalne imovine, prenosa celokupne ili dela imovine, i dr. Bilo je i nekoliko izmena u Zakonu o porezu na dobit i Zakonu o porezu na dohodak građana krajem 2020. godine, gde je takođe propisan poreski tretman investicionih fondova i digitalne imovine. Zaključen je sporazum o slobodnoj trgovini sa Velikom Britanijom nakon njenog napuštanja EU, kao i Sporazum o slobodnoj trgovini sa zemljama Eurazijske Ekonomske Unije.

Savet stranih investitora godinama unazad ukazuje na odsustvo transparentnosti i javne rasprave u domenu promene poreskih propisa. U periodu pre početka pandemije je ostvaren određeni napredak u vidu nastavka rada Radne grupe za spro-

Neke od gore pomenutih izmena poreskih zakona su sprovedene bez adekvatnog i blagovremenog uvida javnosti i bez suštinske javne rasprave. Zbog toga će jedan od naših prioriteta u narednom periodu biti povratak na pitanja unapređenja poreskih propisa i prakse uz veću transparentnost i blagovremeno stavljanje na uvid javnosti svih nacrti propisa. Pored toga ćemo insistirati i na rešavanju najznačajnijih poreskih pitanja i problema iz prethodnih perioda koji su bili ostavljeni po strani zbog situacije sa pandemijom, ali koji su i dalje veoma prisutni – kao što su izmene poreza na imovinu, vrednovanje imovine po fer vrednosti za svrhe poreza na dobit i dr.

Otežani uslovi poslovanja usled pandemije su nametnuli Poreskoj upravi i privrednim subjektima brzi prelazak na elektronsku komunikaciju i korišćenje novih tehnologija. To sa druge strane stavlja još veći akcenat na važnost i neophodnost brzog dovršavanja reforme i modernizacije Poreske uprave.

Kao i u drugim sferama privrednog života, pandemija kovida 19 je i u oblasti poreza značajno obeležila prethodnu godinu. Poreski obveznici su bili suočeni sa otežanim uslovima poslovanja dok je pažnja Vlade Republike Srbije bila usmerena na mere pomoći privredi i otklanjanje negativnih posledica pandemije.

S obzirom na situaciju, očekivano je bio manji nivo aktivnosti u vezi sa izmenama i unapređenjem poreskih propisa.

Sistemska borba protiv SIVE EKONOMIJE JE PRIORITET

Kompanije okupljene u FIC-u cene dosadašnje napore Vlade Srbije na suzbijanju sive ekonomije i kao i do sada spremne su da daju pun doprinos strateškom načinu rešavanja ovog problema

Negativan uticaj sive ekonomije danas možda još jače pogađa celokupnu ekonomiju i državni budžet, što u novim okolnostima uz stvaranje nejednakih uslova na tržištu i smanjenje planiranih prihoda donosi još ozbiljnije posledice.

Veoma je bitno da su, uprkos svemu, u Srbiji nastavljene aktivnosti na institucionalnom unapređenju uslova poslovanja i sistemu kontrole nelegalne trgovine.

Vlada Srbije donela je odluku da se započne sa izradom Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije za period 2021–2025. Predviđeno je da se u izradu programa uključe i predstavnici privrede, građana i nevladinog sektora. Ovako širok „front“ zainteresovanih strana pokazuje odlučnost, ali u isto vreme i visoko mesto među prioritetima za državu, zbog čega članice FIC-a daju pun doprinos takvom strateškom načinu rešavanja problema sive ekonomije.

Sistemska pristup borbe protiv nelegalne trgovine u prethodnom periodu obeležen je konkretnim aktivnostima koje su doprinele pozitivnim rezultatima.

Reforma inspekcijiskog nadzora je nastavljena i otvoren je Jedinstveni kontakt-centar za prijavljivanje nezakonitosti inspekcijama, u kome je umreženo 37 republičkih inspekcija.

Nakon objavljivanja kontrolnih listi i obrazaca inspekcija, inspekcijiski nadzori se odvijaju u skladu sa navedenim dokumentima, a dostupnost istih omogućila je privred-

Članice FIC-a insistiraju na unapređenju uvoznih i izvoznih procedura, ali i specijalizaciji sudija za prekršaje u privredi, što će doprineti efikasnijem kažnjavanju prestupa i osnažiti preventivnu ulogu inspekcija

nicima da se unapred upoznaju sa uslovima za poslovanje u skladu sa propisima.

Usvojeni su Zakon o fiskalizaciji i Zakon o elektronskom fakturisanju, koji predviđaju

korišćenje modernih tehnologija u cilju digitalizacije evidentiranja prometa, elektronske razmene faktura i jednostavnije i efikasnije kontrole državnih organa. Punom primenom ovih propisa ostvariće se pozitivni efekti na smanjenje nelegalne trgovine.

Mere u oblasti politike akciznih proizvoda, pre svega duvana, nafte i kafe su među najosetljivijima, s obzirom na to da se na takvim proizvodima ostvaruju najveće razlike u cenama između legalnog i nelegalnog tržišta, a državni budžet najviše gubi na poreskim prihodima.

Prodaja duvana i duvanskih proizvoda je jedna od oblasti gde je primetan snažan uticaj ilegalnog tržišta i država je preduzela ozbiljne korake na njegovom suzbijanju. Prema podacima MUP-a, tokom 2020. godine je zaplenjeno 210 tona rezanog duvana i duvana u listu (gotovo 120 tona više nego prethodne godine) i preko 65.000 boksova cigareta.

Potrebno je ipak ukazati i na određene probleme, koji se moraju prioritetno rešavati u budućem periodu.

Pre svega, obezbeđenje adekvatnog broja novih inspektora i neophodne opreme, kao i unapređenje sistema procene učinka radi povećanja efikasnosti i primanja inspektora.

Veliki problem u Srbiji su i dalje parafiskali. Uprkos ranijim najavama, javni elektronski registar i portal sa važećim taksama i naknadama još uvek nije implementiran, a to je jedan od najznačajnijih elemenata predvidivosti uslova poslovanja.

DRAGANA STIKIĆ, KOPREDSEDNICA ODBORA ZA BORBU PROTIV NEDOZVOLJENE TRGOVINE I HRANU SAVETA STRANIH INVESTITORA (NESTLÉ ADRIATIC S.D.O.O.)

EU integracija u oblasti hrane I DALJE IZAZOV

Potrebna je dalja harmonizacija sa EU zakonodavstvom i unapređenje procedura u oblasti spoljnotrgovinske razmene prehrambenih proizvoda

Iako je u početku epidemije bilo puno neizvesnosti po pitanju funkcionisanja protoka roba i inspeksijskog i carinskog nadzora, vrlo brzo je uspostavljena uobičajena dinamika u radu svih službi nadležnih za kontrolu uvoza i izvoza. Osnivanje zelenih koridora na Zapadnom Balkanu, zahvaljujući inicijativama različitih međunarodnih i privrednih organizacija, kao i podrškom vlada omogućilo je da trgovinska razmena prehrambenim proizvodima ne bude prekinuta. I to je pozitivan

momenat u omogućavanju nesmetanog toka prehrambenih proizvoda u spoljnotrgovinskoj razmeni tokom kovida 19, jer prehrambena industrija nije pretrpela velike gubitke, a s obzirom na činjenicu da su se službene kontrole odvijale istom dinamikom, postojeći sistem bezbednosti hrane nije urušen. Harmonizacija, odnosno

pojednostavljenje procedura ispitivanja, jačanje transparentnosti uz omogućavanje predvidljivosti zadržavanja robe. Unapređivanje sistema u smislu centralizacije, radi boljeg povezivanja kako ustanova, tako i kontrola, omogućilo bi upravljanje informacijama i konsolidovanje podataka.

Pregovaranje o Poglavlju 12 (*Food*

Neophodno je omogućiti elektronsku razmenu podataka među svim državnim institucijama u lancu bezbednosti hrane, kao i između državnih institucija i privrede

transponovanje EU zakonodavstva i dalje je veliki izazov, i nesumnjivo da je pandemija u izvesnoj meri usporila taj proces. Svakako da ostaje prostor za unapređenje, kako na polju harmonizacije, tako i na polju spoljnotrgovinske razmene prehrambenih proizvoda, jer su procedure i dalje sporije od onoga što je potreba privrede, a što je zapravo bila potreba privrede i u vremenima i pre pandemije.

To se pre svega odnosi na primenu adekvatnog sistema analize rizika prilikom službenih kontrola, koja bi se naročito u pandemijskim uslovima pokazala vrlo korisnom, jer bi se time ubrzala razmena dobara, i oslobodili kapaciteti inspekcija na savladavanje postojećih izazova nastalih usled covid krize. Kada bi istorijat privrednog subjekta imao veći uticaj na to da li će se neka pošiljka uzorkovati i ispitati, to bi bio prvi korak ka pojednostavljenju ovog procesa, jer bi se resursi usmerili na one koji su se istorijski pokazali kao neusaglašeni. Ništa manje važno nije ni

Safety, Veterinary and Phytosanitary Policy) jedan je od najzahtevnijih delova pravne tekovine EU, i to samo zbog širokog spektra zakona koji se moraju transponovati i zahtevnih pravila za životinje i zdravlje biljaka, sigurnost hrane, hrane za životinje i proizvoda životinjskog porekla, ali i zbog investicija koje su neophodne. Ubrzanje procesa pregovaranja i otvaranje tog poglavlja, kao i poglavlja 1 (*Free Movement of Goods*) svakako da bi doprinelo izgradnji kapaciteta za usklađivanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti bezbednosti hrane i veterinarske i fitosanitarne politike, jer verujem da bi se time omogućilo da se na jedan organizovan i sistematičan način osigura transformisanje ovdašnjih propisa kako bi se prilagodili evropskim.

Od izuzetnog značaja i važnosti je primena digitalizacije i u ovom segmentu, jer se razmena dokumentacije sa nadležnim telima i dalje obavlja fizičkim putem, a to se naročito pokazalo kao poteškoća u toku epidemiološke krize.

Za 5G mrežu važno uklanjanje ADMINISTRATIVNIH PREPREKA

Ključni prioriteti našeg Odbora u narednom periodu su rad na usvajanju novog Zakona o elektronskim komunikacijama, izmenama regulative iz oblasti zaštite životne sredine i urbanističkih planova koje bi olakšale korišćenje postojeće i izgradnju što bolje telekomunikacione infrastrukture i mreža, i saradnja sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija/RATEL-om na stvaranju optimalnih uslova za sprovođenje 5G aukcije

Kada govorimo o pripremama za 5G, najčešće je reč o aukciji za korišćenje radio-frekvencija kao neophodnom uslovu za početak razvoja nove tehnologije. Postoji opšta saglasnost da uslovi aukcije, uključujući i cenu, treba da obezbede optimalno okruženje za brzo investiranje u mnogo gušću mrežu baznih stanica neophodnu za dostizanje 5G standarda, što podrazumeva ogromna finansijska ulaganja operatora. Ono što me više brine jeste da i dalje nismo rešili usaglašavanje regulatornog okvira prvenstveno iz domena zaštite životne sredine sa EU, što treba da omogući lakšu i bržu izgradnju telekomunikacione infrastrukture.

U ovom trenutku prostorna ograničenja u urbanističkim planovima, izrada i po nekoliko studija o proceni uticaja na životnu sredinu za jednu baznu stanicu i dva i po puta stroža ograničenja u pogledu dozvoljenog nivoa elektromagnetnog polja u odnosu na EU, jesu barijere administrativne prirode usled kojih je 5G trenutno ostvariv samo na papiru.

Što se tiče digitalizacije, ona zahteva sinergiju različitih industrija, kao i sinergiju javnog i privatnog sektora. Jedan od primera moguće saradnje bio bi da se, uz saglasnost korisnika, omogući automatska razmena podataka između različitih subjekata privatnog i javnog sektora, kakvi su telekomunikacioni operatori, društva za osiguranje i lizing, banke, kreditni biro, Poreska uprava, itd. To bi dopri-

Očekujem da će u ovoj godini biti u potpunosti realizovan koncept digitalne menice i prelazak na elektronske mesečne račune za telekomunikacione i ostale usluge

nelo digitalizaciji ugovora jer mnogi od njih zbog specifičnih obaveza zahtevaju proveru određenih parametara, na primer solventnosti

korisnika, a sa druge strane bi suzilo prostor za zloupotrebe i time dodatno ohrabrilu kompanije na digitalizaciju. U tom pogledu projekat „Moji podaci“, koji priprema Kancelarija za IT sa nekoliko banaka, predstavlja odličnu inicijativu.

Druga važna stvar je digitalni identitet građana, gde smo u prethodnom periodu dobili prve registrovane šeme elektronske identifikacije. Smatram da šema srednjeg nivoa, koju je na osnovu dvofaktorske autentifikacije registrovala Kancelarija za IT, nosi mnogo veći potencijal primene za servise eUprave, i da treba da bude iskorišćena za zaključenje ugovora između građana i privatnog sektora.

Naposletku, svedoci smo ogromnog zamaha e-trgovine i očekujemo nastavak sličnih trendova i po okončanju epidemije. To potvrđuju i podaci NBS-a koji u 2020. godini pokazuju rast obima platnih transakcija putem interneta za više od 100% u odnosu na 2019. godinu, dok je njihova vrednost u istom povećana za 80%. Dakle, e-trgovina se dinamično razvija i treba da pazimo da je tretiramo kao kategoriju ravnopravnu sa tradicionalnom trgovinom.

Kada je reč o digitalnim uslugama i ugovorima na daljinu, tu nije ostvaren značajniji napredak, izuzev u oblasti bankarstva gde je sektorskim propisima omogućeno zaključenje ugovora na daljinu putem video identifikacije. U većini drugih industrija, to nije slučaj jer elektronski potpis nije zaživeo u praksi.

Zaostavština pandemije u oblasti RADNIH ODNOSA

Svedočimo nastajanju hibridnog modela rada, koji kombinuje efikasnost rada na daljinu i prednost socijalnih interakcija tokom neposrednog rada sa drugima, ali se istovremeno borimo i sa prevaziđenim propisima, koji predviđaju ličnu dostavu dokumentacije u digitalnom dobu

Prošlo je više od godinu dana otkako nas je pandemija uputila na rad od kuće i drastično promenila poslovnu svakodnevicu. Kancelarije u kući, virtualni poslovni sastanci i smanjenje socijalnih kontakata bili su izazov za mnoge u proteklom periodu, ali i jedinstvena prilika da preispitaju načine poslovanja i upravljanja ljudskim resursima. U skladu sa globalnim trendovima, mnoge članice Saveta omogućile su svojim zaposlenima rad od kuće, i trenutno razmatraju modalitete rada kojima će pribеći po okončanju ili smanjenju razmera pandemije.

Prelazak na rad od kuće za poslodavce je značio potrebu svođenja ovog oblika rada u okviru nedovoljno prilagođene regulative, koja u postojećem obliku nije spremna da podrži nove koncepte rada i potrebu za fleksibilnošću u organizaciji rada. U prvi plan došla je i jasno izražena briga o zaposlenima, uz doslednu primenu principa „ljudi na prvom mestu“. I pored brojnih prednosti koje rad od kuće nesumnjivo donosi za mnoge, zaposleni su istovremeno suočeni sa psihološkim efektima izolacije od kolega, a u uslovima pandemije i od šire porodice i prijatelja, i time izloženi većem riziku od tzv. burnout-a. Po donošenju Vodiča za bezbedan i zdrav rad od kuće, Uprava za bezbednost i zdravlje na radu je poslodavcima na direktan način ukazala na obavezu brige o mentalnom zdravlju zaposlenih, ostavljajući im da osmisle kreativne načine da podrže zaposlene i neguju povezanost tima. Mnogi su tada uveli češće video-sastanke timova, inve-

Iako Vodič za bezbedan i zdrav rad od kuće daje osnovne smernice i preporuke zaposlenima i poslodavcima, u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu od kuće nedostaje jasna zakonska regulativa

stirali u treninge i mentorstvo upravljanja stresom, promovisali kulturu komuniciranja sa kolegama nevezano od radnih zadataka i osmišljavali alate kojima će zaposlenima omogućiti socijalnu interakciju i odgovarajuću psihološku podršku.

Uviđaju se prednosti rada na daljinu, ali i njegove mane, pa se nalazimo na mestu sa kog svedočimo nastajanju hibridnog modela rada, koji kombinuje efikasnost rada na daljinu i prednost socijalnih interakcija tokom neposrednog rada sa drugima. Kao što se pre pandemije podrazumevao kao pravilo odlazak na posao od 9 do 17, suočavamo se sa novim podrazumevanim – kombinovanim radom iz kancelarije i na daljinu.

Ipak, za to nam je potrebna i podrška radnopravnih propisa, koji u ovom trenutku manjkaju modernim pristupima u upravljanju ljudskim resursima i administracijom radnopravne dokumentacije. Dosadašnja praksa je pokazala da rad od kuće, kao i kombinovani rad, zahteva određena preciziranja u Zakonu o radu, pre svega u pogledu prepoznavanja različitih oblika ovakvog rada, kao i jasnog regulisanja obaveza poslodavaca. Iako Vodič za bezbedan i zdrav rad od kuće daje osnovne smernice i preporuke zaposlenima i poslodavcima, oblasti bezbednosti i zdravlja na radu od kuće nedostaje jasna zakonska regulativa. Kako bi rad od kuće ispunio do kraja svoju svrhu, potrebno je osloboditi poslodavce nepotrebnih zahteva u pogledu lične dostave dokumentacije, naročito imajući u vidu da smo već zakoračili u eru digitalnog doba.

Tržište nekretnina stabilno, OBNOVLJIVI IZVORI HVATAJU ZALET

Utisak sa tržišta nekretnina je da se ove godine investicije u ovom sektoru nastavljaju, uprkos brojnim nepoznicama i nesigurnostima usled pandemije virusa korona

dalje se grade nove poslovne zgrade, bilo je značajnih akvizicija u sektoru maloprodaje, a tražnja za stanovima još uvek je na visokom nivou. Logistički centri nastavljaju da se razvijaju u Srbiji kao jedan od sektora sa najvećim potencijalom za rast.

Drugim rečima, tržište je i dalje aktivno, ali su učesnici na njemu oprezniji, poučeni iskustvom koje su stekli tokom pandemije. Pa tako, zakupci sada više obraćaju pažnju na površinu zakupljenog prostora koja im

je zaista potrebna, period zakupa na koji su spremni da se obavežu, kao i da li zgrada ispunjava željene standarde za zdraviji rad.

U svetu se uvode i neki novi standardi, kao što je IMMUNE Building Standard, koji između ostalog podrazumeva set od preko 100 preporučenih mera, tehničkih

koji su pre svega zainteresovani za razvoj vetroparkova i solarnih elektrana. Uvođenje sistema tržišnih premija značajno će doprineti daljem razvoju ovog sektora.

Tržišna premija je vrsta operativne državne pomoći koja predstavlja dodatak na tržišnu cenu električne energije koju

Donošenje novog Zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije nesumnjivo je dovelo do velikog interesovanja stranih investitora koji su pre svega zainteresovani za razvoj vetroparkova i solarnih elektrana. U konačnoj verziji zakona uvažene su mnoge preporuke našeg Odbora

rešenja i praksi upravljanja objektima, kako bi objekti mogli da se nose sa sadašnjim i budućim zdravstvenim izazovima, odnosno radi smanjenja uticaja pandemije i bakterioloških ili toksikoloških pretnji na minimum.

Sa Ministarstvom građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Savet stranih investitora tradicionalno ima odličnu saradnju, a jedna od aktuelnih inicijativa oko koje ćemo sa Ministarstvom još razgovarati je pitanje olakšavanja procesa konverzije na građevinskom zemljištu.

U sektoru energetike, naročito u sektoru obnovljivih izvora energije, očekuje se razvoj novih velikih projekata. Donošenje novog Zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije nesumnjivo je dovelo do velikog interesovanja stranih investitora

korisnici tržišne premije isporuče na tržište i koja se određuje u evrocentima po kWh u postupku aukcija. Može se dobiti za ceo ili deo kapaciteta elektrane i plaća se mesečno za električnu energiju koju elektrana isporučuje u mrežu.

Uvedena je i mogućnost stvaranja strateškog partnerstva između javnog i privatnog sektora za potrebe razvoja projekata proizvodnje energije iz obnovljivih izvora koji će biti realizovani putem javnog poziva, a izbor strateškog partnera vršiće Vlada Republike Srbije.

Mnoge preporuke koje je naš Odbor dao Ministarstvu rudarstva i energetike u toku javne rasprave koja je prethodila donošenju Zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije prihvaćene su, na naše veliko zadovoljstvo.

Pravna sigurnost PRIVLAČI INVESTITORE

Merama pomoći koje je donela Vlada Republike Srbije, u čijem razvoju je učestvovao i Pravni odbor Saveta stranih investitora, sprečene su snažne negativne posledice po domaću privredu. U narednom periodu nastavićemo rad na jačanju vladavine prava, što je ključ za privlačenje stranih investicija

Dругu godinu nakon izbijanja pandemije korona virusa ponovo se nalazimo između talasa pojačane aktivnosti virusa, uz optimistični pogled na situaciju da je broj vakcinisanih dovoljan i da će ovog puta stvari biti drugačije, da je pandemija pobeđena i iza nas. Život se polako vraća u normalu, što se odražava i na privredu. U prethodnom periodu, koji je bez presedana, Savet stranih investitora neprekidno je pružao podršku svojim članicama i konstantno vodio dijalog sa nadležnim organima kako bi se pronašla najbolja rešenja za vanrednu situaciju u kojoj se privreda našla, a negativni efekti pandemije bili svedeni na minimum.

Pored nepovoljne situacije u kojoj se privreda Republike Srbije našla prošle godine, interesantno je da je zabeležen rast u odnosu na 2019. godinu. Prema podacima koje je objavila Agencija za privredne registre u svom godišnjem izveštaju za

premljena. Smatram da bi bilo poželjno da se eliminiše što veći broj upućujućih odredbi ovog zakona, pre svega onih koje propisuju shodnu primenu odredbi koje se odnose na akcionarska društva na društva sa ograničenom odgovornošću. Neretko se

Cilj Pravnog odbora u predstojećem periodu oporavljanja ekonomije i privrede biće analiziranje novonastalih okolnosti na tržištu, dijalog sa nadležnim organima i predlozi izmena i dopuna postojećih propisa, kako bi se držao korak sa sauremenim pravnim sistemima

2020. godinu navodi se, između ostalog, da je privreda 2020. godinu završila sa pozitivnim neto rezultatom od 433.521 miliona dinara, većim za 20,7% od prošlogodišnjeg. Merama pomoći koje je donela Vlada Republike Srbije, na čijem razvoju je učestvovao i Pravni odbor Saveta stranih investitora, preduzeti su neophodni koraci i sprečene su snažne negativne posledice po domaću privredu.

Uporedo sa predlaganjem ovakvih mera čiji je cilj bio olakšavanje rada kompanijama u vanrednim uslovima, Pravni odbor je radio i na drugim pitanjima. U tom kontekstu skrećemo pažnju na izmene Zakona o privrednim društvima.

Postoji jasna namera zakonodavca za izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima i u prethodnom periodu je razmatrano više različitih nacrti, međutim finalna verzija koja bi se našla pred narodnim poslanicima još uvek nije pri-

dešava da nije moguća analogna primena (barem ne u potpunosti) takvih odredbi, te se na taj način otvara mogućnost za različita tumačenja, što ne doprinosi pravnoj sigurnosti i homogenoj praksi.

Pravni odbor nastavlja da se zalaže za unapređenje poslovnog okruženja i da kao jedan od glavnih prioriteta identifikuje ujednačavanje prakse državnih organa jer jedino je kroz ujednačenu praksu i potpunu vladavinu prava moguće privući veći broj stranih investicija.

Brojni komentari i preporuke koje je Pravni odbor dao, a koji se odnose na probleme u primeni dva ključna zakona – Zakona o deviznom poslovanju i Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma – doprineli su približavanju spornih pitanja nadležnim telima i verujem da će doprineti izmenama ova dva zakona kako bi oni ostvarili svoju svrhu i podigli pravnu sigurnost na viši nivo.

Digitalizacijom do kvalitetnije ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Digitalizacija zdravstva koju je najavila Vlada Srbije predstavlja važan korak ka sveobuhvatnom oporavku državnog zdravstvenog sistema i uvođenju personalizovane medicine. Odbor za farmaceutsku industriju FIC-a će dati pun doprinos svim aktivnostima novoformiranog Radnog tela Vlade za digitalizaciju

u zdravstvu od strane Vlade RS jedan od koraka upravom smeru, a kojim bi se postigli višestruki ciljevi koji se nalaze u spektru od onih elementarnih, kao što je debirokratizacija, pa do onih najsofisticiranijih

Ministarstva finansija i
 zdravlja i RFZO na jednoj i
 farmaceutska industrija na
 drugoj strani naporno rade
 na kreiranju rešenja koje treba
 maksimizuju dostupnost
 sauremenih terapije iz
 postojećih sredstava

kao što je stvaranje uslova za uvođenje personalizovane medicine. Personalizovana medicina, za koju je sveobuhvatna digitalizacija zdravstvenog sistema preduslov, predstavlja novu paradigmu lečenja i vodi unapređenju kvaliteta i isplativosti pružanja zdravstvenih usluga. Razume se, Odbor za farmaceutsku industriju FIC-a će dati pun doprinos u svim aktivnostima Radnog tela Vlade za digitalizaciju koje je formirano početkom ove godine.

Ne bih voleo da prođe nezapažena i važna činjenica da je RFZO uspeo da i pored ogromnih i uspešnih napora da obezbedi snabdevenost zdravstvenih ustanova svim neophodnim za lečenje kovid pacijenata, u obe kovid godine (2020. i 2021) sprovede postupke pregovaranja i zaključenja

posebnih ugovora za nove inovativne lekove. Time je već povećana, ili će ubrzo biti povećana, dostupnost inovativnih terapija u oblastima onkologije, multiple skleroze i verovatno još u nekim oblastima koje pokrivaju lekovi sa Liste A i Liste A1.

Farmaceutska industrija, koja daje značajne ustupke u pogledu ugovorenih cena lekova, i RFZO, zajedno maksimizuju dostupnost savremenih terapije iz postojećih sredstava. Ipak, objektivno je da sredstva RFZO trenutno namenjena za lekove ne mogu da pokriju realne potrebe pacijenata. Iz tog razloga raduju zajedničke aktivnosti Ministarstva finansija, Ministarstva zdravlja i RFZO koje treba da obezbede stabilno i dugoročno finansiranje savremenih terapija. Za tako nešto potrebno je da svake godine ova temabude sastavni deo budžetskog planiranja Ministarstva finansija i da sredstva RFZO budu subvencionisana od strane centralnog budžeta kada god bi se ukazala potreba za tim.

Takođe, treba pomenuti i da je isplaćen veći deo duga zdravstvenih ustanova prema distributerima, s tim da se na tome ne treba zaustaviti pre nego što i preostali dug bude namiren.

U završnom delu ovog teksta, a nakon ovako turbulentne godine za srpsko zdravstvo, želim da iznesem čvrst zajednički stav svih kompanija-članica našeg odbora da je upravo period iza nas najjači argument zbog koga u periodu pred nama zdravstveni sistem i svi ljudi koji ga čine treba da budu/ budu apsolutni državni prioritet.

Nije preterano afirmativno za bilo koga od nas ako dođemo na pomisao da je bilo potrebno da se dogodi potres razmera pandemije kovida 19, pa da i kao pojedinci i kao društvo ponovo shvatimo sav značaj i ulogu lekarske struke i zdravstvenog sistema kao celine. I zato, posle udara koji je pretrpeo i izdržao, čini se da je pravi trenutak za statusni, vrednosni i organizacioni oporavak našeg državnog zdravstvenog sistema. I upravo je najavljeni obimni poduhvat digitalizacije

WHITE

Proposals for improvement of the business environment in Serbia

BOOK

Foreign Investors Council

KLJUČNE PORUKE

MAJK MIŠEL

predsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor Telenora

MORAMO HRABRO PRIGRLITI NOVU REALNOST

Pred nama je još mnogo posla što se tiče dugoročnog oporavka Srbije. Moramo da povećamo produktivnost i održiva ulaganja koja stimulišu ekonomski rast, ali i da shvatimo da nema povratka na stare načine poslovanja. Moramo da se ubrzamo i odredimo prioritete u novoj realnosti.

PROF. DR ZORANA MIHAJLOVIĆ

potpredsednica Vlade Srbije i ministarka rudarstva i energetike

MORAMO BITI I BRZI I PROMIŠLJENI

Energetska tranzicija je proces koji je realnost za čitavu Evropu, pa i za nas. Zelena agenda nam daje priliku da tu realnost pretvorimo u model rasta i da iz energetske tranzicije izađemo kao dobitnici, sa novim investicijama i tehnologijama, radnim mestima, ali i čistijom životnom sredinom. Ozbiljno se pripremamo za ovaj veliki posao.

TOMISLAV MOMIROVIĆ

ministar građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture

GRADIMO BUDUĆNOST SRBIJE

Neometan nastavak rada na najvećim infrastrukturnim projektima i započinjanje novih je prioritet države Srbije, jer je to ogromno ulaganje u budućnost ove zemlje i održavanje njene ekonomske konkurentnosti u evropskim i svetskim okvirima.

KLJUČNE PORUKE

JORGOVANKA TABAKOVIĆ
guverner Narodne banke Srbije

PAŽLJIVO ČUVAMO STABILNOST I UVODIMO INOVACIJE

Očuvanje postignute cenovne i finansijske stabilnosti ostaje naš prioritet. Sa zadovoljstvom možemo da konstatujemo da smo uspeli da ostvarimo ove ciljeve i u vreme pandemije i povećane neizvesnosti na međunarodnom tržištu.

TATJANA MATIĆ
ministarka trgovine, turizma i telekomunikacija u Vladi Srbije

BEZ DIGITALNE AGENDE NEMA NAPRETKA

Srbija je demonstrirala da je spremna za digitalnu integraciju u okviru Digitalne agende za Zapadni Balkan i da intenzivno radi na izgradnji IKT infrastrukture koja je osnov ubrzane digitalne transformacije u zemlji. Omogućavanje korišćenja digitalnih rešenja i usluga već sada doprinosi poboljšanju kvaliteta života ljudi, što je i glavna svrha digitalne transformacije.

DRAGANA MARKOVIĆ
direktorka Poreske uprave Republike Srbije

PANDEMIJA POKAZALA DA IMAMO DOBRU STRATEGIJU

Poreska uprava konstantno radi na unapređenju integrisanog informacionog sistema, kako bi potvrdila svoje mesto lidera u korišćenju informacionih tehnologija u okviru državne uprave Republike Srbije. Pandemija kovida 19 bila je na svojevrsan način potvrda ispravnosti odabranog strateškog pravca razvoja.

ALESANDRO BRAGONZI (ALESSANDRO BRAGONZI)
šef regionalne kancelarije EIB za Zapadni Balkan

KA BOLJOJ I ZELENIJOJ BUDUĆNOSTI

EIB će blisko saradivati sa Evropskom komisijom na izradi ekonomskog i investicionog plana, kao i zelene i digitalne agende za Zapadni Balkan. Za podršku održive mobilnosti, zelene i digitalne tranzicije i stvaranje zajedničkog tržišta izdvojeno je preko 30 milijardi evra.

KLJUČNE PORUKE

DEJAN TURK, potpredsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor A1 Srbija i A1 Slovenija

INVESTITORI PREPOZNAJU ZNAČAJNA UNAPREĐENJA POSLOVNOG OKRUŽENJA U SRBIJI

Poslovno okruženje za strane investitore u Srbiji beleži značajna unapređenja u poslednjih nekoliko godina, o čemu svedoči i veći priliv SDI. Atraktivnost domaćeg tržišta rezultat je stabilne i kontinuirane komunikacije FIC-a sa državnim institucijama. Prostora za dalja, značajna unapređenja ka uspostavljanju predvidivih, merljivih i jednakih uslova za sve igrače na tržištu ima, ali je napredak evidentan.

ANA GOVEDARICA, potpredsednica i portparol Saveta stranih investitora i generalna direktorka kompanije Roche

STAVILI SMO NA RASPOLAGANJE SRBIJI SVOJA ISKUSTVA I ZNANJA

Srbija ima dobru osnovu za digitalizaciju zdravstva i može jako brzo da napreduje i pruži kvalitet usluga na nivou najrazvijenijih zemalja EU. FIC će nastojati da pruži snažnu podršku ovom procesu deljenjem znanja i iskustava svojih članica.

ALEKSANDAR LJUBIĆ
izvršni direktor Saveta stranih investitora (FIC)

NAŠE STRATEŠKO OPREDELJENJE ZA DIGITALIZACIJU POKAZALO SE ISPRAVNIM

Pandemija je pokazala značaj digitalizacije, ne samo u finansijskom sektoru već i u svim drugim sektorima u kojima će digitalizacija poslovanja omogućiti lakši i efikasniji rad. FIC će, kroz našu mrežu članica, podržati edukaciju građana da bi digitalna rešenja bila svima jednako dostupna.

DUŠAN LALIĆ
predsednik Odbora za finansijske usluge Saveta stranih investitora (Generali Osiguranje Srbija a.d.o.)

POJEDNOSTAVLJENJE I DIGITALIZACIJA USLUGA U INTERESU KORISNIKA

Želimo da nastavimo odličnu saradnju sa predstavnicima Vlade Republike Srbije i Narodne banke Srbije na digitalizaciji finansijskih usluga i ubrzamo ovaj proces u skladu sa evropskim trendovima.

KLJUČNE PORUKE

DRAGAN PENEZIĆ

kopredsednik Odbora za borbu protiv nedozvoljene trgovine i hranu Saveta stranih investitora (British American Tobacco SEE d.o.o. Beograd)

SISTEMSKA BORBA PROTIV SIVE EKONOMIJE JE PRIORITET

Kompanije okupljene u FIC-u cene dosadašnje napore Vlade Srbije na suzbijanju sive ekonomije i kao i do sada spremne su da daju pun doprinos strateškom načinu rešavanja ovog problema.

DRAGANA STIKIĆ

kopredsednica Odbora za borbu protiv nedozvoljene trgovine i hranu Saveta stranih investitora (Nestlé Adriatic S d.o.o.)

EU INTEGRACIJA U OBLASTI HRANE I DALJE IZAZOV

Potrebna je dalja harmonizacija sa EU zakonodavstvom i unapređenje procedura u oblasti spoljnotrgovinske razmene prehrambenih proizvoda.

DANIEL ŠUŠNJAR, predsednik Odbora za telekomunikacije i digitalnu ekonomiju Saveta stranih investitora (Telenor d.o.o.)

ZA 5G MREŽU VAŽNO UKLANJANJE ADMINISTRATIVNIH PREPREKA

Ključni prioriteti našeg Odbora u narednom periodu su rad na usvajanju novog Zakona o elektronskim komunikacijama, izmenama regulative iz oblasti zaštite životne sredine i urbanističkih planova koje bi olakšale korišćenje postojeće i izgradnju što bolje telekomunikacione infrastrukture i mreža, i saradnja sa Ministarstvom trgovine, turizma i telekomunikacija/RATEL-om na stvaranju optimalnih uslova za sprovođenje 5G aukcije.

MILENA JAKŠIĆ PAPAC, predsednica Odbora za ljudske resurse Saveta stranih investitora (Karanović & Partners o.a.d.)

ZAOSTAVŠTINA PANDEMIJE U OBLASTI RADNIH ODNOSA

Svedočimo nastajanju hibridnog modela rada, koji kombinuje efikasnost rada na daljinu i prednost socijalnih interakcija tokom neposrednog rada sa drugima, ali se istovremeno borimo i sa prevaziđenim propisima, koji predviđaju ličnu dostavu dokumentacije u digitalnom dobu.

KLJUČNE PORUKE

IVAN GAZDIĆ

predsednik Odbora za infrastrukturu i građevinarstvo Saveta stranih investitora (Petrikić & Partneri a.o.d. in cooperation with CMS Reich-Rohrwig Hainz)

TRŽIŠTE NEKRETNINA STABILNO, OBNOVLJIVI IZVORI HVATAJU ZALET

Utisak sa tržišta nekretnina je da se ove godine investicije u ovom sektoru nastavljaju, uprkos brojnim nepoznicama i nesigurnostima usled pandemije virusa korona.

IGOR ŽIVKOVSKI

predsednik Pravnog odbora Saveta stranih investitora (Živković Samardžić a.o.d.)

PRAVNA SIGURNOST PRIVLAČI INVESTITORE

Merama pomoći koje je donela Vlada Republike Srbije, u čijem razvoju je učestvovao i Pravni odbor Saveta stranih investitora, sprečene su snažne negativne posledice po domaću privredu. U narednom periodu nastavićemo rad na jačanju vladavine prava što je ključ za privlačenje stranih investicija.

RADOMIR CEROVIĆ, predsednik Odbora za farmaceutsku industriju Saveta stranih investitora (Roche d.o.o.)

DIGITALIZACIJOM DO KVALITETNIJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Digitalizacija zdravstva koju je najavila Vlada Srbije predstavlja važan korak ka sveobuhvatnom oporavku državnog zdravstvenog sistema i uvođenju personalizovane medicine. Odbor za farmaceutsku industriju FIC-a će dati pun doprinos u svim aktivnostima novoformiranog Radnog tela Vlade za digitalizaciju.

DRAGAN DRAČA

predsednik Poreskog odbora Saveta stranih investitora (PricewaterhouseCoopers d.o.o.)

VIŠE TRANSPARENTNOSTI I DIJALOGA

Jedan od naših prioriteta u narednom periodu biće povratak na pitanja unapređenja poreskih propisa i prakse uz veću transparentnost i blagovremeno stavljanje na uvid javnosti svih nacrtanih propisa. Ovo je oblast koja je tokom pandemije doživela dodatno pogoršanje.

aim alliance
international
media

www.aim.rs

Foreign Investors Council

UPRAVNI ODBOR

Predsednik Saveta: **MAJK MIŠEL**, predsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor Telenora
 Potpredsednik Saveta: **DEJAN TURK**, potpredsednik Saveta stranih investitora i generalni direktor A1 Srbija i A1 Slovenija
 Potpredsednik Saveta: **ANA GOVEDARICA**, potpredsednica Saveta stranih investitora i generalna direktorka kompanije Roche
 Članovi:

FRANSOA BERIZO, generalni direktor Aerodroma Beograd
IVAN RAKIĆ, rukovodeći partner u preduzeću za reviziju Ernst&Young
MATTEO COLANGELI, regionalni direktor Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) za Zapadni Balkan
ALESSANDRO BRAGONZI, šef Regionalnog predstavništva Evropske investicione banke (EIB) za Zapadni Balkan
SILVIJA VERNETTI-BLINA, generalna direktorka kompanije FCA Srbija
DAVID SOLD, generalni direktor kompanije G4S Secure Solutions
GORAN PEKEZ, direktor korporativnih poslova i komunikacija za Zapadni Balkan u kompaniji JT International
MARJANA DAVIDOVIĆ, generalni direktor Nestlé Adriatik južni region (Srbija, Crna Gora, Severna Makedonija)
ZORAN PETROVIĆ, predsednik Izvršnog odbora kompanije Raiffeisen banka
MARINKO UKROPINA, generalni direktor SGS za Srbiju, Hrvatsku, Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru

ODBORI

Odbor za borbu protiv nezgodljive trgovine i hranu

Kopredsednik: **DRAGAN PENEZIĆ**,
 (British American Tobacco SEE)
 Kopredsednica: **DRAGANA STIKIĆ**,
 (Nestlé Adriatic S)
 Potpredsednik: **NENAD RADENKOVIĆ**,
 NIS a.d. Novi Sad (Naftna industrija Srbije)

Odbor za finansijske usluge

Predsednik: **DUŠAN LALIĆ**,
 (Generali Osiguranje Srbija)
 Potpredsednik: **SLAVKO DUKIĆ**,
 (Intesa Leasing)

Odbor za ljudske resurse

Predsednica: **MILENA JAKŠIĆ PAPAC**,
 (Karanović & Partners)
 Potpredsednik: **MILOŠ ANDREJEVIĆ**,
 (Bojović Drašković Popović & Partners)

Odbor za infrastrukturu i građevinarstvo

Predsednik: **IVAN GAZDIĆ**,
 (Petrikić & Partneri a.o.d. in cooperation with
 CMS Reich-Rohrwig Hainz)
 Potpredsednik: **MARIO KIJANOVIĆ**,
 (Bojović Drašković Popović & Partners)

Pravni odbor

Predsednik: **IGOR ŽIVKOVSKI**,
 (Živković Samardžić)
 Potpredsednica: **JELENA VUKIĆ-ŠULJAGIĆ**,
 (OTP banka Srbija)

Odbor za farmaceutsku industriju

Predsednik: **RADOMIR CEROVIĆ**,
 (Roche)
 Potpredsednik: **SEMIR ATTAR**,
 (Sanofi-Aventis)

Poreski odbor

Predsednik: **DRAGAN DRAČA**,
 (PricewaterhouseCoopers)
 Potpredsednica: **VANJA KORAČ**,
 (Philip Morris Services)

Odbor za telekomunikacije i digitalnu ekonomiju

Predsednik: **DANIEL ŠUŠNJAR**,
 (Telenor)
 Potpredsednik: **DEJAN PERIĆ**,
 (Crowe RS)

IZVRŠNA KANCELARIJA

ALEKSANDAR LJUBIĆ, izvršni direktor; aleksandar.ljubic@fic.org.rs
JELENA LAZAREVIĆ, direktor za pravne poslove; jelena.lazarevic@fic.org.rs
TANJA JOVANOVIĆ, rukovodilac regulatornih poslova; tanja.jovanovic@fic.org.rs
KOVIJKA NIKOLIĆ, rukovodilac kancelarije; kovijka.nikolic@fic.org.rs

Savet stranih investitora
 Gospodar Jevremova 47, IV sprat, 11000 Beograd, Srbija
 Telefon: 011 3281 958/965
 E-mail: office@fic.org.rs
 Web: www.fic.org.rs

	<p>A1 SRBIJA D.O.O. Milutina Milankovića 1ž, 11070 Beograd Tel: 060 1234; Fax: 060 1231 E-mail: PR@a1.rs Web: www.a1.rs Datum ućlanjenja: 2007</p>
---	--

	<p>ADDIKO BANK A.D. BEOGRAD Milutina Milankovića 7v, 11070 Beograd Tel: +381 11 2226 000 E-mail: office.rs@addiko.com Web: www.addiko.rs Datum ućlanjenja: 2002</p>
---	---

	<p>ADECCO OUTSOURCING D.O.O. Bulevar Milutina Milankovića 1i, 11070 Beograd Tel: +381 11 7121 709; Fax: +381 11 6695 131 E-mail: info.srbija@adecco.com Web: www.adecco.rs; www.adeccogroup.com; www.adecco.com Datum ućlanjenja: 2019</p>
---	--

	<p>AIRPORT CITY BELGRADE Omladinskih brigada 88a, 11070 Beograd Tel: 011 2090 526 E-mail: office@airportcitybelgrade.com Web: www.airportcitybelgrade.com Datum ućlanjenja: 2005</p>
---	--

	<p>ALMA QUATTRO D.O.O. BEOGRAD Dositejeva 20, 11000 Beograd Tel: +381 11 2028 900, 2028 920; Fax: +381 11 2028 916 E-mail: office@almaquattro.rs Web: www.almaquattro.rs Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>API BANK A.D. BEOGRAD Bulevar vojvode Bojovića 6-8, Kalemegdan Business Center, 11000 Beograd Tel: +381 11 3952 265 E-mail: info@apibank.rs Web: www.apibank.rs Datum ućlanjenja: 2019</p>
---	---

	<p>ARDAGH METAL BEVERAGE SERBIA D.O.O. Omladinskih brigada 88, 11070 Beograd Tel: +381 11 7151 100 E-mail: amb.serbia@ardaghgroup.com Web: www.ardaghgroup.com Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>AU APOTEKA BENU Kosovska 4, 11000 Beograd Tel: +381 11 6558 070 E-mail: frontdesk@benu.rs Web: www.benu.rs; www.benu.eu Datum ućlanjenja: 2019</p>
---	---

	<p>BALL CORPORATION, BEVERAGE PACKAGING EMEA, BEOGRAD Batajnićki drum 21A, 11080 Zemun – Beograd Tel: +381 11 3770 600/602; Fax: +381 11 3770 752 Web: www.ball.com Datum ućlanjenja: 2004</p>
---	---

	<p>BANCA INTESA A.D. BEOGRAD Milentija Popovića 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 3108 888 E-mail: kabinet@bancaintesa.rs Web: www.bancaintesa.rs Datum ućlanjenja: 2004</p>
---	---

	<p>BARRY CALLEBAUT SOUTH EAST EUROPE D.O.O. Karadjordjeva 2-4, 11000 Beograd Tel: +381 11 3532 805 E-mail: jelena_vujnovic@barry-callebaut.com Web: www.barry-callebaut.com Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	--

	<p>BAYER D.O.O. BEOGRAD Omladinskih brigada 88b, 11070 Beograd Tel: +381 11 2070 200 E-mail: office.support.rs@bayer.com Web: www.bayer.rs Datum ućlanjenja: 2009</p>
---	---

	<p>BDK ADVOKATI Bulevar kralja Aleksandra 28, 11000 Beograd Tel: +381 11 3284 212; Fax: +381 11 3284 213 E-mail: office@bdkadvokati.com Web: www.bdkadvokati.com Datum ućlanjenja: 2011</p>
---	---

	<p>BELGRADE AIRPORT D.O.O. 11180 Beograd 59 Tel: +381 11 2094 802 E-mail: kabinet@beg.aero Web: www.beg.aero Datum ućlanjenja: 2019</p>
---	---

	<p>BOJOVIC DRASKOVIC POPOVIC & PARTNERS A.O.D BEOGRAD Francuska 27, 11000 Beograd Tel: +381 11 7850 336 Web: www.bd2p.com Mail: office@bd2p.com Datum ućlanjenja: 2013</p>
---	--

	<p>BPI D.O.O. SOMBOR Venac Radomira Putnika 1, 25000 Sombor Tel: +381 25 5150 161, +381 25 5150 162 Fax: +381 25 5150 185 Web: www.bpi-holding.com Datum ućlanjenja: 2010</p>
---	---

	<p>BRITISH AMERICAN TOBACCO SOUTH-EAST EUROPE D.O.O. BEOGRAD Bulevar Milutina Milankovića 1ž, 11070 Beograd Tel: +381 11 3108 700 Web: www.bat.com Datum ućlanjenja: 2002 Osnivač</p>
---	--

	<p>BRITISH-SERBIAN CHAMBER OF COMMERCE 6 Lower Grosvenor Place, SW1W 0EN London, UK Dositejeva 15, 11000 Beograd; Tel: +44 020 7630 1777 office@britserbcham.com; richard.robinson@britserbcham.com Web: www.britserbcham.com Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	--

	<p>BURDOCK CONSULTANCY D.O.O. BEOGRAD Nebojšina 12, 11000 Beograd Tel: +381 60 7007 612 E-mail: b.stojcevic@burdock.com Web: www.burdock.com Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>CARLSBERG SRBIJA D.O.O. Proleterska 17, 21413 Čelarevo Tel: +381 21 7550 600; Fax: +381 21 7550 658 E-mail: info@carlsberg.rs Web: www.carlsbergsrbija.rs Datum ućlanjenja: 2005</p>
---	---

	<p>CETIN D.O.O. BEOGRAD – NOVI BEOGRAD Omladinskih brigada 90, 11070 Beograd Tel: +381 63 444 222 E-mail: info@cetin.rs Web: www.cetin.rs; www.cetin.eu Datum ućlanjenja: 2021</p>
---	--

	<p>CONFINDUSTRIA SERBIA Zmaj od Noćaja 12, 11000 Beograd Tel: +381 11 2627 982 E-mail: info@confindustria.rs Web: www.confindustria.rs Datum ućlanjenja: 2018</p>
---	---

	<p>CREDIT AGRICOLE SRBIJA A.D. NOVI SAD Braće Ribnikar 4-6, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 4876 876; Fax: +381 21 4876 976 E-mail: info@creditagricole.rs Web: www.creditagricole.rs Datum ućlanjenja: 2006</p>
---	--

	<p>CROWE RS D.O.O. Majke Jevrosime 23, 11000 Beograd Tel: +381 11 6558 500, Fax: +381 11 6558 501 E-mail: office@crowe.rs Web: www.crowe.com/rs Datum ućlanjenja: 2012</p>
---	--

	<p>CTP INVEST Bulevar Zorana Đinđića 64a, 11070 Beograd Tel: +381 66 8772 860 E-mail: bojana.milicevic@ctp.eu Web: www.ctp.eu Datum učlanjenja: 2019</p>
---	---

	<p>DAD DRÄXLMAIER AUTOMOTIVE D.O.O. Skladišna hala 1, Zrenjaninski park Lokacija Bagljaš Aerodrom, 23000 Zrenjanin Tel: +381 23 519 340 Web: www.draexlmaier.com Datum učlanjenja: 2017</p>
---	--

	<p>DDOR NOVI SAD A.D.O. Bulevar Mihajla Pupina 8, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 4886 000 Korisnički centar: 0800 303 301 E-mail: ddor@ddor.co.rs Web: www.ddor.rs Datum učlanjenja: 2012</p>
---	---

	<p>DELOITTE D.O.O. Terazije 8, 11000 Beograd Tel: +381 11 3812 100; Fax: +381 11 3812 112 E-mail: ceyuinfo@deloittece.com Web: www.deloitte.com/rs Datum učlanjenja: 2003</p>
---	--

	<p>DELTA HOLDING DOO Vladimira Popovića 8, 11070 Beograd Tel: +381 11 2011 611, +381 11 2011 921 E-Mail: office@deltaholding.rs Web: www.deltaholding.rs Datum učlanjenja: 2014</p>
---	--

	<p>DEUTSCH-SERBISCHE WIRTSCHAFTSKAMMER (AHK SERBIEN) Topličin venac 19-21, 11000 Beograd Tel: +381 11 2028 010; Fax: +381 11 3034 780 E-mail: info@ahk.rs Web: www.serbien.ahk.de/sr; www.serbien.ahk.de Datum učlanjenja: 2014</p>
---	--

	<p>DRAGER TEHNIKA D.O.O. Radoja Dakića 7, 11080 Zemun-Beograd Tel: +381 11 3911 222; Fax: +381 11 3911 333 E-mail: office.serbia@draeger.com Web: www.draeger.com/en_seeur/Home/Locations/Serbia Datum učlanjenja: 2020</p>
---	--

	<p>EKO SERBIA A.D. Member of Hellenic Petroleum group Tošin bunar 274a, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2061 500; Fax: +381 11 2061 555 E-mail: office@hellenic-petroleum.rs Web: www.ekoserbia.com Datum učlanjenja: 2004</p>
---	---

	<p>ELICIO WIND D.O.O. Vladimira Popovića 6, 11070 Beograd Tel: +381 11 6600 955; Fax: +381 11 6600 496 E-mail: info@elicio.rs Web: www.elicio.rs; www.elicio.be Datum učlanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>ENDAVA D.O.O. BEOGRAD Milutina Milankovića 9dj, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2057 400 Web: www.endava.com Datum učlanjenja: 2018</p>
---	---

	<p>ERNST & YOUNG D.O.O. BEOGRAD Antifašističke borbe 13a, 11070 Beograd Tel: +381 11 2095 800 E-mail: ey.office@rs.ey.com Web: www.ey.com/rs Datum učlanjenja: 2004</p>
---	--

	<p>ERSTE BANK A.D. NOVI SAD Bulevar oslobođenja 5, 21000 Novi Sad Erste poslovni centar - Milutina Milankovića 3a, 11070 Novi Beograd; Tel: 0800 201 201, +381 60 4848 000 E-mail: info@erstebank.rs; Web: www.erstebank.rs Datum učlanjenja: 2005</p>
---	---

	<p>EUROBANK A.D. BEOGRAD Vuka Karadžića 10, 11000 Beograd Tel: 0800 11 11 44, +381 11 202 33 53 E-mail: office@eurobank.rs Web: www.eurobank.rs Datum učlanjenja: 2003</p>
---	---

	<p>EUROPEAN INVESTMENT BANK Vladimira Popovića 38-40, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 3121 756 Web: www.eib.org Datum učlanjenja: 2017</p>
---	---

	<p>EVROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ Španskih boraca 3, 11070 Beograd Tel: +381 11 2120 530; Fax: +381 11 2120 534 E-mail: kilibara@ebrd.com Web: www.ebrd.com Datum učlanjenja: 2016</p>
---	--

	<p>EXLRT D.O.O. Mornarska 7, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 6301 548, +381 21 6392 826 E-mail: info@exlrt.com; office@exlrt.com Web: www.exlrt.com Datum učlanjenja: 2010</p>
---	---

	<p>FCA PLASTICS SRBIJA D.O.O. Kosovska 4, 34000 Kragujevac Tel: +381 11 3030 906 Web: www.fiatsrbija.rs Datum učlanjenja: 2016</p>
---	---

	<p>FCA SRBIJA D.O.O. KRAGUJEVAC Kosovska 4, 34000 Kragujevac Tel: +381 11 3030 906 Fax: +381 11 3030 914 Web: www.fiatsrbija.rs; www.fiat.rs Datum učlanjenja: 2011</p>
---	--

	<p>FERRING PHARMACEUTICALS D.O.O. BEOGRAD-STARI GRAD Gospodar Jevremova 47, 11000 Beograd Tel: +381 11 4048 800 Web: www.ferring.com Datum učlanjenja: 2018</p>
---	--

	<p>FRESENIUS MEDICAL CARE SRBIJA D.O.O. BEOGRAD-STARI GRAD Gospodar Jevremova 47, 11000 Beograd Tel: +381 11 3951 000; Fax: +381 11 3951 009 E-mail: vera.trunic@fmc-ag.com Web: www.fmc-ag.com Datum učlanjenja: 2013</p>
---	---

	<p>FRIKOM D.O.O. Zrenjaninski put bb, 11213 Beograd Tel: +381 11 2074 100; Fax: +381 11 2074 148 E-mail: office@frikom.rs Web: www.frikom.rs Datum učlanjenja: 2019</p>
---	--

	<p>G4S SECURE SOLUTIONS D.O.O. Viline Vode 6, 11000 Beograd Tel: +381 11 2097 900; Fax: +381 11 2097 946 E-mail: office@rs.g4s.com Web: www.g4s.rs Datum učlanjenja: 2009</p>
---	--

	<p>GEBRÜDER WEISS D.O.O. DOBANOVCI BEOGRAD BEOGRADSKA 85, 11272 Dobanovci Tel: +381 11 3715 200; Fax: +381 11 3715 201 E-mail: office.beograd@gw-world.com Web: www.gw-world.com/rs; www.gw-world.com/at Datum učlanjenja: 2020</p>
---	--

	<p>GENERALI OSIGURANJE SRBIJA A.D.O. Vladimira Popovića 8, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2220 555 Web: www.generalisr.rs; www.generalisr.com Datum učlanjenja: 2016</p>
---	--

	<p>GRAND CASINO D.O.O. BEOGRAD Bulevar Nikole Tesle 3, 11080 Beograd Tel: +381 11 2202 800; Fax: +381 11 2202 810 E-mail: info@grandcasinobeograd.com Web: www.grandcasinobeograd.com Datum uclanjenja: 2008</p>
---	--

	<p>GRUNDFOS SRBIJA D.O.O. Obilazni put Sever 21, 22320 Indija Tel: +381 22 367 300 Fax: +381 22 367 302 Web: www.grundfos.rs; www.grundfos.com Datum uclanjenja: 2013</p>
---	---

	<p>GTC INTERNATIONAL DEVELOPMENTS LLC BELGRADE Milutina Milankovića 9d, 11070 Beograd Tel: +381 11 3130 751; Fax: +381 11 3130 752 E-mail: office@gtcserbia.com Web: www.gtcserbia.com; www.gtc.com.pl Datum uclanjenja: 2014</p>
---	---

	<p>HARRISONS Užička 19, 11040 Beograd Tel: +381 11 3129 825 E-mail: office@harrison-solicitors.com Web: www.harrison-solicitors.com Datum uclanjenja: 2004</p>
---	--

	<p>HEINEKEN SRBIJA DOO ZAJEČAR Železnička 2, 19000 Zaječar Tel: +381 11 3538 600; Fax: +381 11 3538 691 E-mail: info.serbia@heineken.com Web: www.heinekensrbija.rs Datum uclanjenja: 2003</p>
---	--

	<p>HEMOPHARM A.D. Beogradski put bb, 26300 Vršac Tel: +381 11 3811 200 E-mail: svakodobro@hemofarm.com Web: www.hemofarm.rs Datum uclanjenja: 2013</p>
---	--

	<p>HUAWEI TECHNOLOGIES D.O.O. Omladinskih brigada 90D 11070 Beograd Web: www.huawei.com Datum uclanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>IKEA SRBIJA D.O.O. Astrid Lindgren 11 11231 Beograd Web: www.ikea.com Datum uclanjenja: 2008</p>
---	--

	<p>INOS BALKAN D.O.O. Mirka Obradovića BB, 14000 Valjevo Tel: +381 14 221 560 E-mail: contact@inosbalkan.com Web: www.inosbalkan.com Datum uclanjenja: 2017</p>
---	---

	<p>INTESA LEASING D.O.O. BEOGRAD Milentija Popovića 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 2025 400. Fax: +381 11 2025 433 E-mail: ilbhead@intesaleasing.rs Web: www.intesaleasing.rs Datum uclanjenja: 2010</p>
---	--

	<p>JANKOVIC, POPOVIC & MITIC A.O.D. Vladimira Popovica 8A, Delta house, V floor 11070 Beograd Tel: +381 11 2076 850; Fax: +381 11 2076 899 E-mail: office@jpm.rs Web: www.jpm.rs Datum uclanjenja: 2009</p>
---	---

	<p>JELEN DO D.O.O. (CARMEUSE SERBIA) Jelen Do bb, 31215 Jelen Do, Požega Tel: +381 31 590 599, Fax: +381 31 590 570 E-mail: jelen-do@carmeuse.rs Web: www.carmeuse.com Datum uclanjenja: 2015</p>
---	---

	<p>JT INTERNATIONAL A.D. SENTA Subotički drum 17, 24400 Senta Tel: +381 11 2050 300 Fax: +381 11 2050 301 Web: www.jti.com Datum uclanjenja: 2003</p>
---	---

	<p>KARANOVIĆ & PARTNERS O.A.D. Resavska 23, 11000 Beograd Tel: +381 11 3094 200; Fax: +381 11 3094 223 E-mail: serbia@karanovicpartners.com Web: www.karanovicpartners.com Datum uclanjenja: 2003</p>
---	---

	<p>KENTKART SOUTHEAST EUROPE D.O.O. Makenzijeva 24, 11000 Beograd Tel: +381 11 7155 171; Fax: +381 11 7155 171 E-mail: office@kentkart.rs Web: www.kentkart.rs Datum uclanjenja: 2014</p>
---	---

	<p>KLEEMANN LIFTOVI D.O.O. Golubinačka bb, 22310 Šimanovci Tel: +381 22 409 000 E-mail: serbia@kleemannlifts.com Web: www.kleemannlifts.com Datum uclanjenja: 2019</p>
---	--

	<p>KNAUF INSULATION D.O.O. Batajnički drum 16b, 11080 Beograd Tel: +381 11 3310 800; Fax: +381 11 3310 801 E-mail: office.belgrade@knaufinsulation.com Web: www.knaufinsulation.rs; www.knaufinsulation.com Datum uclanjenja: 2011</p>
---	--

	<p>KONSTRUKTOR KONSALTING Oslobođenja 10, 11000 Beograd, Rakovica Tel: +381 11 2562 231 E-mail: office@konstruktorgrupa.com Web: www.konstruktorgrupa.com Datum uclanjenja: 2018</p>
---	--

	<p>KPMG D.O.O. BEOGRAD Milutina Milankovića 1j, 11070 Beograd Tel: +381 11 2050 500; Fax: +381 11 2050 550 E-mail: info@kpmg.rs Web: www.kpmg.rs Datum uclanjenja: 2002</p>
---	---

	<p>LAFARGE BFC D.O.O. Trg BFC 1, 21300 Beočin Tel: +381 21 874 102 E-mail: lbfc.office@lafarge.com Web: www.lafarge.rs; www.holcim.com Datum uclanjenja: 2002</p>
---	---

	<p>LAW OFFICE KOSIC Desanke Maksimovic 6, 11000 Beograd Tel: +381 11 3345 195 E-mail: office@kosiclaw.co.rs Web: kosiclaw.co.rs Datum uclanjenja: 2021</p>
---	--

	<p>LAW OFFICE MIROSLAV STOJANOVIC IN COOPERATION WITH WOLF THEISS Poslovni centar Ušće, Bul. Mihajla Pupina 6, 11070 Beograd Tel: +381 11 3302 900; Fax: +381 11 3302 925 E-mail: beograd@wolftheiss.com Web: www.wolftheiss.com Datum uclanjenja: 2003</p>
---	--

	<p>LEITNERLEITNER CONSULTING D.O.O. BEOGRAD Kneza Mihaila 1-3, 11000 Beograd; Tel: +381 11 6555 105 E-mail: beograd.office@leitnerleitner.com Web: www.leitnerleitner.rs/serbia/sr/about-us www.leitnerleitner.com/de/at Datum uclanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>LUKOIL SRBIJA A.D. BEOGRAD Bulevar Mihajla Pupina 165d, 11070 Beograd Tel: +381 11 2220 200 Fax: +381 11 2220 294 Web: www.lukoil.rs Datum uclanjenja: 2009</p>
---	--

	<p>MARBO PRODUCT D.O.O, A COMPANY OF PEPSICO Đorđa Stanojevića 14, 11070 Beograd Tel: +381 11 3637 000; Fax: +381 11 3637 069 E-mail: belgrade.office@pepsico.com Web: www.pepsico.com; www.pepsico.rs www.facebook.com/PepsiCoZapadniBalkan; twitter.com/PepsiCoZB LinkedIn: PepsiCoZB Enrolment date: 2009</p>
---	---

	<p>MARSH D.O.O. ZA POSREDOVANJE U OSIGURANJU BEOGRAD Omladinskih brigada 90a, 11070 Novi Beograd Fax: +381 11 3130 411 E-mail: liliana.lapadatoni@marsh.com Web: www.marsh.com/rs/en/home.html; www.mmc.com Datum ućlanjenja: 2019</p>
---	--

	<p>MERCK D.O.O. Omladinskih brigada 90v, 11070 Beograd Tel: +381 11 2175 761; Fax: +381 11 2176 781 E-mail: merck@merck.rs Web: www.merck.rs; www.merckgroup.com Datum ućlanjenja: 2020</p>
---	---

	<p>MESSER TEHNOGAS A.D. Banjićki put 62, 11000 Beograd Tel: +381 11 3537 200; Fax: +381 11 3537 291 E-mail: postoffice@messer.rs Web: www.messer.rs Datum ućlanjenja: 2002 Osnivač</p>
---	--

	<p>METROPOL PALACE D.O.O. Bulevar Kralja Aleksandra 69, 11000 Beograd Tel: +381 11 3333 100 E-mail: reception@metropolpalace.com Web: www.metropolpalace.rs Datum ućlanjenja: 2017</p>
---	--

	<p>MINI PANI D.O.O. Hipodromska 2c, 24107 Subotica Tel: +381 24 621 521; Fax: +381 24 621 522 E-mail: info@minipani.com Web: www.minipani.com Datum ućlanjenja: 2012</p>
---	--

	<p>MIRABANK A.D. Španskih boraca 1, 11070 Beograd Tel: +381 11 6355 400; Fax: +381 11 6355 404 E-mail: office@mirabankserbia.com Web: www.mirabankserbia.com Datum ućlanjenja: 2015</p>
---	---

	<p>MOBI BANKA A.D. BEOGRAD Omladinskih brigada 88, 11070 Beograd Korisnički servis: 063 9005, Tel/Fax: +381 11 4409 670 E-mail: banka@mobibanka.rs Web: www.mobibanka.rs Datum ućlanjenja: 2015</p>
---	---

	<p>MORAVACEM D.O.O. Branka Ristića 8, 35254 Popovac Tel: +381 35 572 200, Fax: +381 35 572 207 E-mail: general-info@moravacem.rs Web: www.moravacem.rs; www.crh.com Datum ućlanjenja: 2016 Osnivač</p>
---	--

	<p>NESTLÉ ADRIATIC S D.O.O. Železnička 131, 11271 Beograd-Surčin Tel: +381 11 2019 301, Fax: +381 11 3132 022 E-mail: info@rs.nestle.com Web: www.nestle.rs Datum ućlanjenja: 2002 Osnivač</p>
---	--

	<p>NIS A.D. NOVI SAD (NAFTNA INDUSTRIJA SRBIJE) Narodnog fronta 12, 21000 Novi Sad Tel.: +381 21 4811 111 E-mail: office@nis.eu Web: www.nis.eu Datum ućlanjenja: 2011</p>
---	--

	<p>NOKIA SOLUTIONS AND NETWORKS SERBIA D.O.O. BEOGRAD Đorđa Stanojevića 14, 11070 Beograd Belgrade Office Park, Building II, Gallery Floor Tel: +381 11 3070 123; 3070 111, Fax: +381 11 3070 167 Web: www.nsn.com Datum ućlanjenja: 2009</p>
---	---

	<p>OTP BANKA SRBIJA A.D. NOVI SAD Trg slobode 5, 21000 Novi Sad Tel: +381 21 421 077, +381 11 3011 555 Fax: +381 11 3132 885 E-mail: Retail banking stanovnistvo@otpbanka.rs, Corporate clients privreda@otpbanka.rs Web: www.otpbanka.rs Datum ućlanjenja: 2002 Osnivač</p>
---	--

	<p>OTP LEASING SRBIJA Bulevar Zorana Đinđića 50 a/b, 11070 Beograd Tel: +381 11 2221 369 Fax: +381 11 2221 388 E-mail: otpleasing.srbija@otpsrbija.rs Web: www.otpleasingsrbija.rs Datum ućlanjenja: 2011</p>
---	---

	<p>OTP OSIGURANJE A.D.O. BEOGRAD Bulevar Zorana Đinđića 50 a/b, 11070 Beograd Tel: +381 11 2608 665, Fax: +381 11 2607 330 E-mail: info@otposiguranje.rs Web: www.otposiguranje.rs Datum ućlanjenja: 2014</p>
---	---

	<p>PERNOD RICARD SRBIJA D.O.O. Bulevar oslobođenja 211, 11000 Beograd Tel: +381 11 3091 500 Fax: +381 11 3974 380 Web: www.pernod-ricard.com Datum ućlanjenja: 2003</p>
---	---

	<p>PETRIKIĆ & PARTNERI A.O.D. IN COOPERATION WITH CMS REICH-ROHRWIG HAINZ Krunska 73, 11000 Beograd Tel: +381 11 3208 900, Fax: +381 11 3208 930 E-mail: belgrade@cms-rrh.com Web: www.cms-rrh.com Datum ućlanjenja: 2004</p>
---	--

	<p>PHILIP MORRIS SERVICES D.O.O. BEOGRAD Bulevar Zorana Đinđića 64a, 11070 Beograd Tel: +381 11 2010 800 Fax: +381 11 2010 824 Web: www.philipmorrisinternational.com Datum ućlanjenja: 2004</p>
---	--

	<p>PHOENIX PHARMA D.O.O. BEOGRAD Bore Stankovića 2, 11030 Beograd Tel: +381 11 3538 100; Fax: +381 11 3538 200 E-mail: office@phoenixpharma.rs Web: www.phoenixpharma.rs Datum ućlanjenja: 2016</p>
---	---

	<p>PMC AUTOMOTIVE D.O.O. KRAGUJEVAC Oktobarskih žrtava bb, 34000 Kragujevac Tel: +381 34 309 600 E-mail: officeserbia@pmcautomotive.com Web: www.gruppoproma.it Datum ućlanjenja: 2016</p>
---	--

	<p>PRICEWATERHOUSECOOPERS D.O.O. Airport City Belgrade Omladinskih brigada 88a, 11070 Beograd Tel: +381 11 3302 100, Fax: +381 11 3302 101 E-mail: rs_pwc_office@pwc.com Web: www.pwc.rs Datum ućlanjenja: 2002</p>
---	---

	<p>PROCREDIT BANK Milutina Milankovića 17, 11000 Beograd Tel: +381 11 2077 906 E-mail: srb.info@procredit-group.com Web: www.procreditbank.rs Datum ućlanjenja: 2004</p>
---	--

	<p>RAIFFEISEN BANKA A.D. BEOGRAD Đorđa Stanojevića 16, 11070 Beograd Tel: +381 11 3202 100 E-mail: info@raiffeisenbank.rs Web: www.raiffeisenbank.rs Datum ućlanjenja: 2002</p>
---	---

	<p>RAIFFEISEN LEASING D.O.O. Đorđa Stanojevića 16, 11070 Beograd Tel: +381 11 2207 400, Fax: +381 11 2289 007 E-mail: info.leasing@raiffeisen-leasing.rs Web: www.raiffeisen-leasing.rs Datum ućlanjenja: 2003</p>
---	--

	RAUCH SERBIA D.O.O. Šesta Lička 2, 15220 Koceljeva Tel: +381 15 361 800 E-mail: office.serbia@rauch.cc Web: www.rauch.cc Datum ućlanjenja: 2011		TETRA PAK PRODUCTION D.O.O. BEOGRAD Milutina Milankovića 9ž, 11070 Beograd Tel: +381 11 2017 333 Fax: +381 11 2017 380 Web: www.tetrapak.rs Datum ućlanjenja: 2002 Osnivać
	RINGIER AXEL SPRINGER D.O.O. Kosovska 10, 11000 Beograd Tel: +381 11 3334 701 E-mail: komunikacije@ringieraxelspringer.rs Web: www.ringieraxelspringer.rs Datum ućlanjenja: 2014		THE COCA-COLA COMPANY (BARLAN S&M D.O.O.) Batajnićki drum 18, 11080 Beograd Tel: +381 11 3081 100; Fax: +381 11 3081 166 E-mail: mvukojicic@coca-cola.com Web: www.thecoca-colacompany.com Datum ućlanjenja: 2002
	RIO TINTO RIO SAVA EXPLORATION D.O.O. Milutina Milankovića 1i, 11070 Beograd Tel: +381 11 4041 430 Web: www.riotinto.com; www.riotintoserbia.com Datum ućlanjenja: 2004		THE INTERNATIONAL SCHOOL OF BELGRADE Temišvarska 19, 11000 Beograd Tel: +381 11 2069 999; Fax: +381 11 2069 944 E-Mail: isb@isb.rs Web: www.isb.rs Datum ućlanjenja: 2014
	ROCHE D.O.O. Vladimira Popovića 8a, 11070 Beograd Tel: +381 11 2022 803, Fax: +381 11 2022 808 E-mail: serbia.office@roche.com Web: www.rochesrbija.rs; www.roche.com Datum ućlanjenja: 2013		TIGAR TYRES D.O.O. PIROT PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU GUMA Nikole Pašića 213, 18300 Pirot Tel: +381 10 2157 000 E-mail: office.serbia@michelin.com Web: www.michelin.rs Datum ućlanjenja: 2009
	SANOFI-AVENTIS D.O.O. Španskih boraca 3/IV, 11070 Beograd Tel: +381 11 4422 900 E-mail: info.serbia@sanofi.com Web: www.sanofi.com Datum ućlanjenja: 2014		TITAN CEMENTARA KOSJERIĆ D.O.O. Živojina Mišića 50, 31260 Kosjerić Tel: +381 31 590 300 Fax: +381 31 590 398 Web: www.titan.rs Datum ućlanjenja: 2004
	SAVA NEŽIVOTNO OSIGURANJE A.D.O. BEOGRAD Bulevar vojvode Mišića 51, 11000 Beograd Tel: +381 11 3644 801, Fax: +381 11 3644 889 E-mail: kabinet@sava-osiguranje.rs Web: www.sava-osiguranje.rs Datum ućlanjenja: 2015		TOYO TIRE SERBIA D.O.O. Bulevar Milutina Milankovića 11G, 11070 Beograd Tel: +381 66 8087 898 E-mail: nevena.lestarić@toyotires.rs Web: https://www.toyotires-global.com/ Datum ućlanjenja: 2021
	SBERBANK SRBIJA A.D. BEOGRAD Bulevar Mihaila Pupina 165g, 11070 Novi Beograd Contact Center: 19909 E-mail: info@sberbank.rs Web: www.sberbank.rs Datum ućlanjenja: 2004		UNICREDIT BANK SRBIJA JSC Jurija Gagarina 12, Belgrade Business Center, 11070 Beograd, Rajićeva 27-29, 11000 Beograd Tel: +381 11 3777 888 E-mail: kontakt@unicreditbank.rs Web: www.unicreditbank.rs Datum ućlanjenja: 2013 Osnivać
	SGS BEOGRAD D.O.O. Jurija Gagarina 7b, 11070 Beograd Tel: +381 11 7155 275, +381 11 7155 277 Fax: +381 11 2284 241 E-mail: sgs.beograd@sgs.com Web: www.sgs.rs Datum ućlanjenja: 2016		UNIFIEDPOST SOLUTIONS D.O.O. Tošin bunar 185, 11070 Beograd Tel: +381 11 7150 748 E-mail: office.rs@unifiedpost.com Web: www.unifiedpost.rs Datum ućlanjenja: 2019
	SLADARA SOUFFLET SRBIJA D.O.O. Industrijska zona 2, 21400 Baćka Palanka Tel: +381 21 752 910 Fax: +381 21 6042 399 Web: www.soufflet.com Datum ućlanjenja: 2004		UNIQA NEŽIVOTNO OSIGURANJE A.D.O. Milutina Milankovića 134G, 11070 Novi Beograd Tel: +381 11 2024 100 E-mail: info@uniqa.rs Web: www.uniqa.rs Datum ućlanjenja: 2006
	STMG CONSULTANCY D.O.O. BEOGRAD Bulevar Zorana Đinđića 144v, 11070 Beograd Tel: +381 11 3535 400; Fax: +381 11 3535 401 E-mail: info@stmgconsultancy.com, sasa.trajković@stmgconsultancy.com Web: www.stmgconsultancy.com Datum ućlanjenja: 2006		WEST PHARMACEUTICAL SERVICES BEOGRAD D.O.O. Crvenka 76, 26220 Kovin Tel: +381 13 2156 101 E-mail: kovin.office@westpharma.com Web: www.westpharma.com Datum ućlanjenja: 2020
	TELEKOM SRBIJA A.D. Takovska 2, 11000 Beograd Tel: +381 11 2111 114 E-mail: business@telekom.rs Web: www.telekom.rs Datum ućlanjenja: 2007		WIENER STÄDTISCHE OSIGURANJE A.D.O. BEOGRAD Trešnjinog cveta 1, 11070 Beograd Tel: +381 11 2209 800; Fax: +381 11 2209 900 E-mail: office@wiener.co.rs Web: www.wiener.co.rs Datum ućlanjenja: 2003
	TELENOR D.O.O. Omladinskih brigada 90, 11073 Beograd Mob: +381 63 9000 Web: www.telenor.rs Datum ućlanjenja: 2006		ZIVKOVIC SAMARDŽIĆ A.O.D. BEOGRAD Makedonska 30, 11000 Beograd Tel: +381 11 2636 636; Fax: +381 11 2635 555 E-mail: office@zslaw.rs Web: www.zslaw.rs Datum ućlanjenja: 2011

ZAHTEVA ČVRST KARAKTER

Schweppes